

229876

OSZK

Georgos Szachnwi Kutyvitz

HABBERTON

HELEN KICSIKÉI

FORDITOTTA
KARINTHY FRIGYES

MÜHLBECK KÉPEVEL.

IRANIA KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT

„Otthon“-nyomda

JOHN HABBERTON

HELÉN KICSIKÉI

milyen drágák, ártatlankák, gonoszak, angyaliak, ördögösök,
rémületesek és semmirevalók valaminthogy mi mindent művel-
tek angyali létüknek ama tiz napja alatt, mit közelükben töltött
utolsó áldozatuk.

ANGOLBÓL FORDÍTOTTA

KARINTHY FRIGYES

—oo—

MÜHLBECK KÁROLY

ILLUSTRACIÓIVAL.

BUDAPEST, 1923.

„URÁNIA“ KÖNYVKIADÓVÁLLALAT
(ACZÉL TESTVÉREK)

OSZK

229876

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
J. N. ...
1829 128

Beharangozó.

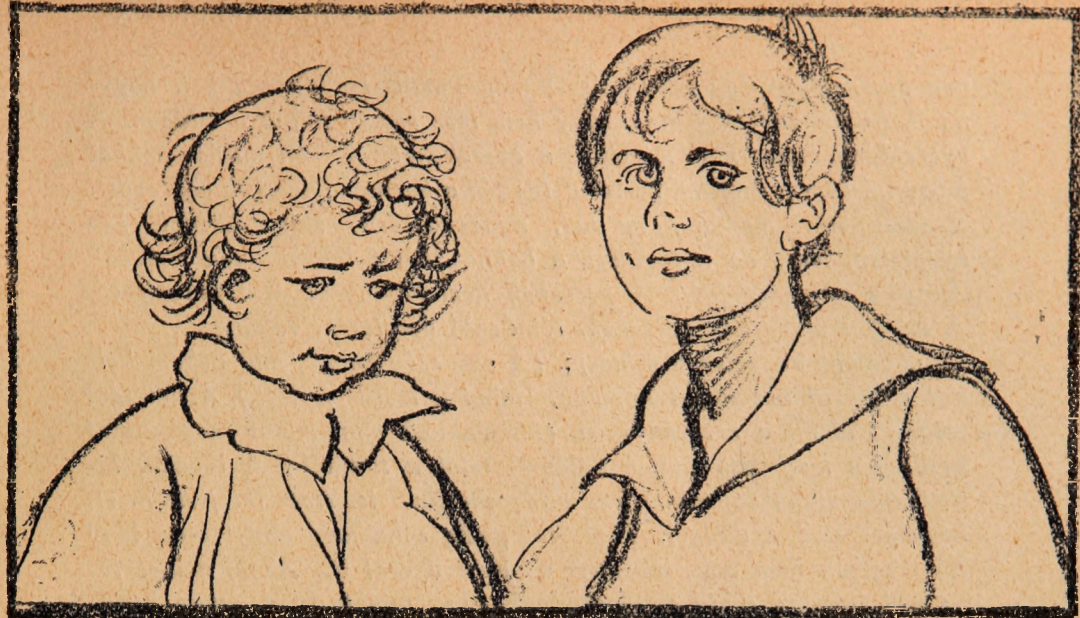
Apa, anya százezerszámra van az Egyesült Államokban, de valamennyinek a gyereke a világon a legjobb gyerek. A dolgok eme furcsa örök rendje arra indít, hogy művemet

azoknak a szülőknek ajánl-
jam, kiknek a kerek vilá-
gon legjobb gyermekük van,

szives emlékeztetésül megjegyezvén, hogy ugy illik, misze-
rint kinek könyvet ajánlottak, megvásárolja és elolvassa azt.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HELÉN KICSIKÉI.

Ez a könyv születését amennyire meg lehet állapítani, nagyrészt az alábbi levélnek köszönheti. A levelet egyetlen, férjes asszony-testvérem írja. Énrám címzi: Harry Burton; nagykereskedő. (Agglegény; huszonnyolc esztendő.) Épp akkor talált meg a levél, mikor azon töprengtem: hol tölthetném kétheti vakációmát.

Hillcrest, 1875. június tizenötödike.

„Kedves Harry! Eszembe jutott, hányszor panaszkodtál: arra se kerülközik időd, hogy könyvet olvass. Ha ezen a nyáron újra a kompániáddal töltöd majd a vakációdat, akkor nem fogsz olvasni ezután se. Azért írok hát neked, hogy megkérjelek: jere le hozzánk arra a két hétre. Bevallom: nem pusztá érdeknélküliség vezet, mikor imígyen beinvitállak. Ugy áll a dolog, hogy Tomot meg engem régi iskolatársam, Alice Wayne meghívott pár napra. Emlékszel; Alice Wayne; a legdrágább gyerek a világon. Neked persze nem volt elég eszed ahhoz, hogy nekem engedelmessédj és feleségül vedd őt, mielőtt Frank Wayne megjelent a színen. No de a tárgyra: minket egész elkábított az öröm; borzasztóan szerettünk volna menni.

Frank és Alice nagylábon élnek; tudod, erősen jómóduak. Hanem a meghívójukban a mi kicsikéink nem szerepeltek. Nekik nincse-

nek gyermekeik. Így hát Budge-t meg Toddie-t odahaza kell hagynunk. Biztos vagyok benne, hogy nem lesz semmi bajuk a világon. A gyereklány csupa kincs: imádja a gyerekeket. De én mégis sokkal jobban érezném magam, ha férfit tudnék a háznál. Tudod, a sok ezüst! Minden betörő meglapul, ha vad, marcona férfit sejt a háznál. (Lényegtelen, hogy én mit szólok a bókhoz.) Hát lennél ilyen kedves? Annyira megnyugodnék. A gyerekek nem fognak zavarni semmit se. A világon a legjobb gyerekek. Mindenki azt tartja róluk.

Tomnak rengeteg a szivarja. (A sok szép bankó, min nekem kellett volna új kosztümezt kapnom, mind a trafikosé lett.) Aztán idei „claret“ is áll a szekrényében. (Magánkívül van, mikor magasztalni kezdi. Én meg nem tudom különböztetni a tintától.) A lovaink kitünő állapotban vannak. Hires virágoskertünk is. Nem felejtettem el, hogy szereted a virágot. Végezetül pedig soha még annyi szép lány Hillcrestben nem volt, amennyi az idén nyaral itt. Azok, akiket tavalyról ismersz, majd gondoskodnak, hogy mindig friss anyag kerülközzön.

Kérlek, sürgönyözz. Persze: csakis igennel felelhetsz.

Írtam sietségemben; szerető testvéred.

Helén.

PS. A saját szobánkat kapod; nagyon kellemes, szellős és a kilátás gyönyörű. A gyerekszoba ajtaja egyenesen belenyilik. Ha esetleg mégis csak történik valami éjjel a mi drágáinkkal, legalább ott vagy, hallod.“

— Kitünő! — így én. És öt perccel később már meg is a sürgöny Helénnek: elfogadom a meghívást. Csak úgy fejből annyi olvasnivalót csomagoltam össze, amennyivel nem végzek tizenkét vakáció alatt se. Ami a gyerekeket illeti — anélkül, hogy osztanám Helén abbeli felfogását, hogy az ő gyermekei a legjobb gyerekek a világon — annyira már ismertem őket, hogy afelől biztos legyek: nem sok vizet zavarnak. Hisz csak ketten vannak már, *Phil baba taval*y halt meg. Budge, az idősebbik, ötesztendő. A Helénnél történt néhányszori látogatás úgy ismertette meg velem, mint félénk, komoly, gondolkodó, nemes arcvonású gyermeket. Nagy, tiszta, átható a szeme: szinte fél az ember belepillantani. Tom állítása szerint született „filantróp“; esetleg próféta. Helén — ábrándosan — egy „Miss Muloch“ sorait idézte:

„Eljön a nap, hogy lánykérőbe mégy majd
Budge fiam, te is...“

Toddie mindössze három nyarat látott. Boldog, sejtelem nélkül való lény. Teli a feje arany, göndörödő fürtöcskével. Az a szenvedélye, hogy napsugarat keres folyton; ha talál, táncolni kezd benne. Tom: a lovát, kertjét, házatáját régóta irigylem. Mégis csak ér valamit, ha pár napig én leszek ur azon a portán. Szivarok, borok iránti jól kifejtett izlését mindig tiszteltem. Hillcrest hölgylakói: úgy emlékszem, általánosságban hasonlítanak a többi külvárosok hölgyeihez. Tudniillik: szépek mindenütt.

Három nappal később mögöttem volt már a Newyork és Hillcrest

közt elterülő másfélórás ut. Ott kinn kocsit béreltem: az vigyen át Tomékhoz. Lehattunk félkilométernyire a sógorom házatól, mikor a lovak hirtelen megtorpannak. A kocsis néhány teremtetten után hátrafordult:

— Nohát ez csakis az egyik „ördögfajzat" lehet.

— Ördögfajzat? —

— Az; a gazember; mindig az bokrosítja az állatot. És tessék elhinni, ahoz is van mersze, hogy megszólítson: rimánkodik, vegyem fel a kocsimba. Ahol ni; hisz gyün is má'. Hol lehet a másik? Mer' mindig együtt dolgoznak. Azér' hijjuk itt errefelé ördögfajzatnak őket, mert vesszettül ki vannak tanulva minden gásságra. Vagy lovat vaditanak, vagy tehén után járnak, avagy csirkét hajszolnak. Pedig az apjok, anyjok tisztességes népek. Az a furcsa, hogy kire üthet az ien vásott kölök.

Alig végzi, már ott van az ördögfajzat. Liheg; fuldoklik. Nagyon piszkos matrózruhát visel; a fején széles karimájú szalmakalap. Harisnya csak az egyik lábán. A cipője két gombon csüng. És... ez a gyerek... az én unokaöcsém; az; valóban az: Budge! És az ut bokra mögül feltűnik egy másik, sokkal kisebb gyerek. Zöld gingham ruha rajta; a nyaka körül fodrocska, ami valamikor fehér lehetett. Nagyon piszkos harisnya; lábujja zöld papucsból kandikál elő. Fején régidivatu szalmatok. Az egyik bokról hatalmas, zöld gallyat vágott le: azt csapkodja az ut porába a lovak elé. Hozzá nagyot ordít: — A kaszám; az az én kaszám! — Olyan per-felhőben tusakodik felénk, hogy az megfelelt volna Egyiptomban Izráel seregeinek is. Ahogy a por kicsit leülepszik, abba hagyja a visitást. Toddie gyermek félreismerhetlen körvonalait kezdem felfedezni benne!

— Izé... no... az unokaöccseim; — nyögöm.

— Micsoda! — kiált a kocsis. — No biz Isten; elfelejtettem, hogy Colonel Lawrence-hez tetszik tartani. 'Isz nem montam én semmit róluk, csak a szintiszta igazságot; biz Isten; egész kedves lurkók, mán

amennyire hát fíjugyerek helyes lehet; hanem ezek ugyan soha bele nem halnak majd a tanulásba, akit a többi iskolásgyerek panaszol.

— Te Budge; — mondok és összeszedem a rendelkezésemre álló minden komolyságomat; — megismersz? —

Az embrió-filantróp-próféta kutató szeme ráammered darabig; aztán a tulajdonos felel:

— Meg; a Harry bácsi vagy. Hoztál valamit?

— 'Osztál valamit? — visszhangozza Toddie.

— Bár hoztam volna pár jókora ustort, — mondok igen nagy modorbeli szigorúsággal; — amivel megdolgozhatlak, amért ilyen csunyán viselkedtek. Szálljatok be! —

— Gyere Tod! — üvölt Budge, bár Toddie egyik füle alig van pár centiméternyire Budge szájától. — Harry bácsi kocsikázni visz'

— 'Ocsikázni visz! — visszhangzik újra Toddie; mintegy álmatagon. Ugy a visszhang, mint az álmodozás — nemsokára megtudtam — a Toddie jellegzetes tulajdonsága, lényege. Észrevettem, hogy mind a kettő valami rendkívül piszkos törülközőt hord magánál. A két törülköző a középén olyan boggal van begobozva, amit a közéletben „bebujós“-nak hívnak; roppant feszes bog. Pár pillanatig undorral szemléltem e rongyokat, anélkül, hogy sejtelmem lett volna a rendeltetésükről. Megkérdeztem Budgiét, mire azok a törülközők.

— Nem törülközők ezek; kis babuskák — mond röviden unokaöcsém.

— Uristen! — kiáltok. — Azt hinné az ember, az anyátok tisztességes babákat is tud vásárolni; nem enged nyilvánosan megjelenni ilyen utálatos rongyokkal! —

— Nem szerettyük az oan babuskát, akit vásároltak! — magyarázza Budge. — Ez a babák gyönyörű; az enyim Mary, a Toddie Marfa. —

— Marfa? — kérdem.

— Persze; hát nem tudod

Marfa és Mary utnak eredtek
Csilingelnek a csöngetyük

akikről ünnepkor dalolnak?

— Tán Márta?

— Az; persze; Marfa; hát aszmondom. Toddie babuskája barnaszemű, az enyim meg kék.

— Mutazsd az órád; — jegyzi meg Toddie, az óraláncom után kap és belegurul az ölembe.

— Ne-he-kem i-h-i-his; — ordít Budge és gyorsan az egyik térdemre telepszik; — utközben „in transito“ végighuzván lábát nadrágomon és a kabátom szegélyén. Mindkét rosszcsont egyik karját fonja körém, hogy erősebb legyen a tartás. Előhuzom háromszáz dolláros időjelzőmet; mutatom a számokat.

— Szeretném látni, hogy mennek a kerekek; — így Budge.

— 'Átni, ho'hommennek a kerekek; — a visszhang.

— Nem a'; nem nyithatom ki az órám, mikor annyi itt a por; — mondok.

— Mér? — kérdé Budge.

— 'Átni, hommennek a kerekek; — ismétli Toddie.

— Belemegy a por az órába és elrontja; — magyarázom.

— 'Átni, hommennek a kerekek; — véli Toddie újból.

— Mondom, hogy nem lehet, Toddie; — mondok tekintélyes szigorral.
— A por elrontja az órát. —

Az ártatlan szürke szem csodálkozva pillant föl; piszkos, de csincs kis ajkai megnyílnak; úgy mormog Toddie:

— 'Átni, hommenek a kerek. —

Gyorsan lecsukom az órám és zsebrevágom. Toddie alsóajka rögtön kifelé fordul; ezt folytatja mindaddig, míg attól tartok, állkapcsa ki fog látszani. Aztán leesik az alsó álla; bömböl:

— O—ho—ho—ho—ho—ho... 'átni, hommenek a kere-k-e-e-k.

— Károly (az a keresztnéve) — te Károly; — kiáltok némi haraggal;
— rögtön abbahagyod; érted? —

— E-h-é-r-tem; — ö-ö-ö-öö. —

— Akkor hadd abba.

— 'Átni hommenek a...

— Toddie; cukor van a bőröndömben; nem kapsz egy szemet se, ha nem hagyod rögtön abba ezt az átkozott muzsikát.

— No én 'átni akarom, hommenek. Ö-hö-hö!

— Toddie; ne bögj úgy, drága Toddie. Nézd; itt jönnek kocsin a hölgyek; hát csak nem akarod, hogy azok is lássák, mikor így bögsz? Megmutatom a kereket, ha hazaérünk.

Kocsi közeledett; hölgyekkel teli. Toddie újból emel a hangon:

— Ö—Hö—Hö... hommenek a kerek. — —

Mint az örült, rángatom ki az órát a zsebemből; felnyitom a borítólapot és bemutatom a szerkezetet. Az a másik kocsi elérte a miénket; le-hajtom a fejem, nehogy felismerjenek az ismeretlen kocsibanülők. Az a pár perc, amit unokaöccseimmel való közvetlen érintkezésben töltöttem, végtelen rendetlenség külső érzetét kelti bennem. A kocsi, amiben a hölgyek ültek, hirtelen megállott. A saját nevemet hallottam; gyorsan föl-emelem a fejem (Budgie belémütődő buksija a kalapom tetszetős külsejének megadta a kegyelemdőfést) és a kocsiba pillantok. Egyenesen, frissen — (ilyen volna akkor is, ha a feltámadás angyala most fujta volna el borzalmas kürtjét) — Miss Alice Mayton, egy ismerős ifju hölgy, akit körülbelül egy évvel ezelőtt a távolból volt szerencsém imádhadni.

— Mikor érkezett, Mr. Burton? — kérdi. — Aztán mióta üzi a „játészó-társ“ hivatalt? Egész boldog kis hármas... Olyan szokatlan. Utálom, mikor a gyerek úgy van felöltözve, mint valami drótbáb. Aztán úgy fest, Mr. Burton, mintha pompásan éreznék így együtt magukat...

— Én... izé... biztosítom, Miss Mayton, — dadogok — hogy rossz-
szul fest úgy... Én nem érzem pompásan magam. Ha élne még Heródes király felcsapnék hóhérnak; két érdekes esettel gazdagítanám a bün-lajstromát.

— Rémes ember! — kiált a hölgy. — Anyám, hadd mutassalak be Mr Burtonnak, — Lawrence Helén bátyja. Mit csinál a testvére, Mr Burton?

— Nem tudom, hogy mit csinál, — felelek, — kétheti szabadságot vett magának és a férjével Wayne kapitányt és Mrs Wayne-t mentek meg-

látogatni. Elég bolond voltam megígérni, hogy felügyelek a házuktájára, míg odalesznek.

— Ejnye de kedves dolog! — jelenti ki Miss Mayton. — *Micsoda* lovaik vannak azoknak! *Micsoda* virágoskertjük! *Milyen* szakácsné!

— És *micsoda* gyerekek! — mondom, töprengve pillantva a két ördög-fajzatra s egy zsebkendőt szabadítván ki Toddie kezéből, ami a zsebemből jutott az ő birtokába; vitorlakép lengette a szélben.

— Ejnye no; hisz ezek a világon a legjobb gyerekek. Maga Helén mondta nekem, mikor először találkoztunk a szezonban. A gyerek az gyerek, hiába. Mult nyáron három kis unokatestvér volt velünk; mikor elbucsztak, pár évvel idősebbnek látszottam, mint amennyi vagyok.

— Milyen borzasztóan fiatalnak kell akkor lennie, Miss Mayton! — mondok. Azt hiszem, úgy tekintettem rá, mintha tényleg komolyan beszéltem volna, mert bár könnyedén meghajtotta a fejét és azt mondta: „Köszönöm“ nem háritotta el magától a bókot szokott megközelíthetetlen módján. De akármi lett legyen is a beszéd tárgya, száz másodpercnél tovább sohasse vette el Alice Mayton jókedvét. Hamarosan visszanyerte rendes kifejezését, tartását, ami a következő feleletből is kitetszett:

— Nem kegyed rendezte a virágdiszitést az elmúlt ünnepélyen? Ugye, kegyed volt az Mr Burton? Az évad legizlésesebb kiállítása volt. Nem panaszképen mondom, de a Mrs Clarkson kertjében, ahol mi vagyunk megszállva, nincs az égvilágon semmiféle virág. Csunyául megszoktam szegni a Tizparancsolatot, valahányszor elmegyek Colonel Lawrence kertje előtt. — No Isten vele, Mr Burton!

— Ó, kérem; legyen szerencsém akkor nálunk! Nagyon örültem!

— De ugye ön is meglátogat bennünket; — mond Miss Mayton, ahogy a kocsijuk megindul. — Olyan unalmas itten; nincs fiatalemberünk, csak vasárnaponkint.

Meghajtottam a fejem: hogy szívesen. Elmerülve sok könnyed lehetőség képébe, amit a Miss Maytonnal való beszélgetés idézett fel, megfeledkeztem tisztátalan megjelenésemről és annak két okozójáról. Miss Mayton jelenlétében a rosszcsontok szigorú hallgatásba merültek; most megoldódott a nyelvük.

— Harry bácsi; — kérdi Budge; — mondd, tudsz te füttyülőket csinálni?

— 'Ari bácsi; — mormog Toddie maga elé; — nadon szeeted aszt a nénit?

— Nem a', Toddie; nem én.

— Akkó lossz embe vaty és a jóisten nem hágy bele a menyorszádba, ha nem szeeted a néniket.

— Rendben van, Budge; — felelek gyorsan; — tudok füttyülőt csinálni. Majd csinállok egyet neked.

— Jjóissten nem háty bele menyorszádba, ha nem szereted néniket; — idéz Toddie.

— No rendben van, Toddie; — mondok. — Talán majd másképp mégis

megtetszek a jóistennek. Kocsis, gyerünk; lehet? Szeretném beszolgáltatni a kicsikéket a gyereklánynak; megkérem, rakja be őket a kádba.

Helén a lehető legkényelmesebben készített elő mindent. Szobájukból gyönyörű kilátás nyílt a hegyoldalra, a völgyre; még az is, hogy a rosszcsonatok hálószobája az enyémbe nyílik, kapóra jött. Gondoltam, milyen kellemes lesz elnézni őket, mikor alszanak, mikor nem képesek szerencsétlen nagybátyjukat kizozni.

Asztalnál Budge meg Toddie kifogástalanul tisztán jelennek meg; érvényre kerül valódi ábrázatuk. Budge leül az asztal mellé, Toddie hátraolja magas gyerekszékét, belemászik, onnan kiabál:

— Rakd a lábam az aszt-al alá-á.

Úgy fogtam föl ezt a kérelmet, mint amelyikkel az asztalhoz közelebb akar jutni; eleget tettem kívánságának. A lány teát töltött nekem és tejet a gyerekeknek, aztán visszavonult. Nagy aggodalmamra eszembe jutott Helén ama szokása, hogy a leánynak sohse szabad a szobában bentmaradnia, kivéve egyes egész rendkívüli alkalmakat. Úgy vélte, a lányok továbbadják ismerőseiknek a meghitt családi kör magánbeszédeit. Elvben igazat adtam neki; de súlyos volt a gyakorlati kivétel. Oldalamnál ez a két vészmadár nagyobb kin, mint aminőt elv kedvéért hajlandó vagyok általában elviselni. Hanem segíteni nem lehet. Lehajtom a fejem; mindenre elhatározottan mormogom: Áldassék az ur minden adománya; — és megkérdem Budge-t, vajjon kenyeret-, avagy süteményt eszik-e.

— 'Isz még nem imádkoztunk; — mond.

— De én imádkoztam, Budge. Nem hallottad?

— Az, amit mos montál?

— Az.

— No, aszhiszem, az nem vót ima. Papa sose mond ien imát.

— Hát milyet mond papa? — kérdem illő szelidséggel.

— Nohát papa aszmongya: — És add meg nekünk a mindennapi kenyerünket. Amen.— Eszt mongya.

— Ugyanaz, Budge. —

— Nem hiszem, hogy ugyanaz vóna; aztán Toddie se monta el az ő imáját. Nem fog tecceni a jóistennek, ha így mondod. —

— Dehogynem, öregem; ő tudja, mit ért az ember alatta. —

— Nohát hogy tuggya akkor, mit ért a Toddie alatta, mikor nem tud semmit se mondani? —

— Akaom asz imát; — vinnyog Toddie. —

Elég ennyi; rövid társalgásunk óta megtanultam ez ifju gentleman jellembeli erősségét megismerni. Ujra lehajtom a fejem és elismétlem, ami Budge szerint „papa imája“. Budge szépen kijavít olyan helyeken, ahol az emlékezőtehetségem elhagy. Ahogy elkezdem, Toddie rögtön hangosan fecsegni, csattogni kezd. Mikor az Amen ki van mondva, vígan felemeli a fejét; sok elégtétel a hangjában, mikor kijelenti:

— Kéccser montam el asz imát. —

Budge komolyan jelenti ki:

— Nohát most rendbe vónánk. —

Az ebéd kitünő, de ezeknek a borzalmas gyerekeknek az étvágya megakadályozott abban, hogy igaz lelkesedéssel nekiláthassak. Gyorsan behívtam a lányt; megmondtam, vigyázzon rá, hogy a gyerekek jóllakjanak; magam pedig visszavonultam. Azt is kijelentettem, hogy ebéd után rögtön ágyba kerüljenek; aztán szivarra gyújtottam és lesétáltam a kertbe. A rózsák teli, pompás nyílásban; a levegő terhes a méz illatától. Ott vannak a rhododendronok; sok kedvenc virágot látom bimbóformában. Bevalom, azért vettem erős vizsgálat alá a kertet, mert azon tünődtem, milyen virágból kössek csokrot Miss Maytonnak. Az előttem levő anyag olyan kielégítő, hogy legjobban szerettem volna rögtön nekilátni a virágfüzésnek. De hát ez mégis korai; az arcomat elrejtette a jó kiadós dohányfüst. Álmodozásnak adtam át magam. Azon tünődtem, vajjon van-e értelem a virágok nyelvében; bolondos írók sokszor emlegettek ilyesmit. Szerettem volna tudni hirtelenében virágnyelven is; azon töprengtem, vajjon Miss Maytonnak vannak-e ilyenmü tapasztalatai. Mindenesetre úgy éreztem, hogy izléses bokkrétát tudok kötni akármelyik hölgynek, ha csak egyszer láttam is az arcát; Alice Maytonnak olyan remekművet állítanék össze, hogy az arca bizonyára felragyog, ha meglátja. Azon tünődtem, mint tüzelne kékes-szürke szeme, mint válnék pirossá arca. — Nem az érzelem festené olyanra; Isten ments! hanem az öröm — hogyan nyílnak meg erős, szép ajkai — hogyan mondanak el kedves dolgokat, melyeket eltitkolni akkor, ha mással érintkezik s kordában tartja magát. Lám én; tisztafejű, okos, számító kereskedő azt kívánom, bár íthagyhatnám a tizenkilencedik század valamennyi nagyszerűségét s válnék tündérré, olyanná, miben csak bolondos lánykák és örült poéták hisznek. Bár láttatlanul részesévé válnék annak a találkozásnak, mikor virágaim üdvözlik azt a másik, de egyetlen virágfajtát, mely nagyvárosaink terméke, disze. — Ugyan melyik virághoz hasonlít leginkább? Tán liliomhoz? Nem; ahoz tulságosan — merész; vagyis nem; — nem hogy merész, inkább olyan... izé; nohát; nem jut eszembe, hogy milyen; de nem merész a helyes kifejezés. Rózsa! Persze, nem a vakító, pompás vörös rózsa — de nem is a félénk, finom, étherszerű tea-rózsa. Tán mint a gyönyörű Gloire de Dijon; erős, biztos, életteljes; derék-ségével válik ki rózsa-testvérei közül. Mégis formás; vonalakban tökéletes; drága, soha határozottan meg nem állapítható színű és mégis mindenkit magával ragad. Imádóit meg újra emlékezteti szóval ki nem fejezhető tökélyére — változatlan ragyogására.

— E-e-e -ó-ó-ó-ó- — hallik az ablakból a fejem fölött. Aztán üvöltés: „Harry bácsi!” A hang Budge-é. Nem feleltem; vannak pillanatok, mikor a lélek úgy el van telve mindenfélével, amit gyermeki fül nem hall, gyermeki szem nem vesz észre! Ha-r-y bácsi! — ismétli Budge. Aztán hallom, mint rántják ottfönn ki az ablakot:

„Harry bácsi; gyere föl mesét mondani nekünk! — hallom Budge-t.

Fölpillantok és épp vad Nem!-et akarok küldeni abba az irányba, mikor az ablakban ismeretlen arcot pillantok meg, mégis olyant, mit már láttam valahol. Azok a nagy, kifejezésteljes szemek, az az angyali száj, az a szellemes tekintet csak tán nem Budge-é? Mégis; úgy lehet; a fölfelé

ígyekvő orr és a nagy fül... nem másé. Gyorsan megfordulok és a házba lépek. A lépcső alján két fehérbe öltözött kis alak fogad; nagyobbik megjegyzi:

— Mongyál mesét!... papa mindig mond este mesét! —

— Nohát: usgye; rögtön be az ágyba. Micsoda mesét akartok?

— Ó; Jónásról. — Mond Budge.

— 'Ónásról; — ismétli Toddie.

— Jólvan. Jónás kint sütkérezett valamelyik reggel a napon; egyszerre csak hirtelen nagy fa nyílt ki a földből előtte, naggyá, árnyékossá lett; eltakarta; aztán ugy el is tűnt, ahogy jött. —

Darabig halotti csönd; aztán Budge méltatlankodva jegyzi meg:

— Ez nincs Jónásrul. Tudom, mi van Jónásrul. —

— Tudod? Ejha. Nohát akkor légy szives és mondd el nekem. —

— El?! —

— Hát ha jobban tudod, hogy mi van Jónással, akkor mondd el nekem; nagy örömmel fogom hallgatni. —

— No persze; — felel Budge. — Hát az Ur aszmongya valamikor Jónásnak, hogy menjen Ninivébe. Mongya meg ottand az embereknek hogy mien rosszak. Hanem Jónás nem akart odamenni; inkább egy hajóra ült, aki Joppába ment. Asztán nagy vihar lett; esett, meg villámlott is. Akorasz tán gondolták a matrózok, hogy biztosan van valaki a hajóba, akit nem szeret az Istenke. Akkor Jónás aszongya, hogy aszongya: úgy gondolja, ő az az ember. Hát fölvtették őket és belefujtották az óceányba. De nem vót mégse szép tőlük, hogy így tettek, mikor Jónás elmondta nekik a tiszta — igazságot. Nohát gyött ám egy nagy cethal utánnuk. Borzasztóan éhes volt szegény, mer azok a kis halak, akiket meg szokott enni, mind lementek az ócejány fenekibe. A cethal nem mehet bele az ócejány fenekibe, mer neki lélegzeni köll és a kis halaknak nem muszáj. Jónás látta, hogy nagyon sötét van a cethalban; még kályha se volt; aztán vizes volt és nem vehette le magáru l a ruhát, hogy megszáriccsa. Mer hej se vót ottan, akire akaszthatta vóna, de még ablak se vót, a kin kinézhetett vóna; aztán nem vót enni se semmi, de nem vót semmi, meg semmi, meg semmi. Akkor kérte a Jóistenkét, hogy engesse ki ötet; de a jóistenke aszmongya sajnálja. Akkor a cethal közel ment a parthoz; akkor Jónás hamar kiugrott a gyomrából... Hogy örült! Akkor asztán mégis elment Ninivéba és megmonta otand, hogy mit üzent az uristenke. Asztat pedig megtehetette vóna má sokkal hamarabb, ha tutta vóna, hogy mi jó. —

— Má sokkal amarabb, ha tuta vóna mi jó; — biztosít Toddie, bátyja segítségére sietvén. — Mongyál másikat. —

— A nem; inkább énekelj valamit; — véli Budge.

— Énekejj valamit; — rá a Toddie visszhangja.

Kutatok emlékezetemben valami dal után; de az egyetlen, ami hirtelenében eszembe jut, vig, tréfás dal, szövegecske; talán friss mutai onota. Budge félbeszakít:

— Nem hinném, hogy ez valami finom nóta. —

— Már mért ne, Budge? —

— Csak. Egy szót se értek belüle. —

— Astat énekelj hogy „Glória, glória, feltámatott”; — véli Toddie. Szó nélkül engedelmeskedem. Csodás hatással van rám a régi dallam. Hallottam Nyugat katonáitól meg néger-fészkekben gyermekkoromban; láttam a huszonkettes Massachusett-katonákat, amint Broadway-n haladtak lefelé a háboru első napjaiban. Harcosoktól hallottam majdnem valamennyi déli államban; háromszáz jó öreg Hunker demokrata énekelte, mikor New-York első színes hadseregét kísérték tengerre. Öreg kapitányom lágyan fuja, de olyan lendülettel, mely rettenetes volt komolyságában. Onnan hallott ki a lövészárokból roham előtt közvetlenül. Hallottam jó egynéhány boldogult kamerád sirja mellett. A lovasság csupa ihlet, hazafiság lett, mikor ezt a dallamot huzzák; mikor erre engedték masirozni annyi idegen ütem után! — Ugyancsak a Glória hangzott fel barakkjainkban azon a dicsfényes reggelen, mikor megtudtuk, hogy vége a háborunak. Az alkalomnak megfelelő szavakat talált a dallamhoz pár rebellis barátom első nyilvános találkozásunkkor a háboru után. Ezek az emlékek mind megrohanták az agyamat, mialatt énekeltem; talán tudtomon kívül kelleténél jobban felizgattak, mert Budge megjegyezte:

— Esztet ne mindennap énekelj, Harry bácsi; úgy kiabálsz, hogy belefájdul a fejem. —

— Bocsánatot kérek, Budge, — mondok. — No jó éjszakát. —

— Micsoda, Harry bácsi, már méssz? Hisz még nem montuk el az imánkat; papa előtt mindig el kell mondani. —

— Hm. No: halljuk. —

— Előbb neked kell ám, Harry bácsi. Papa is úgy csinálja. —

— Jól van; — mondok és elismétlem Szent Chrysostom püspöki ki-szólásait. Alig mondom ki az Áment, már hallok Budge-t:

— Papám nem mond ám ennyi mindent; nem hiszem, hogy ez valami jó ima lenne.

— No hát mondj te egy jó imát, Budge.

— All right. — Budge lehunyja a szemét; a hangja a leglágyabb, leg-tökéletesebb könyörgés; az arca alvó angyalé. — Aztán megszólal:

— Jó Isten; köszönjük, hogy oan szép napot attál máma. Reméljük, hogy a kislányoknak mindenütt jó napjuk volt máma. Kérünk tégedet, hogy vigyázz ránk és mindenki másokra is ma éjjel, hogy ne legyen semmi bajuk. Igaz persze; és Harry bácsinak cukor is van a bőröndjébe; monta nekünk a kocsiba. Köszönjük szépen, hogy Harry bácsi eljött hozzánk és aztat hisszük, hogy *borzasztó* sok cukor van a bőröndbe — egész nagy skatuják. És kérünk tégedet, hogy vigyázz mind a kislányokra és kislányokra, akiknek nincsen papájuk meg mamájuk; meg Harry bácsijuk meg cukruk meg ágyacskájuk, akibe bealuszna. Aztán hogyha meghalunk, mindnyájan jussunk bele a menyországba; Krisztus nevében Ámen. — Nohát add ide a cukrot, Harry bácsi. —

— Csitt, Budge — hát Toddie nem mond imát? —

— De mond: kezd el, Tod. —

Toddie lehunyja a szemét; fintorokat vág; liheg; úgy tesz, mintha az ima fizikai megerőltetés volna. Végre ő is nekikezd:

— „Jó istenke; ne legyek én oan nagyon ross; áld meg papát és mamát; a Budgiet is; napapát és mintakét namamákat; meg minden jó embeeket eben a hásban; meg a babámat. Á-á-á-men.“ —

— No most add ide a cukrot; — mond Budge. Most ő a szokásos visszhang.

Gyorsan előszedem a cukrot a bőröndömből; adok belőle mindkét fiúnak. Sikitanak örömben. Ujra jóéjt kívánok. —

— Ó; hát nem attál még penny-t! — mond Budge. — Papa ad ám, hogy beletegyük a takarékkersejbe. Ad ám minden este. —

— Nohát most nincs nálam — várjatok — holnapig. —

— Hát akkor inni akarunk. —

— Majd szólok Maggienek, hogy adjon inni nektek. —

— A babám akaom; — mormog Toddie.

— Meglelem a csomóba kötött türlközöt; óvatosan felemelem és az ágyra dobom.

— 'Atni akaom, homennek mos a kerekék; — mond Toddie.

Kisietek a szobából és jól bevágom az ajtót magam mögött. Az órámra pillantok; — félkilenc; másfél órát töltöttem ezekkel a borzalmas gyerekekkel. Hisz igaz; nagyon mulatságosak — kacagtam méltatlankodásom dacára. Mégis — ha az időmet teljesen a maguk részére akarják lefoglalni, ahogyan eddig tették, mikor jutok én máshoz? Honnan vegyek időt olvasáshoz? Előszedem Fiske „Világbölcselemét-“t a bőröndömből; a hátsó napaliba vonulok; szivarra gyujtok; a kis diáklámpát magam elé rakom és olvasásba fogok. Alig kezdek bele, kicsiny lábak topogása; idősebbik unokaöcsém áll előttem. Bánatos ellenkezés minden arcvonása; úgy jelenti:

— Nem montad — jójckát; se Isten álgyon; — se semmit se montál

— Ó — hát jójckát. —

— Jójckát. —

— Isten áldjon. —

— Isten álgyon. —

Budge, úgy tetszik, még várt valamire. Végre azt mondja:

— Papa asztat is mondja: Isten álgyon mindenkit. —

— Nohát: Isten áldjon mindenkit. —

— Isten áldjon mindenkit; — ismétli Budge; — csöndesen megfordul és fölfelé halad.

— Az Isten áldja meg azt a becsületes kis szivedet — mondom -- ha az emberek úgy biznának Istenben, ahogy te a papában, kevés dolga akadna ideleenn a prédikáló papnak. —

Gyönyörű volt az éjjel. Tiszta, friss levegő; csupa illat; mindenüvé behatol a virágok lehelete. Tücsökzene száll fel minden bokorból. Mintha maga a tavasz intene, hogy hagyjam abba az olvasott bölcselemet. Félretettem *Fiskét* Paul Hayne új kötetét vettem elő; az „Egy nyár“-ból pár

fejezetet olvastam el. Végtere ágyba tértem magas is. Unokaöccseim édesen aludtak. Lehetetlen, hogy a tiszta, bájos, angyali arccskák itt pár órával előbb még félelmes kinzóimé voltak. Az ágyamból kilátás nyílt a szeszélyes hegyháttra; a fölött ezüst csillagok az ég sötétjében; ott alul a kétoldalt megvilágított folyó; a háttér maga a sötétlő hegy. Kerékszaj, csattogás nem kinez; az az ezer hang, sipolás, robaj, mi a városi életet megtölti a nyugtalanság szellemével elmaradt mögöttem; majdnem méltatlankodó csodálkozás fogott el, hogyan élhetnek értelmes, kényelemszerető lények abban a rettenetes Newyorkban. Mikor ilyen édes, bájos otthonok alig másfélóránnyira elérhetők! Aztán Alice Mayton jutott eszembe; majd egy vevőm; később csillagok és védjegyek; koszorúk, csokrok, piszkos unokaöccsök; helytelenül kiállított számlák és vasuti jegyek; cukorka és Herbert Spencer; minden összezavarodott a fejemben. Megjelenik egy látomány: büszke angyal; divatos öltözékben és divatos fogaton; ott áll; minden egyéb látomást elűz világló fényével; drága öntudatlanság vesztő erőt rajtam — —

E-e-e ö-ö-ö- - bö-bö-bö — —

— Cs-ccs-cs! — sziszegek.

Hallgattak a pisszegésre; nemsokára újból álmaimnál tartok.

— Bö-ö-ö — ö-ö — e-e-e

— Toddie; ustort akarsz? —

— Nem. —

— Akkor maradj csöndbe. —

— Evvesztettem a babám és nem találom sehelse nem. —

— No majd megleljük reggel. —

— Ó-ó-ó — a babámat aka-om — —

— Nem hallod, hogy reggelre megtaláljuk? —

— M-o-os kell énnekem — —

Most nem lehet; most aludni kell. —

Ó-ó-ó-ó — —

Mint az örült, úgy ugrom talpra; belépek a bünös szobájába. Megfeledkeztem az ajtóról; a fejem vette először észre. Gyertyát gyújtok fogcsikorgatva; közben hangosan mondok valamit; mindegy, akármit.

Ó; mien csunyát káromkottál; — dohog Toddie — nem mész má a menybe, ha meghalsz.

— De te se ám, ha úgy bógsz egész éjjel, mint valami démon. Akarsz most már csöndben maradni? —

— Aka-ok; de a babám. —

— Nem tudom, hol a babád; tán azt hiszed, az egész házat átkutatom az átkozott babádért? —

— Nem 'kozott. A babám aka-om. —

— Nem tudom, hol van; tán azt hiszed, elloptam a babád? —

— Aka-om a babám; a ágyamba aka-om. —

— Károly; — magyarázom; — ha reggel fölkelsz, remélem, meg fogod találni a babádat. Mostan nyugodtan kell maradnod és aludnod kell. Majd szépen betakarlak! — Elsimitom az ágyruhát. S ime a sorsüldözött

baba, minden bánatom forrása, potyog ki a takaróból. Toddie megragadja: arca felragyog a gyöngéd örömtől. Ujra fölordít:

— I—itt van a drága kis babám; jere a papuskához; kis babám; jere, a papuska szeret. —

A kacagtató gyerek annyira elégedett, hogy érzésének tárgyát fellelte, hogy méltatlankodásom pompás művészi örömmel ád helyet. De az ember a szép képeket is megunhatja, különösen, ha nem egészen éber még és légvonatban áll a gyertyatartóval. Így hát betakartam az unokaöccseimet és visszafordultam a szobámba; ottan a gyermekes ellentmondásokon töprengtem, míg el nem aludtam.

Reggel nagyon korán keltett fel a szobába beözönlő napfény; az ablaktáblákat nyitva hagytam előttevaló este. A levegő madárdaltól hangos; a keleti ég olyan színekben fürdik, aminőt soha festő ecsetje meg nem rögzített. Csakhogy korai napfölkelte és madárdal nem olyan embereknek való dolgok, kik előttevaló este éjjelig olvastak. Gyorsan lehuzom a gördülő függőnyt, beteszem az ablaktáblákat; újra lefekszem és hálát adok az Uris-tennek, hogy ilyen szép zene közepette térhetek vissza álmaimhoz. Egész biztos vagyok benne, hogy valamennyi ellenségemnek abban a pillanatban bocsátottam meg, mikor újra szememrejött a lány szender. És ugyanabban a pillanatban vad dühre ingerel egy könnyű kéz, mely az arcomon siklik végig. Felugrom; Budge az, aki félénken hátrál az ágyam elől.

— Csak e'kicsit szerettelek, mer oan jó vótál; mer cukrot hoztál nekünk. Papa engedi, hogy szeressük ötet, amikor csak akarjuk — bizony; megengedi minden reggel. —

— Olyan korán, mint most van? — kérdem.

— Igen oan korán, mikor látni birunk má'; ha csak akarjuk. —

Szegény Tommy! Soha, soha meg nem birtam érteni, hogy az ember, akinek jó felesége, tisztességes jövedelme, tiszta lelkiismerete van, mért olyan megkínzott, sovány, — sokkal rosszabbul fest, mint akár a virginiai őserdőkben, akár Louisiana mocsaraiban. Hanem most már értek mindent, És mit csináljon az ember? A gyerek szeme, hangja — kifejezése; édes-ségben felülmulja valamennyi angyalokét, kikkel valaha dolgom akadt. Hisz ez a gyerek több önfelelt cselekedetre is ragadhatja az embert annál, mint hogy egyszerűen a reggeli álmát adja fel miatta. Csakugyan kikergette az álmat a szememből. Megcsókoltam hát:

— No most szaladj vissza az ágyba, kis öregem; hadd a bácsit; hadd aludjon még kicsikét. Majd reggeli után furulyát csinállok.

— Igazán? — Az angyalka gyerekké változik.

— Igazán; hanem most szaladj vissza.

— Hangos furulyát — olyat, aki igazán szól?

— Olyat; de csak akkor, ha rögtön visszaméssz az ágyba.

Két kis láb tipegése; megfordulok és lehunyom a szemem. Hamarosan úgy tetszett: gyöngébb lesz a madárdal; a gondolataim töredékké válnak. Mintha felhőkön folynék tovább magam is; körülöttem száz meg száz kis cherub; a vonása mindnek a Budge-é.

— Harry bácsi!

— Hogy az Isten bocsássa meg nekem azt az imát, amit erre mondtam el!

— Harry bácsi!

— No majd megregulázlak, édes fiam; — gondolom. — Talán ha a gonosz kis torkod rekedtre kiabálsz, megtanulsz, hogy nem lehet büntetlenül kizárni a nagybácsit, aki épp az imént annyira megszeretett!

— Ha-a-rry bácsi!

— No csak ordíts tovább, ördögfajzat, — gondolom. — Felébresztetél; hadd szenvedje meg a tüdőd egy kicsit. — Hirtelen, bár álmos hangon, lustán forgó nyelvvel Toddiet hallom:

— Átni, hommennek a kee-kek.

— Budge! — kiáltok, afölötti kétségbeesésemben, hogy utóbb még majd Toddie is felébred; — mondd: mit akarsz?

— Harry bácsi!

— Mit akarsz?

— Harry bácsi! Milyen fából csinálod majd a furulyát?

— Egyáltalán nem csinálom furulyát; vastag vesszőt metszek és jól elhusángolok vele, amért nem maradsz csöndben, ahogy mondtam.

— Ugyan, Harry bácsi — papa nem husángol; csak úgy megver.

Urísten! Papa, papa, papa! Hát soha meg nem szabadulok az örökös „papá”-tól? Rémülettel látom, hogy kitünő sógorom iránt valami csufgyűlölet kél bennem. Egy dolog mindenesetre holtbizonyos: aludni itten tovább nem lehet. Gyorsan felöltözöm; lemegyek a kertbe. A virágok illata, szépsége, a friss reggeli levegő nemsokára visszaadja rendes kedélyhangulatomat. Két órával később, ahogy a reggelire szóló csöngetyű hiv, örömmel üdvözölhetem Budge-t:

— No Harry bácsi, hát te hol voltál? Az egész házat mind kikeres-tük, aztán nem találtunk belőled semmitse!

A reggeli pompás volt. Később megtudtam, hogy Helén — drága jó teremtés — maga állította össze az étlapot ott tartózkodásom minden napjára. Miután az az asztalfölötti társalgás, mely köztem és az öccsök között eshetett, nem olyan természetű, hogy bajt okoz, ha elismétlik, megkértem Maggiet, a szolgálólányt, hogy ügyeljen föl a gyermekekre; kérésemet kisebb bankóval sulyosbítottam. Így megmenekedtem unokaöccseim rémes étvágyának minden felelősségétől s magam is nekiláthattam a reggelinek. Sőt még arra is maradt időm, hogy érdeklődéssel szemléljem azt a munkát, amit Budge és Toddie végez apró kanalával, villájával. Eleinte igen gyorsan ettek; de az étvágyuk hamar oda volt. Hanem a nyelvük megoldódott.

— 'Ary bácsi; — mond Toddie; — odafönn van ám e' borzasztó fua áska — oan fua nagy áska! Maj memmutatom, ha meetted a 'eggelidet.

— Csacsi gyerek a Tod; — mond Budge; — a reggelit mindig 'egeli-nek mondja.

— Hm. Mít ért azalatt, hogy „áska”, Budge?

— Azt hiszem, nagy táskát gondol, — felel idősebb unokaöcsém.

Eszembe jut gyerekkorom azon nem kisméretű öröme, mikor régi

táska tartalmát hánytam szerteszéjjel — lehetett úgy száz esztendeje. Miért is rokonszenves mosollyal fordulok Toddie felé, amin a gyerek nyílvánvalóan végtelenül boldog. Milyen bájos dolog, ha a gyerek-természetben rokonszenves húrta talál az ember, — gondoltam — milyen hamar felfogja a gyermekszem, mit jelent a tekintet, mely megelőzi a kimondott szót, eszmét! Drága Toddie; ott ülhattunk volna egy asztalnál, egymás mellett; egyik se törődik a másik szavaival. S te véletlenül megpendited azt a dolgot, mi gyerekes öröme okozója volt — a lelkeink olyan viszonyba kerülnek egymással, mely legédesebb emberi együttérzés.... Ugyanaz, mi valószínűleg Megváltónk szívét töltötte be egyik apostola iránt, ki szemelláthatóan a leggyöngébb volt mind a tizenkettő közül. — „Oan fua áska” hirtelen mintha elsöpörte volna a köztünk levő korkülömbiséget; megsemmisít minden ellentétet, élettapasztalatot köztem és a gyöngé fiucska közt. És aztán...

Rettenetes gondolat száguld keresztül az agyamon. Fölrohanok az emeletre, be a szobámba. Igenis: az én utitáskámat értette. Én nem láttam benne semmi furát; sőt ellenkezőleg. A rokonszeny szála köztem és unokaöcsém közt abban a percben szakadt széjjel. Ha abból a távolságból gondolok vissza az ügyre, mit a néhány közbeeső hét elmulta ékelt közibénk, be kell látnom, hogy képtelen lettem volna az elémtároló jelenetet nyugodt és elfogulatlan kedéllyel megítélni. Nagy elégedettséggel jelenthetem ki, hogy a gyorsanszületett és gyorsan kimult rokonszeny, mi Toddie iránt kapott bennem lánggra, legékesebb jele az emberi gyarlóságnak, állhatatlanságnak. A lelkem találkozott az övével, mert ő is szeretett régi bőröndök-

ben rendezkedni, és mert úgy képzeltem, hogy kellemes előtte az a látvány, az az anyag, mely hasonló művelet eredménye; az élem táruló kép kiokosított arról, hogy helyesen ítélt meg unokaöcsém természetét. Önző ösztöneim azonban siettek árnyat vetni ebbeli lelki örömökre; megakadályoztak abbéli kedvtelésemben, hogy átérezzem: „virágjában hullott le kedvem gyümölcse.”

Benne volt ebben az én bőröndömben a világon majdnem minden; hisz még a hadi életben a csomagolás tudományát tőkélyig sajátítottam el. Ha az akkori kedélyállapotomban csak parányi részecske büszkeség foglaltatik benn, biztos, hogy a saját magam dicsőítésébe kezdek bele, mert lehetlenség volt, hogy az, ami ott feküdt a földön, mind az én bőröndömben lett légyen. Világos, hogy Toddie nem amatőrje a csomagolásnak; ahhoz tulságos nagy szakértelmet árul el a végzett munka. Hamar felfedeztem, hogy milyen rendszerrel dolgozott; ez a felfedezés némi világot vetett az előttem elterülő hegy méreteire. Cilinderkalap, ha a skatulyában foglal helyet, majdnem félannyi területet foglal el, mint akkor, ha kettejük közl megszünik a természetes viszony és külön-különválnak, még akkor is, ha a skatulyába fénymázás doboz került, mit általában nem ott szoktak tartani; sőt még az esetben is, ha a cylinder bensejében néhány Bay-rumban fürdő szivart tartalmaz. Ugyanez mondható el hordozható ruha-szekrényemről és annak tartalmáról; egy katonapajtasom ajándéka; Bécsben vásárolta. Öreg harcosok állítása szerint tökéletes kis mü. Azok a zsinegek, a mik a vékony falakat tartják, hogy szét ne essen az alkotmány, el vannak most vágva; törve, vagy isten tudja milyen uton-módon választva széjjel. Az így keletkezett ürben ott fekszik gála-kabátom; szoroson összecsavarva Dühtelt kiáltással emelve őt a levegőbe és széjjelteregtetve, kiesik belőle — a pokolbéli bábuk egyike. Ugyanakkor üvöltés harsan fel az ajtó irányból:

— Kiszeted ababukámat a bölcsőjébül; gurigázni akaom a babukámat...o...o...o...ö...ö...ö...

— Te kis gazfickó; — üvöltök, sőt bömbölök én is, annyira erőt vesz rajtam a méreg; — rögtön elmetszem a torkodat. Hogy mertél a bőröndömhöz nyulni?

— Ne—h—em tom.' Toddie alsóajka elnyulik; azt hiszem, a bengáliai tigris is megszeliiditette volna ez a látvány. Hanem nekem ilyesmi eszembe se jutott.

— Hogy merted? —

— Me—her — —

— Mer mi? —

— Nem tu—ho—dom. —

Vad hörgés hallik a kert felől. A hogy kitekintek, Budge-t pillantom meg; csupa vér az egyik ujjá; a másik kezében a borotvakésem; később elmagyarázta, hogy hajót akart faragni; csakhogy rossz ám az a kés. Tapaszt nyomni a vérző ujra csak egy perc müve; alig hogy ezt az orvosi műtétet befejeztem, máris megjelenik Tom kertész kocsisa; levelet nyujt át. Helén

jólismert kezeirása; tartalma a következő (a zárójeles mondatok az én utángondolásaim.)

Bloomdale, 1875. június 21-én.

Kedves Harry; —

Ugy örülök a gondolaton, hogy drága gyermekeimmel vagy együtt s bár pompásan megy itt a sorunk, sokszor úgy szeretném, ha veletek lehetnék. (Hm; azt magam is szeretném.) Szeretném, ha két kis kincünket jól kiismernéd. (Szépen köszönöm; nem kívánom az ismeretséget tovább fejleszteni, mint okvetlenül szükséges.) Olyan természetellenesnek találok, hogy rokonok olyan kevéssé ismerjék egymást. Különösen a saját vérünkből származó kicsikéket; ártatlan kis lelkeket, kiknek a létezéséről szinte semmit se tudnak. (Nem ám; különösen, ha bezáratlanul álldogáló bőröndök nincsenek kéznél, testvér.)

Most egy szívességre kérnélek. Mikor még fiuk, lányok voltunk odahaza, tengersokot tudtál beszélni arcokról, arckifejezésekről; a jellem félreismerhetetlen kifejezéseiről arcisméd keretében. Akkor azt hittem, badarság az egész, de ha hiszel benne valamelyest most is, szeretném, ha tanulmányoznád a gyerekeket; ha szabatos véleményt mondanál róluk. (Kész szörnyetegek, asszonyom; rosszcsontok; gazfickók; kötélrevaló — mindkettő.)

Nem bírok megszabadulni attól a gondolattól, hogy drága Budge-ünk nagynak, rendkívülinek született. (Igen; rendkívül nagy tehernek, bajnak.) Olyan gondolattal, olyan elmerült néha, hogy szinte félek megzavarni; aztán van benne valami különös, erős kitartás, a mi olyan sok emberből hiányzott ahoz, hogy naggyá legyen. (Isten bizony van benne; szép példáját is adta ma reggel, mikor az istennek se hagyott tovább aludni.)

Toddieből költő, zeneszerző, vagy más művész lesz. (Igaz biz a'; minden átkozott naplopó valami művészi hajlandóságot követ, hogy eltakarja vele akasztófáralóságát.) Ha valamit elképzelsz, kigondol, az nagyon erősen tartja magát nála. (Ugy úgy; „látni homennek a keekek"! Nincs benne Budge nagy komolysága; de nincs is arra szüksége; az az ellenállhatatlan erő, mi vonzza őt minden felé, mi szép, kártalanít e hiányért. (Ehe; ez magyarázza meg a bőröndömmel végzett műveletet.) Csakhogy a te véleményedet szeretném hallani; tudom, a te véleményed gondosabb, erősebb az enyémnél.

Abban a kellemes reményben, hogy már csak amiatt a sok szép olvasás miatt is meg vagy velem elégedve, a mit eddig valószínűleg élveztél s remélvén, hogy hamarosan kapok egy-két sort arról, hogy vannak drága kicsikéim maradtam

szerető testvéred

Helén. — “

Ritkán izgatott föl levél anyyira, mint ez itten. Soha életemben nagyobb gyönyörűséggel nem festettem ki magamban a választ. Elhatároz-

tam, hogy az elemzés, jellemrajz mesterműve leend az; véleményem nyugodt, mégis végtelen erőteljes világitásu képe.

Egy dologban egész kész volt a határozatom. Behívtam a lányt? megkérdeztem, hol van az a kulcs, a melyik abba az ajtóba illik, a mi az én szobám és a gyerekekszobája között épült.

— Igenis, sir; Toddie a kutba dobta. —

— Van lakatos a faluba? —

— Nem, sir; Patersonban van a legközelebb lakatos. —

— Van a házban csavarhuzó?

— Az van, sir. —

Hozza el; aztán mondja meg a kocsisnak, hogy készüljön: Patersonba megyünk. —

Megkaptam a csavarhuzót; lefeszítettem vele a zárat; kocsiba ültem és a kocsisnak megmondtam, hogy a hegyoldalon menjünk át Patersonba. Amerika egyik legbájosabb utja.

— Paterson! — ordít Budge. — Ó! cukrász is van ottan a városban. Gyere, Toddie. —

Ugy? — gondolom én; megragadom az ostort és a lovak közé vágok. — Bizony nem; ha én is beleszólhatok. Hogy énnekem ezt a gyönyörű utat *ilyen* népség rontsa meg?!

Usgye; tovatűnnek a lovak; mögöttünk fülsiketítő ordítás, üvöltözés Ugylátszik, mind a két gyerek halálos sérülést szenvedett; gyorsan kitekin-tek, de csak azt látom, amint Budge és Toddie a kocsi után rohannak; ke-servesen bögnek. Rémes látvány; nem hagyhatom őket ott; még ha fekete-himlőben maradtak is vissza. A kocsis megáll a saját jóvoltából — ugylát-szik, ismerte a gyerekek módszerét és a módszer eredményét; besegítem Budge-t és Toddiet. Ama félnék remény tölt el, hogy a Gondviselés szeme rajtam nyugszik; hogy ilyen önfeláldozó tettet nem mulasztanak el ja-vamra írni. Ahogy a lankás hegyoldalba érünk, szinte növekszik unokaöcs-cseim iránti jószágom; az előttem elterülő látvány kimondhatatlanul szép. A levegő vakítóan tiszta és két hatalmas torony mögül megpillantom a metropolist. Mögötte Greenwood csöndes városa — ott az öböl; a szo-ror; a két ezüst folyam; s Brooklyntól délre im ott az óceán maga. Fé-nyek, árnyak csodás hatásai, összjátéka; festői csoportozatok; égbenyuló épülettömbök úgy egymásbaolvadva, mintha össze volnának gyurva; ko-mor gyárak fordulnak bájos paloták felé a nap táncoló sugaraiban. Távol-ból a hatalmas hajók olyanok, mint lustán pihenő bábjáték; — látszatra élettelen mind. Az egész eszembejuttatja a gyerekkori tündérmeséket, el-varázsolt városokat. Nagyban emeli az egészet New York új, hatalmas postaépületének tetőzete, kupolája; olyan, mintha örködné az egész fölött.

— Harry bácsi! —

— Ó; ettől félttem én! —

— Harry bács — i—i! —

— No; Budge? —

— Ugye hogy oan, mint a menyország? —

— Mi? —

— Nohát itten köröskörül — innentül odáig, a másik éig ottand hátul minden mögött. Amott meg ni (valami fényességre mutat, ami alighanem fotografus tetőlámpája) az a ház, amiben jó istenke lak.

Ejnye, hogy az Isten áldja meg a gyereket, bennem csak varázsos képpé alakult ki; pedig milyen büszke voltam a művészi érzékemre, hatásokat felfogó képességemre.

— Aztán ott az a világos, hosszú, széles *kis* darabka; — folytatja; — ottan van szegény kicsi Phillie testvérünk; ha csak odanézek, látom mindig, ahogy kinyújtja a kezét.

— Szegén *kis* Phillie; skatuába tették alunni; az Istenke asztán magáého vette; — mormog Toddie; összeszedi minden tudományát, amit halálról tud, látott. Aztán fölemeli a hangját:

— Arry bácsi, tudod micsinállok, ha nagy leszek? Lesz nekem lovam meg kocsim; akkor belekocsikázok mint a utakba és a hászakba és akkor átkocsikálok a világon és minden. Asztán éggész csomó mada-ak belegyönnnek a kocsikába és dalolnak hosszám; te is gyöhec, ha akalsz. Fad-laltot meg epert eszünk és láttyuk a *kis* halakat, ahogy beleuszik a vízben; oan nagy házunk lesz aki kívül is gyönyörü és beül is gyönyörü és ekkész a mienk lesz és asztat csinálunk ottand akit akaunk.

— Ideálista vagy, Toddie.

— Nem vaok álista.

— Toddie liba; — állítja meg nagy komolysággal Budge. — Harry bácsi, hiszed, hogy a meny ország *oan* szép, mint az ottan odaát?

— Persze Budge; még sokkal szebb.

— Akkor mér nem halunk meg mingyá, hogy odamehessünk? Nem akarok mindig csak élni; mindig élni. Nem tudom mér nem halunk meg eccerre; asztat hiszem, elég napokat éltünk má'.

— Istenke azt akarja, hogy éljünk addig, míg nagyok, jók és erősek leszünk; aztán sok jót kell tennünk, mielőtt meghalunk, öreg; — azért nem halunk meg egyszerre. —

— Jól van; de én szeretném látni szegén *kis* Philliet; ha a jó istenke nem ereszti ide le ötet, akkor hatyhatná, hogy én meghajjak és felmennyek a menyországba. Szegén Phillie mindig nevetett, ha bukfcenet csináltam. Harry bácsi; ugye angyalnak szárnyuk van? —

— Sokan azt tartják, hogy van, öregem. —

— No látod; én tudom, hogy *nincs* nekük; mer ha a Phillienek szárnya vóna, akkor egyenessen leröpült volna; azér nincs nekik. —

— De hátha egyéb dolga van, Budge; vagy talán lejön, csakhogy te nem látod. A *mi* szemünkkel nem látjuk ám az angyalokat. —

— Akkor Izrael gyermekei mér láttak mégis megjelenni oat a lán-gokba? Hisz azoknak is oan szemük volt, mind nekünk? Nem is bánom; *borzasztóan* szeretném látni szegén Philliet. Harry bácsi; tudod mit csinálnék, ha fölmennék a menyországba?

— Mit csinálnál, Budge? —

— Hát mikó' má láttam a szegén Philliet, igényesen továbbmennék a jó istenkéhez, aztán belesimpaszkodnék a nyakába. —

— Minek, Budge? —

— No mert hát oan szép időket élünk meg mer ő atta mamát és papát is meg a Philliet is — igaz, hogy asztotat megin visszavette... és ő atta a Toddiet is; csakhogy a Toddie néha borzasztó rossz fiju. —

— Igazad van, Budge; — mondok, a böröndömre, valamint utazásom céljára gondolva.

— Harry bácsi, láttad te már a jó istenkét? —

— Nem; Budge; elégszer volt már hozzám nagyon közel; de látni nem láttam még soha. —

— No én láttam; látom, mikor csak fölnézek az égre mindig. Amikó' nincs mellettem senki. —

— A kocsis suttogva megfordul: — Mindig esztötet mongya; hát isten engem ussegéljen; el is 'iszem neki. Néha úgy véli az ember, maguk a mennybéli égi szentek is lekacsingatnak, mikor a gyerek ilyen mód gagyog.

Igazán furcsa. Budge arca most olyan étheri, mintha nem volna erről a földről való; folytatja elmékedéseit arról a jobb világról, meg az ott-tartózkodó polgárokról. Toddie nyelve egy percre meg nem áll; bár a hangja alig hallható. Mikor véletlenül megakad a szemem az arkifejezésén, az olyan különös, ámuló, hogy az ölembe veszem; hadd halljam, mit gagyog. Rajtakapom magam, hogy a fejemben készen levő, Helénhez intézett levelemen itt-ott módosítok; hogy szinte szégyelem magam miatta. De se Toddie álmodozása, se Budge szelleme nem feledtetik el velem utam célját. Találtam lakatost; otthagytam a zárat, hogy kulcsot illesszenek bele; aztán a vizeséshez hajtattunk. Mindkét gyerek a kérdések özönével támadt rám, amint ott álltunk a bugyborékoló forrásnál; az a tény, hogy a lezuhogó víztömegek zaja megakadályoz engem abban, hogy a kérdéseiket halljam, csöppet se zavarja őket. A szállodába megyek szivarért; a gyerekek velem jönnek. Biztos, hogy nem töltöttem több időt avval, hogy szivart válasszak és rágyujtsak, mint három percet; pár kérdést intéztem még a vizeséről a trafikoshoz. Mikor megfordultam; gyerek nincs sehol egy se; nem is látom őket semmilyen irányban. A zuhatag innenső oldalá-

nak szélén hirtelen két sárga karikát fedezek föl; ez alighanem az öccsök két kalapja. A kalapok között és magam között két apró alakot fedezek föl, a mint ott feküsznek a földön. Nem merem kiáltani, nehogy felijesszem őket a hangommal. Átnyargalok a fűvön; mind káromkodva, imádkozva. Ott nyújtóznak a hasukon; a sziklacsucs széléről pillantanak lefelé. Lábujjhegyen közeledem feléjük; a földre vetem magam és mindenik gyermeknek megkapom a lábát.

— Oh, Harry bácsi! — üvölt Budge a fülembé; amint magamhoz rántom és fölváltva rángatom, megcsókolgatom — én jobban kilóktam, mint a Tod. —

— Nem i-i-i-ga-az; én só-ók-al jobban; s-ó-kal jobban; — védekezik Toddie.

Ezt a délutánt arra használtam föl, hogy bokrétát kössek Miss Maytonnak; kitűnő foglalatosságnak találtam. Nem olyan virágkereskedő-fajta bokréta, a miben csak két- háromféle virág van képviselve; drótra van fűzve és mértani alaknak kidolgozva. Én sok mindenféle ritka virágot használtam; szerény virágocskát is, a melyik nem pompázik a virágkereskedés kirakatában. Aztán majdnem annyi a szín, amennyi a virág; az egésznek olyan az illata, hogy a városi virágosbolt illata csupa idegen ahoz. Nagyon szeretek bokrétát kötni; hanem ebből az alkalomból jobban örültem, mint valaha. Nem mintha szerelmes lettem volna Maytonba; a férfi becsületesen, őszintén bámulhat szép, pompás nőt anélkül, hogy szerelmes lenne belé. Gyönyörűségét találhatja abban, hogy örömet okoz neki anélkül, hogy annak a szükségességét érezné, hogy cserébe a nő sajátmagát adja. Mióta benőtt a fejem lágya; „diszkrétebb” éveim küszöbét átléptem, mindig mosolyogtam az olyan férfiakon, kik bőkezűek, ha szerelmesek; úgy tetszik, óriási árat követelnek azért, a mit adnak. Ilyesféle érzésem nem volt Miss Maytonnal szemben. Voltak pogányok, a kik istenőknek mesés ajándékot vittek anélkül, hogy pompás istenségüknek kizárólagos társaságát kívánták volna érte élvezni. Sohse voltam figyelmesebb Miss Mayton iránt, mint hogy jóbarátságban maradjak ezekkel az ajándékozók derék öreg hitetlenekkel; meg az olyan keresztény hívőkkel, a kik csakígy gondolkodnak. Minél bájosabb lett a virágbokrétám, annál teljesebb az örömöm; annál jobban élveztem azt a gondolatot, hogyan örül majd ő izlésemnek ezen tökéletes megnyilvánulásán.

Végre elkészült: örömet azonban megrontotta, szürke felleggel vont a rettenetes gondolat: — Mit mondanak majd az emberek? — Ha Hillcrest helyett Ney-Yorkban vagyunk, csak a virágkereskedő, a kiküldöttje, a hölgy és jómagam tudnánk a dologról: de Hillcrest! Pár száz bennszülött hirharang; itten mindenki ismeri a másikat és a másíknak valamennyi ügyes-bajos dolgát — biz itt pletykától tart az ember. Mike-nak, a kocsisnak diszkréciójára bizonyossággal számítottam — nem egy kényesebb természetű dologgal megbiztam már őt. De hisz mindenki tudja, hol van Mike alkalmazva; biz tudja mindenki és titokzatos, láthatatlan és

meglepő az a mód, a hogy falun szárnyal tova a hír! — Hisz én vagyok az egyedüli fiatalember, ki Colonel Lawrence házában lakik. Hopp! — megvan. A könyvszekrényben felfedeztem valami nagyobb fajtájú dobozt; abba határozottan belefér. Meg is találtam; tényleg; akkora, a mekkorára szükségem van. A tetejébe kerül a névjegyem — nem félek attól, hogy valamely hölgy ne találna meg névjegyeket, mikor az virágnak a kísérője. A bokrétát csinosan belehelyeztem a doboz közepébe; aztán Mike keresésére indultam. Barátságosan intett, mikor elmagyaráztam neki utjának természetét; vidáman suttofta:

— Ugy megcsinálom, hogy csak úgy ropog. Mistress Clarkson szakácsnéja meg én, mink nagyon jól megértjük egymást. Amugy is a hátulsó ajtón szokok én oda bejárni. Nem lát engem meg senki, hacsak az angyalok nem; azok meg nem mondják. —

— Rendben van, Mike; itt egy dollár; a doboz ott benn van a kalap fogas mellett a hallban.

Félórával később, a hogy ott ülök a szobám ablakában és olvasgatok, megpillantottam Mike-t. Tisztára van borotválva; kiöltözködött; kifefélte magát; felfelé halad az úton; az én dobozomat egyik hatalmas mancsában szorongatja. A fejem teli kellemes ábránddal; úgy megyek le a vacsorához. Uj barátaim rendkívül szelidek. Kisétálták magukat; úgy látszik, kicsit letompult lármás kedélyük; kicsit kifáradt apró lelkük. Az étvágyuk nem csökkent; csak épp, hogy nem beszéltek sokat. Amit mondtak, mind helyes, furcsa, vagy megkapó. Annyira, hogy vacsora után — mikor arra kértek, fektetném le őket — örömmel belementem a dologba. Toddie eltűnt valahol; erősen vigasztalan ábrázattal tért vissza.

— 'Emm tanálok a babukám böcsőjét; — vinnyog.

— Nem baj, öreg cimborá; — vigasztalom. — Gyere; majd a bácsi térdén fogsz lovagolni. —

— A babukám böcsőjét akaom; — mond, szájalomraméltón lebigygyesztve alsó ajkát.

Eszembe jutott az a tapasztalat, mikor Toddie „'átni akarja, hommenek“ és remegtem.

— Toddie; — mondom olyan meggyőző hangon, hogy biztos ezer fontot hoz az nékem évenként, ha mint kereskedő, illő helyen tudom alkalmazni; — Toddie; nem akarsz a bácsi hátán lovagolni? —

— Nem; a babukám böcsőjét — akaa-om. —

— Nem akarsz egy szép mesét hallani? —

Pillanatra Toddie arca rettenetes benső küzdelmet árul el; az öreg Ádám és Éva anyánk közt válogat. A kíváncsiság kerül fölül a természetes lehangoltságon. Toddie halkán morogja:

— Jóvan. —

— Hát miről beszéljek? —

— Nóbáráról. —

— Miről? —

— Noéről, meg a bárkájáról; — magyaráz Budge.

— Hát ast mondom; Nóbáráról; jelenti ki Toddie.

— No igen; — mondok s gyorsan felfrissitem emlékezetemben a történetet az ottlevő biblia segítségével — Helén, mint nagyon sokan, biztos, hogy kinnfelejtí a kikészített bibliát, ha darab időre megszökik otthonából.

— Nohát egyszer esett negyven nap és negyven éjjel. Mindenkit el-söpört az ár a föld színéről, kivéve Noét; a ki igaz ember volt; meg is me-nekedett egész családjával egy bárkában, a miről a jó isten mondta neki már előre, hogy jó lesz megépíteni. —

— Harry bácsi; — mond Budge, nagyameredt tekintettel méregetve engem, a szája nyitva legalább két percig, mikor befejeztem a mondoká-mat: — gondolod, hogy ez a Noé? —

— Persze, hogy az, Budge; itt van ni az egész történet a bilbliában. —

— Nohát én nem hiszem; ez egy csöppet se Noé; — mond növekvő nyomatékkal. —

— Ugy látszik, Budge, kétféle bibliát olvasunk. No halljuk a te tör-téneted? —

— Hő? —

— Hát beszélj *te* énnekem Noéről, ha olyan sokat tudsz róla. —

— Nem bánom, ha akarod. Eccer oan rosszul érezte magát a jó isten, mer az emberek rosszak voltak, hogy sajnálta má, hogy csinyáta az egé-szet; esztet a világot, meg esztet a mindent. De Noé nem vót rossz; őtet nagyon szerette az istenke. Monta neki; csak épiccsen egy nagy-nagy bár-kát; akkor az isten csinyál borzasztó nagy essöt; akkor abba bele is fullad mindenki hanem csak a Noé nem. Meg az ő kislányai és kislányai se; ku-tyuskák meg cicsuskák se, meg tehenek se meg kis fifiu-tehenek meg kis-lánytehének se; meg a lovak se meg semmik és azok mind belementek a bárkába. És nem lettek vizesek egy csöppet se nem, mikor oan nagyon esett. És Noé borzasztó sok mindeneket bevitt magával a bárkába enniva-lókat is. Szakácsnékat, tejet, zablisztet meg szedret; — meg buzát; — meg puddingot meg almáslepént is. De Noé nem akarta, hogy mindenkik meg-fulagyanak azért kijött és beszélt a népekhez, aszmonta: *Borzasztó* ha-mar esni fog nagyon; jobb volna, ha inkább jók lennétek; akkor az istenke beleengedne titeket is az én bárkámba. De azok csak nevettek; — ó; mi-kor esik, akkor mink belemegyünk a házba és megvárgyuk, míg eláll. — Az-tán más népek meg aszmonták: — Mink nem félünk az esötől; van nekünk jó esernyőnk. — Asztán meg mások aszmonták, hogy ők bizon nem félnek és mentek a házakba; akkor belegyött a víz a házakba és ők fölmentek az emeletre. És belementek nagy fák tetejére is; és nagy hegyekre; hanem a egy kis essötül. Aztán *igazán* esett és akkor az emberek meg a népek bele víz utána ment mindenkinek és mindenkit belefujtott; csak épen Noét nem meg azokat a népeket, akit belevitt a bárkába. És akorasztán esett negyven napot és negyven éjeltet és akkor megált és Noé kigyött a bárká-ból. És ő meg a kislányai meg a kislányai elmentek mindenhová, ahová csak akartak és övék volt az eggész világ és minden a mi csak a világba volt az minden volt az övék. Nem volt ottand senki a ki monta volna nekik mennyetek haza; nem voltak „Kindergarten” iskolák akibe el kö menni;

nem voltak rossz fíjuk se akiket a földhő kell teremteni és semmise. — Mongyál másik mesét. —

Elhatároztam, hogy az Irás módján nem adok elő több történetet — nem volt bátorító az idevágó tapasztalatom. Inkább harci történetbe kezdtem bele.

— Tudod, mi volt a háboru? — kérdem.

Tudom; papa is benn' volt; — mond Budge; — kapott egy nagy kardot. Látod? Amott lóg ni. —

Igen; látom. Az arra való emlékezés, mikor a harcmező retteneteségei között láttam Tom kezében, munkában — meg ez a csöndes szoba, a hol most nyugodtan lóg, álmodozásba ringat, miből Budge riaszt föl:

— Hát nem mondsz háborut? —

— De, Budge. Valamelyik nap, mikor nagyban állt a harc, egész csomó katona haladt végig az országuton. Olyan éhesek voltak, hogy csoda; nem ettek semmit egész nap. —

— Mért nem mentek a házakba; mért nem monták a népeknek, hogy éhesek? *En* mindig aszt mondom, ha az országuton megyek. —

— Mert abban az országban a nép szerette őket; azoknak a népeknek a fivérei, papái és férjei mind katonák voltak; hanem azok nem szerették azokat a katonákat, a kikről szóltam; meg is akarták ölni őket. —

— Nohát nem voltak valami kedvesek; — mond nagy határozottsággal Budge.

— Jól van; de azok az első katonák meg *őket* akarták leölni. —

No akkor mindnyájan nagyon rosszak voltak; meg akarták egymást ölni! —

Ó nem; nem voltak rosszak; mind a két rész igazán csupa jó emberből állott. —

Szegény Budge szomorú csodálkozásba esik; ehhez igazán minden joga megvan; hisz a legjobb, legokosabb emberek is tanácstalanul, ostobán állnak a háborus érzelmekkel szemben.

— Hát mind a kétféle katona lóháton volt; — folytatom; — és nagyon közel voltak egymáshoz. És mikor meglátták egymást, akkor gyorsan egymás felé szalajtották a lovaikat; a kürtök bugtak és a katonák mind előszedték a kardjaikat, hogy leöldössék egymást vele. Hát épp akkor valamelyik kisfiu — tudod; kint járt az erdön, hogy epret szedjen anyjukájának — át akar ám szaladni az ut közepén. Véletlenül beleakadt valamibe a lába; elesett, sirásra fakadt. Akkor valaki nagyon hangosan elkiáltotta magát „Halt!” — és egyik oldalon megállott valamennyi ló; egyik katona leugrott a lováról és fölszedte a kisfiut — — lehetett akkora, mint te vagy, Budge; — próbálta megvigasztalni. Aztán a másik oldalról odajött egy katona, hogy megnézzze; aztán mind több, több katona jött mindkét táborból, hogy megnézzék a kisfiut. Mire a kisfiu magához tért és menni tudott, hazaszaladt; a katonák pedig megfordultak és messzire ellovagolt egymástól a két tábor; az nap nem volt már kedvük verekedni. —

— Ó; Harry bácsi! az *borzasztó* jó katona lehetett, a melyik leugrott a lováról a kisfiuért. —

— Mit gondolsz, Budge, ki volt az? —

— Nem tom'. —

— Papád. —

— Ó-ó-ó“ — Bár látta volna Tom a kisfia arcán ezt a kifejezést!

Nem sokat törődik akkor avval, a mit lovassági hadnagy korában vesztett dicsőségben. A fiu minden mozzanatában felfogta a történetet; a szemében olyan mély, olyan messzireható kifejezés, hogy azt földi teremtmény komolyságban követni, felfogni nem bírja.

Toddie azonban — rajongó anyja művészet iránt való lelkesedést, érzéket akart belemagyarázni — Toddie elbeszélésem egész ideje alatt olyan ember tartásában marad, a ki a saját dolgaival van elfoglalva. Alig hangzik el Budge felkiáltása, mikor Toddie a legextravagánsabb kijelentést kockáztatja:

— Mikor én vótam katona; — mond igen komolyan; — vót kabátom és sipkám; meg muffon meg gís álatom a nyakamba hogy me-eegem legyen. De esett meg zápo' esett meg zivata' vót meg nagy vihar vót és roszt vót nagyon és akor foktam egy nagy kardot és leöltem magam vele. —

— Hát akkor hogy kerültél ide? — kérdem olyan érdeklődéssel, a mit Toddie elbeszélése megérdemel.

— Ó akorasz tán fölébrettem a leölésből és hazagyöttem ide. A babukám böcsőjét aka-o-om. —

Akaratos kis sárkány! Ha nagykoru volnál, micsoda szerencsés üzletember lennél! —

— Harry bácsi; jó vóna, ha a papám most mindjárt hazagyönne; — mond Budge.

— Minek, Budge? —

— Szeretném ötet nagyon szeretni, mer oan jó volt ahhoz a kisfijuhoz a háboruba. —

— Ary bácsi; aka-om a babukám böcsőjét; mér mer benne van a babukám és én see-etném látni ötet; — imígyen szól közbe Toddie.

Nem gondolod, hogy a jó isten sokkal, nagyon sokkal jobban szerette a papámat mer oan nagyon kedves volt ahoz a kisfijuhoz? — kérdi Budge.

— Persze,öregem; egész biztosan jobban szerette.

— Istenke na-on see-eti papámat és azé' énaon see-etem Istenkét; — jegyzi meg Toddie. — A babukám böcsőjét aka-om meg a babukámat. —

— Toddie; én nem tudom, hogy hol van a bölcső, meg a babuka; — kérlek; várj holnap reggelig, akkor Harry bácsi majd megkeresi. —

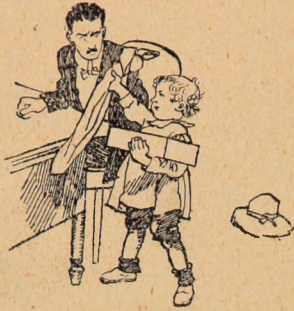
— Nem is tudom, hogy bírja ott fönn az istenke az égben a papám nélkül; — mond Budge.

— A' istenke fölviszi maj papát azs égbe meg engem meg Budge-t meg Ary bácsit; maj ott sétálunk és láttyuk is maj a jó istenkét és akor jácunk a angyalok szárnyával. És jó mulatunk és sose feksünk le sohase feksünk le sohase sohase. —

Tisztalelkü kis ártatlanok! Ha azokhoz az emberekhez hasonlítottalak, a kiket ismerek — mennyivel nagyobb a hitetek; mennyivel csekélyebbek hibáitok! — — Mennyivel drágább az a szeretet, melyet ti nyujtotok

Hanem kopognak. — Tessék' — kiáltok.

Mike az; csupa sejtelmes titokzatosság az ábrázata. Levelet ad át és pont ugyanazt a dobozt, a melyet én Miss Maytonnak küldöttem volt. Hát ez mi lehet? Gyorsan felbontom a borítékot; ugyanabban a percben felüvölt Toddie:

— Jujjuj; itt a babu-ká-ám böcsője! — itt van! — megkapja és felbontja a dobozt; előszedi belőle a — — babuskáját! A szívem összegémberedik és nem tér meg eredeti állapotába a következő sorok olvasása alatt:

... 1875. június 20.

„Ezen sorok kíséretében Miss Mayton visszaküldi Mr Burtonnak azt a dobozt, a melyik épp most érkezett címére Mr Burton névjegyével. Ugy véli, a doboz tartalmában Mr Burton unokaöccsei egyikének tulajdonát ismerte fel; de képtelen felfogni, hogy azt mért küldötték el neki.“

— Te Toddie! — üvöltöm, míg ifjabb rokonom gyalázatos bábuját ölelgeti és vigasztaló szavakat suttog hozzá — honnan vetted te elő ezt a skatulyát?

— A ka-ap-árvány mellől — mond az ifju csemete, a hangjában árnyéka sincs a félelemnek. — Ottand tartom mindik a könyv-sek-ény aljába azstán vaa-ki kivette és csunya'onda öeg virágokat rakott bee. —

— Hol vannak azok a virágok? — kérdem.

Toddie meglepetve tekint föl; nagyon egyszerűen felel:

— E-dobtam; nem kee nekem csunya onda öeg viág a babukám böcsőjébe. Látod; ugysis — sii a szegénke! — Emberi reménységeknek ez a borzalmas kis elpusztítója a legnagyobb közömbösséggel dajkálja, babusgatja a dobozt, ahogy gyönyörű bokkrétámról gyalázó szavakat ereget világgá.

Hogy szemrehányóan pillantottam Toddiera, az valódi érzéseimnek szavakban lehető legrosszabbul visszaadott tükörképe. És hogy a Toddie iránti sajátlagos érzéseimnek kölcsönöznek szavakat, azt teljességgel lehetetlennek találom. Két-három röpke perc alatt fölfedeztem, mennyire igyekeztem, mennyire azon voltam, hogy Miss Maytonból barátságos érzelmeket váltsak ki. S milyen más ez a barátságos viszonzás, a mit kaptam. Tulságosan nevetséges most bevallani, hogy én, akinek éveken keresztül a legbájosabb hölgyismerősei voltak és soha ép eszemet el nem vesztettem rajtok; én, ki mindig férfiatlannak tartottam, hogy egy hölgy iránt érdeklődjek valaki mindaddig, míg biztos ötezer font évi jövedelme nincs — én; ki olyan ügyesen, olyan sokszor vitattam, hogy az egész életre való lekötés, vagy hasonló kísérlet a léleknek, jellemnek leggondosabb előzetes tanulmányozása nélkül legmegbocsáthatatlanabb örület — ime én léptem könynyedén keresztül valamennyi általam felállított szabályon. Mintha a sors mindenféle állítólagos bölcsességemért akarna kigunyolni — gyöngeségemet ime háromesztendős kis semmirevaló és rongybábja csufolják meg!

Azonban irgalmas, lelketnemesítő vigasz, melylyel a sors képessé tesz bennünket, hogy saját szenvedéseink közepette mások szenvedésének csökkentésével némileg kárpótoljon. Szigorú tekintetem alatt Toddie lassan-lassan kevesebb érdeklődést mutat babuskája iránt; alsóajkát a lehetőség határáig lebiggyeszti és szivettépően zokogni kezd.

— Istenkém édes istenkém mé csinyátá oan lossnak! — kiált könnyein keresztül. Nem hiszem, hogy teljes tudatában volt annak, a mit mondott, és annak se, hogy kihez intézte szavait, de há az ima szerzője olyan ábrázatot vág a kéréséhez, a minőt Toddie szerkesztett ebben a percben, egy pillanatra se tagadják meg tőle azt a kérést. Toddie magától vonul egy sarokba; magáravett büntetésképp az arcát is eltakarja.

— Hadd el, Toddie; — mondok szomoruan; — hisz nem akartad; tudom, hogy nem akartad. —

— See-tni akaa-lak! — zokog Toddie.

— Gyere ide, szegény kis ördög, — mondok, a karomat kitarva; azon gondolkoztam vajjon nem-e valami hasonló bűnös láttán írta a derék Tegner püspök ur:

„A szeretet mélysége mélysége a vezeklésnek;
mert vezeklés a szeretet.”

Toddie a karomba repül; szabadon folytatta végig könnyeit kikeményített ingmellemen; végre igen nagyot sóhajtva jegyzi meg:

— Mos má *te* see-ssél engemet. —

Bele megyek ebbe is. Már régen elméleti hive vagyok annak, hogy a Teremtő legmélyebb bölcsességét nagyon gyakran átcsillogtatja legártatlanabb teremtményein. Lám; az elméletem bizonyítéka; hisz ugyan ki tanított volna másképp meg annak az elvnek gyakorlati keresztülvitelére, hogyan bánják a sértett fél sértőjével? Megcsókolom Toddiet; becézem; végre sikerül is megnyugtatom őt; kicsiny arca, bár piszkos és teli a könnyek nyomaival most sokkal bájosabb, mint valaha is, mikor a tulajdonosa örömben uszott. Komolyan, bizalomteljesen pillant a szemembe; én pedig gratulálok magamnak afölött, hogy mekkora bennem a megbocsátó szellem, Toddie azonban hirtelen újra feléleszti elszunnyadt ösztöneimet, megbocsátó lelkem tökéletlen voltát, mondván:

— Tsó-kód meg a babukám is. —

Engedelmeskedem. Engedékenységem diadala tökéletes; de a megaláztottságomé is. Gyorsan véget vetek eszmecserénknek. Pár „Isten áldjon”-t mondunk egymásnak, ahogy előttevaló este Budgé tanított ki rá — ezen jámbor megszokás résztvevői közül ez esetben az egyik fél remélhette, hogy a másik fél jókivánságai őszinték. Aztán a könyvtár-szobában karos-zékbe ereszkedtem és gondolatokba mélyedtem. Igazán, komolyan bántott az ügy; — Toddie operációja a virágcsokrommal. Igaz; elmagyarázhatom a dolgot Miss Maytonnak; hogyne; azt megtehetem; sokkal okosabb nő, semminthogy nevetség és félreértés sérthetné, mit gyerek okoz. *De rajtam*

log nevetni... és hogyan tenné? — És hogy Miss Mayton kacagjon rajtam, olyan gondolat, ami végtelenül kínos; amelyik miatt szégyelem magam magam előtt. Mint ifju ember a többi fiatalok közt; elviseltem már magam is jó adag vaskos tréfát anélkül, hogy felhuztam volna az orrom miatta. Tulajdonképen gyáva, megvetendő dolog, hogy annyira érzékeny tegyen az a nevetés, melyet valószínűleg csak Miss Mayton maga hall. De ha hódolatunk tárgya kacag rajtunk, az nagyon könnyen hozzájárulhat ahhoz, hogy kevesbitse a személyünk iránt való tiszteletet. Uristen! az elviselhetetlen gondolat! Mindenesetre, legjobb lesz, ha bocsánatkérő néhány sort irok. Mikor annak a cégnek a levelezője voltam, amelyikben immár kereskedővé léptem elő, jó csomó elpártolt vevőt tudtam visszaédesgetni. Biztos, hogy ügyesen megírott levéllel visszaszerzem azt a tiszteletet, amelyet előbb birtam. Gyorsan meg is fogalmaztam pár sort; gondosan megcimeztem; lemásoltam; átküldöttem a hűséges Mike-al. Aztán olvasni igyekeztem, de annak nem volt semmi sikere. Órákon keresztül merengtem le a térre és egyik szivart a másik után fogyasztottam. Mikor végre visszavonultam, teli volt a fejem gonddal, reménnyel, aggodalommal s olyan töprengésekkel, ami azelőtt sohse volt a szokásom. Kötelességemhez hiven, bepillantottam az unokaöccsök hálószobájába; ott fekszenek a kicsik; bájosabbak, semmint ecset, véső valaha is lekaphatta volna őket. Különösen Toddie olyan bájos arcocskát vág, hogy nem birtam ellentállni a vágynak, hogy megcsókoljam. Azért persze óvatossági szempontból használatbavehettem új kulcsomat; jól bezártam a másik ajtót is.

Vasárnap volt a rákövetkező nap. Tökéletes hibe lévén a negyedik parancsolat kötelező erejének, bölcseségének, lelkiismeretes hozzá szoktattam volt ahhoz magam, hogy két órával tovább aludjam e szent nap reggelén, mint közönséges munkás, üzleti hétköznapiakon. De igaz új-angol lelkiismeretet örökölvén, új-angol iszonnal viseltetem az ügy iránt is; ennél fogva szombat estéken a rendesnél két órával tovább szoktam fönnmaradni. Az az este, amelyik tehát ezen vasárnapot megelőzte, szintén nem képezett kivételt, amint az előbbiekből az olvasó könnyen képzelheti. Reggeli félhat lehetett; rájöttem, hogy unokaöcséim nincsenek velem egy véleményen a megünneplés törvényét illetőleg. Nemcsak hogy fönn voltak, hanem erélyesen vitattak meg valamit; és nagyon hangosan vitatták meg, mert minden szót hallottam. Álmos leereszkedéssel igyekeztem tultenni magamat a lármás tiszteletlenségen. Hirtelen előtérbe léptette valaki a püspök vezeklési fejtegetéseit, amennyiben valami repülő test több vehemenciával, semmint sullyal egyenest orrontalál; az a valami gyorsan és szükségtelen erő kifejtéssel kényelembe helyezte magát a szememen. Egy álló percet töltöttem ijedelemben; afölötti csodálkozásomban, hogyan érhetett engem e küldemény zárt ajtón és ablakon keresztül. Felfedeztem, hogy fájdalmamat a „babuskák“ egyike okozta; legmesszebbmenő piszkosságánál fogva a Toddienek ítéltem. Azt is fölfedeztem, hogy a két szobát összekötő ajtó nyitva áll. — Ki vágta ide ezt a babát? — orditok szigoruan.

Nincs felelet.

— Halljátok? — üvöltök.

— Mi az, Harry bácsi? — kérdi Budge a legtökéletesebb udvarias-
sággal.

— Ki vágta ide azt a babát?

— Hő? —

— Azt kérdezem, ki vágta ide azt a babát?! —

— Senki se vágta oda. —

— Toddie; ki vágta ide? —

— Budge; — felel Toddie elvesző hangon; mely azt engedi sejtetni.
hogyan az apró ajkakra testvéri tenyér nehezedett.

— Budge; mért vágta ezt ide? —

— Mér — mér — mérmer — hát izé — a Toddie a szájamba gyö-
möszkölte a babáját; aztán a haja belement a szájamba; hát azér és én
nem szeretem, ha a babukája a szájamba van és visszaküldtem neki; és az
ágya lába nem fokta meg; és aztán a ajtón keresztüi odatanát a Harry
bácsi ágyába azér. —

A kimagyarázkodás sok hiányosságot tüntet föl; amitől a szemem nem
lett jobb. Ezzel ellentétben az a figyelem, hogy az adott magyarázatot
meghallgassam, további alhatást kérdésen kívül helyezett. Még aztán ez
a nyitott ajtó — rabló volt a szobában? Nem; az órák helyén van.

— Budge; ki nyitotta ki ezt az ajtót? —

Némi habozás után, mintha azon csodákoznék, hogy hát igazában
tulajdonképen ki nyithatta ki, megszólal:

— Én. —

— Hogy nyitottad ki?

— No hát mer mink szomjasak vótunk és az ajtó be vót csukva; hát
kimentünk az ablakon a korlátetötre és belementünk a te ablakodba. (Kis
szünet.) Oan furcsa vót. És akkor kinyitottuk a ajtót és úgy vissza-
gyöttünk.

No hát akkor úgy látszik, kényszerülve leszek lezárni az ablakomat
is — vagy az övékét. Ilyenkor; nyár derekán! Oh, csak Helén akkor nyi-
tott volna be a házába, mikor a fehérruhás processzió ott haladt el az
ablakpárkányon! Sok fölhasználatlan nagyságról elmélkedtem, mi a gyer-
mekek millióiba van beleszorítva s csak arra való, hogy nyomoruságot
hinszen sejtelemnélküli felnöttek utjára. Hirtelen könnyü léptek az ágyam
mellett; kicsiny, szígoru, szomorú alak közeledik felém:

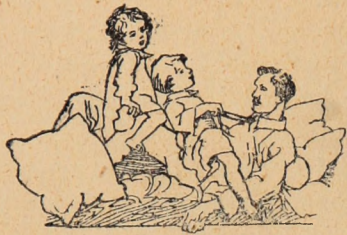
— Be aka-ok szállni az ágyadba. —

— Minek, Toddie? —

— Hogy övüljek; papa mintik engedi, hogy övüljek vasárnap reggel.
— Budge gyee te is; 'Ary bácsi engedi, hogy övüjjünk. —

Budge visit az örömtől; kiugrik az ágyból; az én ágyamnak afelé a
része felé tart, amit Toddie még nem foglalt le magának. Aztán harci
riadót fuj a két kis vad és minden tartózkodás nélkül ráveti magát.
Életem folyamán sokszor kerített hatalmába valami álmféle világos nap-
pal, amiről nem szóltam soha senkinek. S van az álmok közt olyan is —
most már nem olyan éles, mint a háboruban töltött négy esztendő előtt —
mikor vad harcban találtam magam az őserdő rettenetes indiánjaival.

Hallom a borzalmas harci riadót; s a saját személyemen vagyok kénytelen kitapasztalni, vajjon magasabb hát a valóságban a „sápadtarcu” szelleme, intelligenciája. Hanem ezen a bizonyos vasárnap reggelen feladtam örökre abbéli meggyőződésemet, hogy ez az álom volt a legborzasztóbb a világon. Akkor legalább hős voltam; de most ez apró harcosok csatakiáltása elől szó nélkül, gyáván megfutamodtam. Sokkal viharosabb ez a riadó, mint valamennyi indián harcosé együttvéve. Toddie véleménye az volt, hogy én igyekezzem azon, hogy ők „örüljenek”; — hanem az „örülést” saját hatáskörükben intézték el mégis. Ők vették az ügyet kicsiny, de határozott kezükbe. A térdemet Toddie „ló-paripa” gyűjtőfőnév alá fogta; rajt termett és nagyokat kacagott abbéli igyekezetemen, hogy levessem őt a nyeregből; ügyesen fenn birta tartani az egyensúlyt avval, hogy vaskos ujjait izmaimnak abba a részébe nyomta bele, amit legkönnyebben és legközelebb talált. Budgie felüvölt:

— Nekem is ló kell! — és a mellemre ül.
— Lám; így üget a lovacska! — mond és

előre-hátra csuszik. Kezdtém megérteni, hogy a sógorom — valamikor kitünő tornász — mostanság mért szükmellű, beteges színű. Budge arca kiszinesedik; a szeme ragyog; felkiált: — És aztán így vágtat, la! — Ki-egyeneseedik; a lábát megfeszíti s jól megtermett csomó kilót nyom, szorít bele a tüdőmbe. Ezt a műveletet néhányszor végrehajtja az idő alatt, míg ijedtségemből magamhoz térek s lélegzethez jutok ennyi semmirekelőség és suly elszenvedésén. Végre is a fájdalom ad vissza önmagamnak; vad ugrással szabadítom ki magam ördögi lovasaim alól; a szoba közepére menekülök.

— Ah-h-h-h-h-h-h; — visít Toddie; — én 'ovascskászni akaok! —

— Bu-u-u-u-u-u-u; — ordít Budge; — látom má' nagyon rossz ember vagy. Nem is szeretlek csöppet se. —

Eltekintettem attól, hogy számbaveszem Toddie kívánságát, Budgie véleményét és személyem iránti érzéseik megváltozását. Gyors öltözködésbe kezdtem. Elfelejtettem a reggeli szunyókálás elmaradását; megköszöntem az Urnak a szép vasárnapot; legalább a templomban megszabadulok egy kicsinyt kinzóimtól. Reggelinél mindkét fiu ajánlkozott, hogy elkísér az istentiszteletre; de köszönet nélkül visszautasítottam az ajánlatot. Ha elviszem őket, igaz, alkalmam nyílnék őket jó dolgokra tanítani; csakhogy erősen kételkedtem benne, vajjon a legszigorubb Gondviselés is kötelességemmé teszi-e ilyes kísérlet következményeinek elviselését. Különben is: lehet, hogy találkozom Miss Maytonnal. Szerettem volna, de meg féltém is a találkozástól. Nem birtam azonban azt a gondolatot elviselni, hogy a hódolatom felsülését okozó egyénnel jelenjek meg előtte. Budge ellenkezett; Toddie sirt: én erős maradtam; annyiból engedtem csak, hogy istentisztelet előtt megsétáltattam őket. A kis kirándulás főérdekessége abból állott, hogy a gyerekeket egy kígyó agyoncsapásával mulattattam, mely működésemmek karcsu sétatálcám adta meg az árát. Az én vigasz-

talásom maradhatott, hogy a kigyó földi maradványaiból kis botot csinálhattam Budge-nek. Mikor visszatértünk és én a templomba készülődtem, ünnepélyes megállapodásra léptem Budge-el. Az ilyen társas megállapodásokban rendesen ő a fő-megállapodó. Budge úgy a maga, mint testvére nevében arra kötelezte magát, hogy nem fogják megkísérelni a szobámba való benyomulást; nem fognak marakodni; sarat a földről csak a kis ásójukkal szednek föl; a már fölszedett sarat más célra fordítják, semmint-hogy a saját kalapjaikat és kötényüket töltik meg vele; virágot nem tépnek; vízcsövet fel nem bontanak; eltekintenek minden bosszantástól, amivel a szakácsnét munkájában akadályozzák; házat az uj könyvekből, melyeket a könyvtár asztalra raktam, nem építenek. Ezen rendelkezések pontos betartásának elismerésekép én a magam részéről abban állapodtam meg Budge-el, hogy majd elviszem őt a vasárnapi iskolába, ami rögtön a reggeli istentisztelet után kezdődik. Találkozni fogunk, ha majd Maggie őt alaposan kitisztította, kicsinosította. Toddiet mindennap tizenegy órától kezdve egyig ágyban tartották; erről az oldalról nem fenyegetett veszedelem. Hódolhatok nyugodtan. Hisz ha egyedül van és csak egy-két óra áll rendelkezésére, Budge képtelen valami nagyobb szabásu büntényt elkövetni. A hillcresti templomban sokkal több az ülőhely, mint amennyi tagja van a kerületnek. Miután nem voltak még itt a nyaralók valamennyien, tapasztalhattam, mint bámészkodik el rajtam a néhány bennszülött. Magábanvéve elég kellemetlen; de nemcsak ez volt egyedül kellemetlen. Az egyházfi egész az oltárig tuszkol előre; kis, zárt ülőhelyre vezet, aminek egyedüli másik vendége — Miss Mayton! Az ifju hölgy persze nem vesz rólam tudomást. Ahoz tulságosan jól van nevelve, hogy a fiatalembereket templomban észrevegye. Tíz kelletlen percet töltöttem avval, hogy a jó társaság szokásait elátkozzam magamban. Az istentisztelet kezdete némileg eloszlatta a kényelmetlen érzést. — Nem volt énekeskönyvem — a padon nem feküdt egy se — Miss Mayton tehát szeretetreméltóan felajánlotta a sajátjának egy részét. Hanem a viselkedése mégis annyira korrekt, idegenre valló, hogy azt tartottam, cselekedete csak keresztényi kötelesség; hisz ha maga vagyok a tatár kán, akkor se lett volna udvariasabb, hidegebb. Az első templomi ének dallamát nem ismertem; nyomoruságosan bukdácsoltam keresztül a tenorokon. Mellettem Miss Mayton szopránjába nem kerülközött egyetlen hamis hang. Az istentisztelet hosszabbra nyult, mint amilyenhez én voltam hozzászokva; sokszor észbekaptam, hogy oda se figyelek. Ami a hangulatomat, megjelenésemet illeti, soha egyiket se éreztem olyan nyomottnak, jelentéktelennek, mint e hosszú szolgálat alatt.

A lelkész elért odáig, hogy „végezetül pedig, szeretett atyámfiái“. Áhíatosan fohászokdtam, hogy végezze gyorsan, sikeresen. Ugy hiszem, az egész gyülekezet rokonszenvezett evvel az érzésemmel, mert általános fészkelődés keletkezett e szavak nyomán. De nemsokára világossá lett előttem, hogy a hallgatókat más ok indította a fészkelődésre; magam mögött mély suttogásokat hallok. Maga Miss Mayton is nagyobb fürgeséggel fordította meg fejét, mint amennyit az a báj engedett, amivel általában mozog. Én is megfordulok s megpillantom Budge unokaöcsémét; szépen

kiöltözve; a fején sipka; uj botját kacéran suhogtatja meg a levegőben. Minden padsor előtt megáll; gondosan átvizsgálja a bennülőket; úgy tetszik; kutatásainak tárgyát nem lelte meg. Folytatja iparkodásait anélkül, hogy észrevenné, hogy meg akarom kapni a pillantását. Végre egy családi ismerőst fedez fel. Az előtt tárja ki keblét, olyan hangon jegyezvén meg, amit könnyen lehetett megérteni az egész templomban:

— Ke-resem a Harry bácsit. —

Pontosan akkor kapja meg a szemem; boldogan mosolyog; hozzám siet; kis puha gonosztevő-ábrázatját az enyémre fekteti, mialatt a templomi gyülekezeten hallható suttogás röppen keresztül. Nem igen tudtam, mit csináljak, mit mondjak; de szerencsésen megusztam a bajt: Miss Mayton, az arca csupa rosszul palástolt szigor, a szeme csupa gyöngédség, magához szoritja a kis gonosztevőt s hangosan csókol rajta egyet. Ugyanabban a percben a lelkész — talán kicsit habozva — „Tehát imádkozzunk”-ot mond. Gyorsan lehajtottam a fejem; örültem, hogy elrejtethem az arcom; de ahogy egy oldalpillantást vetek a jámborság zavarójának okozójára, a szemem a Miss Maytonéval találkozik. Olyan derüsen kacag, hogy annak rám kell ragadnia; annál igazabban kacagtam, mert éreztem, hogy az egyik kis semmiházi jóvátette a másik kis semmiházi bűnét.

Az áldásosztás után Budge erős figyelem tárgya; én meg a keletkezett zavart arra használom föl, hogy megjegyezzem Miss Maytonnak:

— Még mindig a testvérem felfogását osztja Helén gyermekeiről? — kérdem.

— Olyan mulatságosak, hogy képtelenség haragudni rájuk; — mond nagy lelkesedéssel az ifju hölgy. — Úgy szeretném, ha elhozná őket hozzám látogatóba. Úgy szeretném látni azt az eredeti ifju urat. —

— Köszönöm a meghívást — mondok. — És majd gondoskodom róla, hogy Toddie vezekléskép virágcsokrot hozzon magával. —

— Jó lesz; — felel, amint félreállok, hogy a közön áthaladhasson. Jelentéktelen szócska; mégis; engem jókedvűvé tett.

— Látod, Harry bácsi; — mond Budge, ahogy együtt elhagyjuk a templomot; — a vasárnapi iskola nem vót ám még nyitva. Asztán szerettem volna hallani, hogy mit énekelnek a templomba; hát begyöttem. De te nem vótál ám a papa székibe. Aztán tuttam, hogy *valahol* vagy, hát kereselek és meg is találtalak. —

— Hogy az isten áldjon meg; — mondok és a karomba ragadom, mintha a vasárnapi iskolába igyekeznék olyan erősen, de alapjában véve csak azért, hogy hálás csókot adjak át; — jól tetted; egész jól tetted. —

A vasárnapi ebéd minőség, mennyiség tekintetében páratlan. A sógor „claret”-je csakugyan világgraszoló; de valami kényelmetlen érzés rágódott a kedélyemen; nem élveztem úgy mindent, ahogy élvezni kellett volna. A kényelmetlen érzés a felelősség és nemtudás két végletéből fakadt. Úgy éreztem, az volna a kötelességem, hogy unokaöcsém úgy töltsék a napot, ahogy azt a vasárnap követelményei előírják; de hogy hogyan kell ezt csinálni, bizony nem tudtam. Ahhoz kicsik a gyerekek, hogy előadást tartsak nekik a bibliából; ahhoz tulságosan élénkek, hogy akármiféle rendes

foglalatossággal nyugalomra bírhatná őket az ember. Darabig elmélkedtem, aztán elhatároztam, hogy őket magukat kérdelem meg; majd megtudom, hogyan szokták a szülők.

— Budge; — mondok; — mit csináltok vasárnapokon, mikor papa, mama itthon vannak? Mit olvasnak elő nektek? — miről beszélnek? —

— Ó; játszanak; magasraemelnek! — mond Budge és a szeme ragyogni kezd.

— Erdőbe visznek! — jegyzi meg Toddie.

— Igen; — kiált Budge; — erdőbe; tudod?

— Hm. — tudom; emlékszem ilyesmire legifjabb napjaimból. — Rendesen oda, ahol nagy a sár; nem igaz? —

— Igen, de van olyan erdőbe patak is meg gesztenyefa is és ha nem vigyázol, akkor beleesöl a patakba mikor a fűzfavesszőér szalacz. —

— Meg van ottan bagoj sikla; — furulyáz Toddie; — és papa a hátán vis föl minket, ha má belefá-attunk. —

— Oankor furuját is csinál; — mond Budge.

— Tudod mit, Budge? — mondom némi gyorsasággal; — ebből elég. A poéta nyelvé

„E földi gyönyörről lemondok“

és azon csodálkozom, hogy papád meg nem tanított rá, hogy szintén úgy cselekedj. Nem szokott inkább előolvasni?

— De! — tapsol Budge; — valami pompás gondolat cikkázhatott át az agyán. — Lehozza a bibliát — a nagy *órjás* bibliát; tudod? — és akkor lefekszünk a födre és akkor históriákat olvas ki belőle. Akkor elolvassa Dávidot, meg Noét; meg mikor kisfiu volt a Krisztuska; meg Józsefet meg nagyot forduj Fáraó serege alleluja. — —

— Meg micsodát? —

— Nagyot forduj Fáraó serege alleluja; — ismétli Budge. — Nem tudod, mikor Mózes kitartotta a botját a vörös tengerbe és a víz lement az egyik oldalon és fölgyütt a másik oldalon és az izre-alliták mint keresztül tultak gyönni? Épp ojan vót az, mikor belefullat az öreg Fáraó serege alleluja — hát nem tudod? —

— Budge; — mondok; — te ezt összetéveszted a karácsonyi énekkel.

— Ó és papa meg mama elénekle mind a sok szép karácsonyi meg ünnepi énekeket, hogy aszmongya „Mind a szép hives patak“ meg „Föl, rajta, rajta gyeer-mee-kek“; meg „Nehéz az ut“ meg „Jordán vize“ és te is elénekelheted akármejiket. —

— Papa evvisz az erdőbe és botokat is csinyál nekünk; — mond Toddie.

— Igen; — mond Budge; — és ahol uj házakat építenek, ottan föl-mászik velünk a létrán. —

— Tán bizony megszokta hosszabbítani a délutánt? —

— Aztat nem tudom, hogy mi; — mond Budge; — hanem nagy gummi-köpenyt terít a füre és akkor arra mindnyájan lefekszünk és úgy teszünk, mintha katonák vónánk, akik alusznak. Akkor csak néha mikor föl akarunk

kelni papa igazán elalutt és akkor a mama nem engedi, hogy fölébresszük. Akkor az nem nagyon mulacsságos játék. —

— Nohát; a biblia-mesék lesznek a legszebbek; nem?

Budge kételkedni látszott. — Jobb, ha magasraemelnek; mond. — Nem; inkább az erdő — — tudod mit? megmondom; csinyájj furujákat; akkor azokon furujázhatunk; mikor megyünk a vesszőkér. Toddie; te nem szeretnél furujákat és vesszőket?

— De — magasraemelnek — — és botokat — és bagojjsiklát aka-ok — felel Toddie.

— Először talán a biblia-meséket; — vélem. — Nem szeretné a jóistenke, ha nem tanulnátok előbb valami szépet. —

— Igen; — mond Budge szabályszerűen jámbor-kötelességtudó arccal; — jó lesz. — Legjobban szeretem a Józsefről. —

— Mongyál a Gól-ról; — indítványozza Toddie.

— Dehogyis, Tod; — ellenkezik Budge; — József kabátja éppen olyan véres volt, mint a Góliát feje. Budge felémfordul és elmagyarázza, hogy „csak azér szereti a Tod a Góliátot, mer mikor levágták a fejét, csupa vér vót a feje”. Toddie erre — a költői kedély, melyet anyja úgy ír le, hogy vonzza őt a világon minden, mi szép — Toddie fölpillant rám olyan szemmel, ahogy a mézszárosinas mered a leszurt báránnyra és megjegyzi:

— A feje csupa vé-es vót és a Dávid kargya csupa vé-es vót — és oan vé-es vót minden vé-es vót. —

Gyors kis imát morzsolok le; kinyitom a bibliát; előkeresem József történetét egész röviden adom elő:

— József jó kisfiu volt; a papája nagyon szerette. De a testvérei nem szerették. És eladták őt, hogy Egyiptomba vigyék. De nagyon helyes gyerek volt és elmondta az embereknek, hogy mit jelent az, a mit álmodtak és aztán nagy, hatalmas ember lett belőle. És mikor a testvérei Egyiptomba mentek, hogy gabonát vegyenek, József eladott nekik és megmondta nekik, hogy ő ki. És hazaküldte őket, hogy a papát is hozzák el Egyiptomba és akkor ottan mindnyájan együtt éltek.

— E' nem az; — jegyzi meg Toddie olyan ember hangján, a ki úgy érzi, valamiben megcsalták; — e nem a'; ugy-e, Budge? —

— Bizony nem; — mond Budge; — egy csöppet se olvastad jól; majd én elmondom, hogy vót. — Vót eccer kislejű akit Józsefnek hittak és annak vót tizenegy testvére, borzasztó egy tizenegy testvérek vótak. És a papája új kabátot vett a Józsefnek és a többieknek csak egész régi kabátot kellett viselni. És akkor egyszer kivitte nekik az ebédet és ők beletették egy mély, na-agy, fekete lyukba, de nem tették be vele a szép új kabáttyát; — inkább megölték egy bárányt és csupa véresre csinyáták a ruhát — csak képzelt! oan szép új kabát! — belemártották a vérbe. —

— Csuppa vé-es; — visszhangozza Toddie lázas nyomatékkal. Budge folytatja:

— Akkor azon az uton gyöttek pár izmelaták és a borzasztó tizenegy testvérek kivették őtet a mély, na-agyon sötét lyukbul. És el is atták az

izmelatáknak; elatták ötet, hogy vigyék Egyiptomba. Asztán a szegén öreg papája csak sirt, csak sirt, mind csak sirt mer gondóta hogy valami nagy oroszlány fölfalta, megette ötet neki. Pedig nem ette ám meg, csakhog akkor nem vót ottand póstahivatal meg vasuti kocsika se és sürgönydrót se vót akkor Egyiptomba és akkor a József nem mondhatta a papájának hogy én Egyiptomba vagyok. Asztán oan szépen viselte magát és oan hejes vót hogy Egyiptom kirája engette, adná ő el a buzát és hogy vigyázzon a pénzre. És akkor egy nap elgyöttek emberek, hogy vegyenek buzát és akkor József mind csak nézte nézte őket és azok az édes testvérei vótak! Aztán jól kiszitta őket; én ugy elagyabugyáltam vóna ha én lettem vóna József, de ő csak kiszitta és meg is monta nekik, hogy ő kicsoda és sorra megcsókóta őket. Nem verte meg őket ustorral és nem küldte haza reggeli nélkül; nem állította sarokba; semmi ilyesmit nem csinát. Asztán hazakülte őket a papájaér és mikor látta na gyön a papája szalat szalat elibe és belecsimpaszkodott a nyakába és jól megcsókóta. József má nagy vót és azér nem kérdezte a papáját, hogy hozott-e cukrot, de azér mégis borzasztón örült, hogy látta. És a király adott József papájának egy szép kis farmot és akkor midnek nagyon jó dolga volt ezután. —

— És beleártották a kabátot a véé-be és csuppa véé-es lett; — idéz újból Toddie.

— Harry bácsi; — mond Budge; — mit gondolsz, mit csinálna az én papám, ha asz' hinné, hogy engemet megevett egy oroszlány? *Borzasztóan* sirna; nem igaz? No mos mongyál másik történetet — nem; majd én megmondom; — — olvassál csak. — —

— A Gólról; — veti közbe Toddie.

— No Toddie: *te* mondd el nekem. —

— Gól naty, eős naty embe vót; a Dávit meg eggész csöpp kis embe; és Gól monta: na gyere csak ide, had egyelek meg. És Dávit aszmonta csöppetse fé-ek tölet! És akkó öt kicsike kis követ tet a zsebibe és kérte az istenkét hogy segiccsen. És akkó belelőte a öt köveket Gól szemibe és leütötte ötet és Dávit kivette a kezibül a Gól kargyá és levákta vele a fejit és csuppa véé-sre csinýáta és Gól elszalat. — Sokkal több, dusabb és váratlanabb taglejtéssel kísérte rövid mondókáját, mint a tiszteletes ur akármelyik hosszu beszédét.

— Én csöppet se szeretem Góliátot; — véli Budge. — Jobb szeretem hallani, mikor Tófrul mesélnek. —

— Kicsodáról? —

— Tófról; — már nem tudod? —

— Sohse hallottam róla, Budge. —

— Mi—i—! Hát nem volt papád, mikor kisfiju vótál? —

— Volt; de nem beszélt soha olyanról, a kít Tófnak hivat. Ilyen nevezetü embert nem találsz a Klasszikus szótárban sem. Micsoda ember volt? —

— Istenem vót eccer egy ember és Tófnak hitták — és elment, hogy harcojjon a királyér; de ha akárméjik király elkezdett félni valakitül. akkor azér a kirájér má nem akart többet harcolni. És akkor eccer má

nem tanát több kirájt a ki nem félt vóna senkitül. És monták neki az istenke a legnagyobb kiráj a világon és az nem fél senkitül a világon. És akkor ő kérdeszte, hogy hol tanáhatná meg az istenkét és monták neki ottfönn van a mennyekben és hogy nem is láthattya senkisé csak az angyalok. És hogy az istenke jobb szereti, ha az emberek *dolgoznak* neki inkább ahejet hogy háboruznak és vivnak. Akkor Tóf szerette vóna tudni, hogy mijen munkát dolgozzon és monták neki, hogy van itten nem messzi egy folyó akin nincsen csónak meg gőzhajó mer nem lehet mer a viz oan sebesen megy. És monták neki, ha ottan keresztülvinné a népeket, az biztosan teccene a jó istenkének. Akkor asztán Tóf el is ment oda és vágot egy jó erős fabotot és mikor valaki keresztül akart menni a folyón, akkor fokta a bottyát és keresztülvitte aztat az embert a hátán. —

— „És akkor egy este ott ült a kis házacskájába a tűz előtt. És szitta a pipáját és olvasta az ujságját és esett az eső. a jég és villámlott és dörögött és zubogott és csapkodott és akkor ő örül hogy mijen jó hogy nem akar senkisé átmenni a fojón. És akkor eccere hajja hogy valaki kiabál: „Tóf!” És kinézett az ablakon, de nem látott senkitse és akkó ujra leült. És akkó valaki kiabát megint „Tóf!” és ő kinyitotta az ajtót és ottand állt egy eggészen kicsi kis fiju; talán akkora, mind a Toddie. És akkor Tóf mekkérdeszte: — Halló, kislefiju; tuggya a mamád, hogy ienkor még kinn vagy? — És a kislefiju monta: Szeretnék átmenni a fojón. — Jó van; — monta Tóf; — nagyon kicsi kis fiju vagy ahoz, hogy egyedül utazzál; de hotyha akarod, akkor hopp; topp. És a kislefiju fölugrott a Tót hátára és Tóf belement a vízbe. Oh istenkém... de *barzasztó* hideg vót a viz! És ahány lépést csak tett, a kislefiju mindig nehezebb lett úgy hogy Tóf majnemhogy leesett és majnemhogy mindaketten megfullattak. És mikor átmertek a fojón Tóf aszmongya: — Nahát te vagy ám a legnehezebb lurkó a kit csak valaha cipeltem a világon — és megfordut, hogy megnézzze, micsoda és akkor az má nem is vót kislefiju — nagy ember lett belőle! — a Jézuska lett belőle. És aszmonta a Jézuska: — Tóf; hallottam, hogy én értem akartá dógozni és gondótam lejövök mer szerettelek vóna launi és hogy megmongyam, hogy ki vagyok. És mostan adok neked uj nevet énrólam már nevezzenek „Kris-tóf”-nak; mer ez azt jelenti, hogy Krisztusér dolgozó. És attul kezdve mindenki Kristófnak szólitotta. Mer az aztotat jelenti, hogy Krisztus Jézusér dolgozott. És attul fogva hát úgy szólitották és mikor meghalt, akkor Szent Kristóf lett belüle; mer ha jó emberek má mekhaltak, akkor szentnek nevezik őket. —

Magának Budgenek kész szent az arca, a hogy a történetet elmondja. A vonásainak tanulmányozásában Toddie gyorsan félbeszakít. Azt hiszem, nincs megelégedve a fivére izgalom nélkül való történetével. A kertbe osont. Belemarkolt valami darázsészekbe; jól összeczipkedték; irgalmatlan sikoltozásra fakadt. Gyorsan beszalad hozzám; ahogy fölemelem, még egyre zokog:

— Ringassál. Énekeld a „Toddie e' súp napon gye-ek.”

Érösen ringatom; becézem; de mind ujra zokog:

— Aztat hoty „Todie e' súp napon gye-ek“... —

— Mit akar? — kérdem Budge-t.

— Azt akarja, hogy aztat énekeld neki: „Károly gyerek egy szép napon”. — Mindig aztat kell a mamának énekelni, ha megszurta, vagy megvákta magát. Akkó nem bög többet. —

— Azt nem ismerem; — mondok. — Nem lesz jó a „Szép hives patak?”, Toddie? —

— Majd én megmondom, hogy megy. S a gyerek elénekli nekem a nótát; sorról sorra; én követem a szót, dallamot:

Hová lett szép kis kosaram?
Mind ezt jajongja, kérdi
Károly gyerek egy szép napon.
Ki vihette el neki?

Hát cicuskám ki vitte el?
Urísten! mit tegyek hát?
Csak mettanálnám kosaram!
Meg a szegén cicuskát!

Annyuska szobájába én
Benyitok és mennézem
Hisz szunyókálni ott szokott
Anyus karosszékében?

Anyám! Ó jer csak, jó anyám!
Láttál már ilyen képet?
Itt a kosár! Benn a cicus!
Alunni odatévedt!

Hogyan pászol a költemény unokaöcsém jelenlegi siralmas állapotához, azt nem birtam fölfogni. De mikor a dalnak vége lett; abbahagyta a zokogást. Elégedetten sóhajtott.

— Toddie; — kérdem; — szereted Harry bácsidat? —

— Igen; see-tlek. —

— Akkor mondd meg nekem, hogyan vigasztalhat meg téged ez a hülye nóta? —

— See-tem a nótát; akkó má nem fáj semmi; csinos nóta; — felel Toddie.

— Nem volna neked éppen olyan jó, hogyha azt énekelném: „Kétségbeesés éjjelén?”

— Nem kő; nem see-tem a sékbeesést; ha a sékbeesés hozzámnyu'; belemások a képibe.

E tárgybeli értekezésünk befejeződött vakító megjegyzésével. Pár pillanatig azonban kedvetlenül eltöprengtem rajta, vajjon az az időszakos csekélymértvű szellemi eltérés, mely Helén nagyapján itt-ott mutatkozott, nem tér-e vissza e gyermekben, legifjabb leszármazottjában? Töprengésemnek Budge vetett véget, a ki bizalmaskodó hangon szólított föl:

— Nohát Harry bácsi; most talán megkapjuk a furulyáinkat.

Eleget kívántam tenni felszólításának és megindultunk az erdő felé. Hickory Északamerikába ültetvény; én nem vágtam ilyet azóta se, mióta a háboruban megtanultam, micsoda meleg tábori tüzet ad a hickory-ág. Furulyának való fát azonban nem kerestem — — Uristen! — — lehet annak úgy egy negyed évszázada. Felidéztem emlékezetemben az időt; abban a veszedelemben forogtam, hogy úgy ellágyulok, hogy a végén vers lesz belőle. De mégse; unokaöccseim olyan élénk beszélgetésben tartottak, a milyenbe csak akkor eshetik az ember, ha e kérdéseket hallja, mit csak gyerek kérdezhet. Mikor elkészültem a furulyákkal, elvittek a patakhoz; olyan hely, a mit a fiucskák ösztönösen imádtak. Árnyas, alacsony a növényzet; mélyen a zöld alatt folyik a patak. A gyerekek látásról ismerik már a cserjét, bokrot, min szeder, bogyo nő; ha egy szemet fölfedeznek, a meglepetés örömteli felkiáltásával fogadják. Eleinte ijedten pillantottam oda, valahányszor egy-egy ordítás fölharsant, mire hozzászoktam, a figyelmet meseszép páfrányok kötötték le. Azonban egyszerre egész csomó

visitás jelezte, hogy baj van alighanem. Nagylevelű páfrány mögül keservesen rettegő kis ábrázatot pillantottam meg. Budge segítségére sietett a testvérenek és nemso-kára ő is mélyen süppedt bele a fekete sárba a patak felső folyásánál. Magam is odasiettem; a bozóton vettem meg a lábam és a kezemet nyujtottam a fiuknak. De a gonosz bozót, ágbog engedett — gyönyörű ruccanás és magam is ott állok a fiuk közt. Ez az esemény Toddie szomorúságát kacajra váltotta. Én azonban nem vettem olyan könnyedén szerencsétlenségemet. Nem kellemes

dolog, ha az ember *tiszta* vízbe esik, még halászat közben se. Hanem fehér nadrágban lenni és hirtelen mintegy térdig süppedni Földanyánk ölébe, megint egész más. A gyerekeket gyorsan megragadtam és partraszállítottam; káromkodva magam is felfelé igyekeztem; olyanféleképp ráztam, forgattam magam, a hogy ujfundlandi kutyák szokták hasonló alkalmakkor. Nem nagyon sikerült rázás volt; a nadrág redőkben, vizesen csapódott a lábszáramhoz; rettenetes fekete csapadék sugarát egyenesen a cipőmbé öntözte. Drappszinü nyulszőrkalapom a partra esett; azt is alaposan befecskendeztem cihelődésem közepette. Szótlan felháborodással pillantottam ifjabbik unokaöcsémre.

— Harry bácsi; — mond Budge; — igazán szép volt a jóistenkétől, hogy ide küldött közibénk; másképp a Toddie belefulladt volna biztosan.

— Ugy van; — felelek és én nem is nagyon. —

— Arry bácsi! — sikolt Toddie és hevesen nekemszalad; lehuzza a fejemet és az arcomat veregeti kis, sártól fekete kezével — — u-úgy szeretlek, mer' kihusztál a vízből. —

— Elfogadom a bocsánatkérést; — felelek; — de azért csak siessünk haza. Csak kis urilak mellett kellett elhaladnunk, az meg hálaistennek úgy be volt futtatva repkénnyel, hogy a lakók nem láthattak ki az utra. Igaz; lovas-uton haladtunk; de öt perc alatt otthon lehattunk; aztán bemenekül-

hetünk az erdőbe, ha kocsit hallunk! Ha! Máris kocsizőrej; mi — — volt ennél valaha szomorubb csoportozat? Hölgyek is vannak a kocsiban még hozzá s — lehetséges? — — Persze, hogy az — — tán a gonosz szellem, a melyik ezeket a gyerekeket kíséri, elküldött valakit. Miss Maytonhoz is, mielőtt nekikezdett a délutáni munkájának? Pedig itt a hölgy; biz itt; — hüvös, helyes, csinos; azon igyekszik, hogy összeszedje magát, de az igyekezet erősen hiábavaló. Hiába sütöttem volna le a szemem, mert már megismert. Olyan arcot fordítottam felé — hacsak nem harciasan határozottabban — a minőt két-három lovassági rohamom alkalmával vágtam volt.

— Ugy látszik, nagyon jól mulattak; — mond közönyös mosolylyal, a hogy elhaladt mellettünk a kocsi. — Ne felejtse el: mindhárman meg vannak hiva hozzám holnap délutánra. —

— Derék lány! A szíve éppen olyan gyorsan beszél, a milyen gyorsan a szeme lát. — — Majdnem minden más fiatal hölgynek abban merült volna ki egész tudománya, hogy kacagjon. Ez megragadta a kínálkozó pillanatot arra, hogy örömet okozzon ahelyett, hogy szégyenbehoz. Ilyen királyi szívu hölgy igazán megérdemli. — — Itt kaptam rajt magam a gondolaton — az arcom kipirul a sár alatt, mit Toddie helyezett rá — s attól kezdve sokkal több méltósággal vezetem a menetet, semmint különkhöz illett volna. Olyan ábrázattal szolgáltattam ki a gyermekeket a lánynak, a minőt tiszt vághat, mikor nagyszámu foglyot ad át, kiket maga fogott el. Gyorsan fölváltottam tönkrement öltözékemet a legjobb ruhámmal — nem mintha vártam volna valakit; de valahogy hirtelenében nagyot emelkedtem a saját szememben. Mikor a gyerekeket lefektették és egyedüli társaim gondolataim maradtak, egy-két pompás órácskát töltöttem avval, hogy mindenféle lehető változások ábrándjaiba merüljek; ilyesmit sohse mertem volna azelőtt.

Hétfőn reggel már napkeltekor a kertben voltam. Toddienak bocsánatkérő csokrát kellett elkészítenem; elhatároztam, hogy semmi fáradságot se kimélek; legyen a Toddie vezeklése formában gyönyörű. Minden virágágyat gondosan átszemlélttem; végre olyan terv készült el a fejemben, mintha tollal, tintával lett volna kirajzolva. Mikor elkészültem, az unokaöcsém elrontatlan ruha-állománya iránt érdeklődtem. A lány kiteregette elem egész ruhatárukat; tüzetes szemle után kiválasztottam azon darabokat, mit a fiuk majd délután viselnek. A lánynak megemlítettem, hogy délután elviszem a gyerekeket látogatóba néhány hölgyhöz; tisztítsa, mossa ki őket alaposan.

— Tessék csak megmondani, uram, mikorra kívánja, hogy készen legyenek; — mond; — akkor aztán egy órával előbb nekikezdek. — Az az egyetlen utja annak, hogy ne okozzanak bajt. —

Reggelire egyebek közt osztrigát kaptunk levesestányéron.

— Óh Tod! — sikolt Budge; — ehun ni; a teknősbékák! Ó; hogy örülök! —

— Tegnős — bégák! —; ujjong vele Toddie.

— Mi a csodát akartok vele, fiuk? — kérdem. — Majd megmutatom; — ajánlkozik Budge; — leugrik a székről és óvatosan felémhözza osztri-

gás tányérját. — No mostan hajtsad le a fejed eggész a tányérom alá; aztán nézz föl és akkor teknyősbékát látsz. —

Pillanatra elfelejtettem, hogy nem vagyok vendéglőben: fogtam a tányért, föltartottam és alulról néztem.

— Ahol ni; — mond Budge és a színes védjegyre mutat — nem látod a teknyősbékát?

Rögtön leintettem Budge-t és a helyére parancsoltam; Toddie magyarázata se indított meg:

— Tek-nyősbékák azok; csa' hogy nem tunnak mászkálni összevissza min' más teknyős-békák! —

Reggeli után alapos időt szenteltem a saját magam személyének. Soha a ruhatáramat ilyen hiányosnak, rosszul összeválogatottnak nem találtam. Soha annyiszor meg nem vágtam magam borotválkozás közben; soha még ilyen használhatatlan cipőkenőcsöm nem volt. Végre kétségbeesetten föladtam a szándékomat, hogy elegánsul hassak; egész a virágbokrétának szenteltem magam. Annyi virágot vágtam le, hogy templomot lehetett volna kicsinosítani; aztán bünbánólag tettem félre mindent, a melyik nem volt tökéletesen szép. Mialatt a bokrétát kötöttem, unokaöccseim segítségét és jótanácsait vehettem igénybe; élénk eszmecserét folytattunk a virágokról.

— Arry bácsi; — mond Toddie; — oan a menyország is, min' ezek a virágok; csupa virág? Mer akkó nem tom', minek gyűnnek ki onnant az angyalok mikor oan szép. —

— Harry bácsi; — mond Budge; — mikor a viráglevelek így leesnek, meg keringőznek a levegőben, akkor beszélnek a szélhöz? —

— Azt — — azt hiszem, öregem. —

— Kinek csínyalod eztet a csokrot? — kérdi Budge.

— Egy hölgynek — — Mayton kisasszonynak; — annak a néninek, a ki tegnap délután látott bennünket, mikor olyan sárosak voltunk. —

Ó; aztat szeretem; — mond Budge. — Olyan szép; csinos — olyan, mint valami sütemény — — mintha meg lehetne enni — — Ó; én nagyon szeretem; te nem? —

— De; nagyon nagyra becsülöm, Budge. —

— Csülöd? Mit tesz az, „csülni“

— Nohát annyit tesz, hogy azt tartom felőle, igen kedves hölgy — olyan kedves-féle hölgy — a leghelyesebb az ilyenféle hölgy a világon. Tudod, olyanféle hölgy ez, a kit szívesen látok mindennap és jobban szeretem ötet látni, mint akárki mást. —

— No akkor szeretni és „csülni“ egyre megy; nem igaz, Harry bácsi? — Nem ig — —

— Budge; — mondok kicsit sietve; — szaladj csak ki Maggiehoz és hozz darab kötelet! —

— Jól van, — mond Budge és kifelé indul; — de annyit jelent, nem igaz? —

Két órakor felszólítottam Maggiet, hogy kezdheti az öltöztetési műveletet; három órakor aztán megindultunk. Nem volt könnyű dolog a nagy

bokrétát vinni; azontul pedig a Toddie és a Budge egy-egy kezét fogni, nehogy bozót közé tévedjenek; porba henteregjenek; de valahogy sikerült a dolog. Mikor Mrs Clarkson háza felé közeledtünk, éreztem, hogy a kapom az egyik fülemre van csapva; a nyakkendőm ferde; de arra nem nyílt alkalom, hogy megigazíthassam; mert láttam már Mayton Alice-t a verandán és éreztem, hogy lát. Áadtam a csokrot Toddienak és három rud cukrot ígértem neki, ha vigyáz rá és nem hullatja el utközben; így léptünk a kertbe. Abban a percben, a hogy tul voltunk a sövényen és Toddie egy embert pillantott meg, akinél fűvágógép volt, elordítja magát: — „Ó, Ó! — ojjó!” és igaz lelkesedés nemtörődömségével vágja a bokrétát a földhöz. Megkaptam, mielőtt földet ért volna; a bűnben találtatott ifjut az ut irányában lökdöstem előre; köszöntöttem Miss Maytont és felszólítottam Toddiet, hogy adja át a csokrot a hölgynek. Ezt sikeresen keresztül is vitte; de mikor Miss Mayton lehajolt, hogy megcsókolja, kisiklott alóla és úgy siklott keresztül a verandán, mint valami ángolna. — „Gyere csak!” kiált a testvére és egy perccel később az „igazsi ojjó” után loholnak tiszteletteljes távolságban.

— Ezek itten a testvérem „legjobb gyermekei” a világon, — Miss Mayton. —

— Isten áldja meg a drága kicsikéket, — mond a hölgy; — *ugy* szeretem látni őket, mikor olyan jól érzik magukat maguk közt. —

— Én is; — mondok, — ha nem vagyok felelős a jóvoltukért; — de ha a sok igyekezetet, a mivel ezt a két fiut körülvettem, a munkaadóim érdekében fejtem ki, azok a tiszteletreméltó urak legalább megbecsülhetetlenek jelentenének ki. —

Miss Mayton jókedvű, szellemes választ ad; barátságos beszélgetésbe merülünk közös ismerőseinkről; könyvekről, képekről, zenéről, pletykáról. Szívesen elcsevegtem Spencerről, asszir művészetről meg egyéb száraz tárgyakról Miss Maytonnal; éreztem, hogy gazdag jutalom mindezekért az, hogy láthatom. Szép, intelligens, jómodoru; izlésesen öltözködik; árnya sincs benne a divatos, flörtre vágyó hölgynek. Igazán felkelti az imádat érzetét; minden férfias jóérzést. De sajnós! ugylátszik, nem érdemeltem ennyi örömet; rövidre szabta gondtalan boldogságomat az ég. Más hölgyek is laktak Mrs Clarksonék házában s amint Miss Mayton az igazságnak megfelelően jegyezte meg első találkozásunkkor; a férfiak nagyon ritkák Hillcrestben. Így tehát — csupa véletlenségből persze — egyik hölgy a másik után jelent meg a verandán. Valamennyit bemutatták; az udvariasság lehetetlenné tette aztán, hogy Miss Maytonhoz többet beszéljek, mint alkalmilag minden tíz percben egy-egy szót. Akármikor, bármilyen alkalommal ennyi hölgy ismeretsége igazán örömet okozott volna nekem, de most...

Hirtelen éles sikoly tör föl a tisztásról; a hölgyek valamennyien talpraugranak. Követtem a példájukat, de a fogamat erősen összeharaptam; azt reméltem, hogy akármelyik unokaöccs megsebesült; *csunyán* sebesülhetett meg. Toddie rohan im felénk; egyik keze a szájában; Budge mellette rohan; ő magyaráz:

— *Sz-eggény* kicsi Toddie! Ó ne sirj! *Nagyon* fáj? Nem baj no; majd Harry bácsi megvigasztal. No ne sirj úgy, kedves Toddie! —

Mindkét gyerek a veranda lépcsőjén fölmászik; Budge előadja az esetet:

— Harry bácsi; Toddie beletette az ujját a fűvágógép kicsi kerekei közé és éppen akkor fordult még egy kicsit és az megvákta.

Toddie hozzámrohan; a térdem alá kuszik, zokog.

— Énekelt „Toddie“ e' szép napon gye-ek!"

A vér megfagyott ereimben. Meg birtam volna fojtani a rettenetes gyereket, még ha fáj is a sebe. Fölibehajoltam, simogattam, cukrot ígértem neki; kivettem az órámat és engedtem, hogy játsszon vele; de mind visszatért az eredeti kérelméhez. Egyik hölgy — a leghelyesebb a társaságban — ajánlkozott, hogy beköti a kezét; áldottam őt magamban, de a gyerek örökösén visszatért a „Toddie e' szép gye-ek"-höz.

Hozzá keservesen zokog.

— *Mit* akkor avval a dallal? — kérdi Miss Mayton.

— Azt akarja, hogy Harry bácsi elénekelje neki „Károly gyerek egy szép napon“ magyaráz Budge; — mindig aztat kell elénekelni neki, hogyha megvágta, vagy megszurta magát.

— Ugyan énekelje el neki, Mr Burton; — kér Miss Mayton; — s a hölgyek valamennyien, karban: — Énekelje el. —

Dühösen felkapom Toddiet; dörmögöm az átkozott nóta ütemeit.

— Üjj bele a hintasékbe! — zokog Toddie.

Engedelmeskedem; kinzóm megjegyzi:

— A szölkát nem montad; mond a szölkát is! —

Halkan eldalolom a szavakat is; egész a fülébe. De felüvölt:

— Hangosabban énekejj! —

— Nem tudom tovább, Toddie; — mondok kétségbeesetten.

— Ó; majd én elmondom újra, Harry bácsi; — ajánlkozik Budge. S e nagy hallgatóság előtt, s ő előtte, kénytelen vagyok eltrillázni a fülsértő hülye áriát. Sorról sorra; Budge elismétli. A fogam összeszoritom; a homlokom csupa barázda; úgy meredek Toddiera; rettenetes gondolatok cikáznak át a fejemen. Nem nevetett senki — annyira kétségbeestem pedig, hogy a nevetgélés is felderített volna. Végre hallom, mint suttog valaki:

— *Nézzétek*, hogy szereti őket! *Szegény* ember! — lám; egész odáig van a kicsik miatti aggodalomtól! —

Ha a dal nem éri természetes végét, azt hiszem, sebesült unokaöcsémét keresztülvágtam volna a veranda korlátján. A hogy a dolog állt, most talpraállítottam; kifejeztem előtte abbéli nézetemet, hogy szükségessé válik az elvonulás; bucsuzni kezdtem; mikor Miss Mayton édesanyja kijelentette, hogy szeretné, ha ebédre maradnánk.

— Ami engem illet, én el lennék ragadtatva, Miss Mayton, — mondok én; — de a kis unokaöcsém még nem tanulták meg a jó társaságban való viselkedést. Azt hiszem, a nővérem megbocsáthatatlannak találná, ha hallaná, hogy ebédre vittem őket el. —

— Ó; majd én vigyázok a kedves kicsikékre; — mond Miss Mayton; — ha *velem* vannak, akkor biztosan jól fogják magukat viselni.

— Nem lehetek olyan gonosz, hogy megengedjem a kísérletet, Miss Mayton, — felelek. — De ő makacskodott s akkora volt az örömöm azon, hogy engedhettem, hogy még nagyobb veszedelmet is elviseltem volna. Miss Mayton tehát leült az ebédhez; Budge az egyik oldalán, Toddie a másikon; engem szerencsére vele átellenben ültettek. Ebből a helyzetemből kiindulva, könnyű volt a figyelmeztető integetés, homlok-összeráncolás. Tálalták a levest. Intettem a fiuknak, hogy vegyék az asztalkendőjüket az álluk alá; aztán a jobboldalon ülő hölgyhöz fordultam. Udvariasan felém hajtotta a fejét, de a gondolatai úgy látszik, máshol jártak. Követtem a pillantását és az én tekintetem is ifjabbik unokaöcsémén akadt meg. A tányérját mindkét kézzel magasratartotta; a feje az asztalterítón, a szeme kinosan pislant fölfelé. Nem mertem szólni; féltem, hogy akkor leejti a tányért. Hirtelen visszakapta a fejét; angyali mosolylyal mosolyog; olyanformára ereszti el a tányért, hogy annak tartalma Miss Mayton bájos, habos ruhájában keresett menedéket. A bűnös felkiált:

—Ó-ó-ó i-i... van a tányéomon teknyős-béka! — Budge! az enyimen van tek-nyős-béka! —

Budge is fel akarja emelni a tányérját, mikor ráesik a pillantásom; leteszi. Szegény Miss Mayton talán életében először látszott zavartnak, ijedtnek, én legálább úgy itéltem. De hamarosan magához tért és a gaz csemetét a legkeresztényebb türelemmel kezelte az ebéd hátralevő részében. Mikor a gyümölcsöt elfogyasztottuk, gyorsan bocsánatot kért, én pedig

a veranda egyik legfélreesebb sarkába állítottam Toddiet. Ott olyan leckével szolgáltam neki, a mi belőle siralmas bömbölést váltott ki. Végre is nekem kellett simogatással vigasztalnom, magához térítenem, miáltal elrontottam az egész jó hatást, a mit a lecke okozhatott. Aztán Budge-el együtt lementek a ház előtti tisztásra, én meg Miss Mayton megjelenésére vártam, hogy bocsánatot kérjek Toddie miatt és bucsuzkodjam. Mrs Clarkson házában lakó hölgyeknek az volt a szokása, hogy ebéd után, úgy alkonyatig a szép utakon sétálgassanak köröskörül. Ezen a bizonyos délutánon kettes-hármas csoportokba verődtek széjjel; bocsánatot kérhettem tanuk nélkül. Szinte sajnáltam pedig, hogy magamra hagytak; nem volt kellemes az érzés, hogy magam vagyok felelős unokaöcsém ügyetlenkedéséért; így nem volt alkalmam arra, hogy lelkiismeret-furdalásaimnak könnyed társalgásban engedjek szabad utat. Miss Mayton nagyon soká jelent meg; már felhívtam az öccsöket, hogy legyen kihez beszélnem.

Hirtelen megjelent; abban a percben áldani kezdtem Toddiet és a levest, melyet a gyermek céltalan utra bocsátott. Inkább kifizetnék valami drága toilettet, semhogy megkíséreljem Miss Mayton öltözékét itt leírni. Csak annyit mondhatok, hogy szabása, színe, diszitménye gyönyörű volt;

pompásan állott neki; olyan arcot keretezett, a miről sohse hittem, hogy kellemesnél, intelligensnél több. Talán a harag — Toddie gonosz ügyetlensége méltán fölingerelhette — festette olyan rózsásra azt az arcot; valószínűleg az változtatta a szemét is olyan csillogóvá. De akármi lett legyen az oka: királynőien szép volt; úgy véltem, az orcán tükrözik afölötti megelégedése, hogy váratlan megjelenése akarattalan bámulatot váltott ki belőlem. A Toddie gonoszsága fölötti bocsánatkéréseimet királynői kegyel fogadta; aztán ahelyett, hogy felajánlaná, hogy kövessük a többi hölgyet, ahogyan reméltem, székbe ereszkedett. Én engedtem hívásának és helyet foglaltam mellette. A gyerekeknek már félórása ágyban kellene lenniök; de a felelősségérzet nagyot csökkent bennem mindig, ha Miss Mayton jelen volt. A kis semmirekellők biztos helyen vannak és nem zavarnak mindaddig, míg újabb istentelenséget el nem követnek. A veranda másik végére vonultak vissza. Hatalmas újfundlandi kutyán kísérleteztek; magam, a világ legboldogabb embere, ott ültem a mesebeli királynővel szemben s élveztem ragyogó szépségének látványát. Alkonyodott; nőttek az árnyak; de a látomány nem homályosodott el; a képzelőtehetség ereje mind élénkebbre festette. Ahogyan sötétedett, ahogyan ott fönna a csillagok rendre kigyulladtak; a hangunk akaratlanul meghalkult; az ő hangja, mintha csupa zene volna. Pedig nem mondtunk semmi olyast, amit az egész világ ne hallhatott volna. A hölgyek kis csoportokban jöttek vissza, de vagy női tapintatosságból, vagy kimondatlan, de heves könyörgésemre elhaladtak mellettünk, be a házba. Engem valami késtégbeesett bátorság, egyben sajnálatos gyávaság szállt meg. Szerettem volna neki mindent elmondani, de úgy visszariadtam ettől a feladattól, ahogyan soha háboruban rohamtót meg nem hőköltem.

Hirtelen kis árnyék kerülközött mellénk; közénk állott s hallhatóvá válik Budge hangja:

— Harry bácsi „csül” ám téged, Miss Mayton. —

— „Csül”? — kérdi a hölgy, megveregetve unokaöcsém pofácskáját.

— Budge! — mondok és érzem, hogy a hangom majdnem ordításba vész; — Budge; meg kell, hogy kérjelek: tiszteljed a bizalmas közlések szentségét. —

— Hát mit csinál, Budge? — kérdi Miss Mayton; — hisz ismeri a régi közmondást, Mr Burton: gyerekek és bolondok az igazat mondják. Hát hogyan „csül” engem Harry bácsi, Budge? —

— Nem „csül”; „le-el-csül”. —

— Lebecsül? — ismétli Miss Mayton.

— Nem; nem le; -e-be-csül. Tudom, mer kérdeztem. Csülni annyit tesz, mind hogy az ember aztat gondujja rólad, hogy hejes vagy és hogy szeret beszélni veled és hogy — —

— Becsül; — azt akarta a gyerek kihozni, Miss Mayton; — szakítom félbe, hogy megakadályozzam, amitől tartottam; többet is mond majd. — Budgenak rettenetes szokása, hogy folyton meghitt kérdéseket intéz az emberhez. Ennek eredménye aztán, hogy ma reggel kérdéseire megmagya-

rázni igyekeztem neki annak a tiszteletnek a természetét, amelyben urak részesítik a hölgyeket. —

— Ugy van; — folytatja Budge; — aztat mind jól tudom. Csak a Harry bácsi nem mongya ám jól. Akit ő úgy mond hogy „csülni” aztat én annak mond, hogy „szeretni”. —

Csuf szünet — egész esztendőnek tetszik. Lám; ujabb baklövés; megint a förtelmes apróság okozza. Nem birtam az égvilágon semmit se kinyögni, hogy változtassak a tárgyon; ami még furcsább, Miss Mayton se tudott. Valamit pedig *kell* tenni — hisz lehetek legalább becsületes, nemde? — aztán jöjjön, aminek jönnie kell — legalább őszinte voltam.

— Miss Mayton; — mondom gyorsan, komolyan, de nagyon mély hangon; — Budge tökfej; de azért a magyarázata helyes lehet. De akár-milyenné váljék is a sorsom, ne gondolja, hogy kéthetes vakációmát hirtelen megszerelmesedésre használtam. Az én betegségem már egy pár hónapja tart — — mert én — —

— Én is akarok beszélni; — veti közbe Budge. — Mindig csak te beszélsz. Én — én — mikor én szeretek valakit, akkor asztotat meg is csókolom. —

Miss Mayton összerezzen; az én gondolataim pedig képzelhetetlen gyorsasággal keverednek egymás nyomába. — Ő — — nem változtatott a tárgyon; — — lehetetlen dolog pedig, hogy ne *tudna*, ha akarna. Nem haragszik; hisz másképp kifejezést adna a haragjának. Eszerint — —

Föléje hajoltam és Budge tanácsa szerint cselekedtem. Miután a hölgy nem mutatott a dolog fölött sajnálkozást, vagy haragot, ajkamat másodszor is homlokára szoritottam. Aztán Miss Mayton könnyedén felemelte a fejét s sötétségnek, alkonyatnak dacára láthattam, hogy Alice Mayton minden fenntartás nélkül hallgatólagos beleegyezését adta. Megragadtam a kezét és kiegyenesedtem: hálásabb köszönetet rebegtem alkotómnak, mint aminőt templomban valaha is hallott tőlem. Aztán Budge szavát hallom; — Én — is — én is meg akarlak csókolni — s látom, amint királyi Alice-om a kis gonosztevőt a karjába kapja s annyi gyöngédséggel szoritja magához, amire soha képesnek nem hittem volna. Aztán Toddiet ragadja meg és bocsánatának jelét adja — — nem merem hinni, hogy a cirógatás hála jele volt.

Hirtelen két-három hölgy jelenik meg a verandán.

— No jertek, gyerekek; — mondom. — Akkor hát holnap délután három óraker jövök a kocsival, Miss Mayton. Jó éjt! —

— Jó estét; — felel a világon a legédesebb hang; — háromra kész leszek. —

— Budge; — mondom, mikor a sövénykerítés láttávolán kívülre jutotunk, mit szeretsz te az égvilágon a legjobban? —

— A süteményt; — mond gyorsan és határozottan Budge.

— Hát aztán? —

— Narancsot. —

— Hát azontul? —

— Ó; fűgét; barackot; — aranyos kis cicuskákat; trombitákat, képes-

könyveket meg csinos kis főzőedényt akibe sárból vajat lehet csinyálni meg teknősbékákat meg kis malomkerekeket. —

— Hát aztán? —

— Ó; — szeretem a nagy erős fekete kuttyákat — meg kecskét, ha gyepelő van rajta; meg kocsikat; akibe engem huz. —

— Jól van, fiam — — ezt mind megkapod holnap. —

— Ó-h! — kiált Budge; — táncsak nem lettél te a jó istenke? —

— Miből sejtet, Budge? —

— Mer ojan sokat birsch eccere. Hát szegény kis Toddie nem kap semmitsem? —

— De; amit csak akar. Mit szeretnél, Toddie? —

— Én sukor-*sivart* szeretnék.

— Hát aztán? —

— Nem köll több semmi — — nem aka-ok *annyi* mindenféét a nyakamba. —

Micsoda gondolatok ez éjjel! Milyen isteni dolog, ha férfi az ember és szeretik s mégis, micsoda megaláztatás; olyan győzelem után, aminőt én nyertem. — Boldog gondolatok, nemes elhatározások gyors, röpke váltakozása. Van-e férfi, aki ne tudná az egész történetet nálamnál jobban elmondani? Lefektettem az öccsöket; elmondtam nekik valamennyi történetet, amit csak akartak. Budge az imájában még azt is elmondta „és áldd meg istenke a csinos nénit, akit Harry bácsi „csül”. Itt az imáját szívélyes öleléssel szakítottam félbe. Olyan soká maradtak fönn különben is a rendes lefekvés idejükön túl, hogy elaludtak. anélkül, hogy valamelyes külső jelét adnák ebbeli ténykedésüknek. Ahogy ott alszanak, az arcuk igazán angyali. Gyertyatartóval a kezemben, hálás pillantással mustrálok végig őket. Sajnosan elhanyagolt kötelesség jutott eszembe. A könyvtárszobába siettem. Irtam a testvéremnek:

Hillcrest; hétfő este.

„Kedves Helén; — Irtam volna előbb is, ha egész biztos lettem volna afelől, hogy mit irjak a fiaidról. Bevallom, eddig vak voltam némely erényeikkel szemben; úgy képzeltem, itt-ott hibákat fedezek föl rajtuk. De a hályog lehullott a szememről s most már tisztán látom, hogy apró angyalkák az unokaöccseim — csakugyan azok. Ha azt hiszed, hogy tulozok, fordulj Mayton Alice kisasszonyhoz tanúságért. Ne is jere haza — minden olyan jól megy, ahogyan csak lehet; —; sőt azt hiszem, majd meghivatom veled magamat s itt töltöm a nyár hátralevő részét is. Megváltottattam a felfogásomat; úgy tetszik, nem olyan rettenetes a városon kívül való élet; nem is olyan nagy dolog az a mindennapi ki- meg beutazás. Kérdezd meg Tomot, nem tud-e a szomszédságban valami nekem megfelelő kisbirtokot.

Ismétlem: angyalok a gyerekek és Mayton Alice a harmadik angyal; míg e földön a legboldogabb nagykereskedő

szerető fivéred

Harry.”

Másnap korán reggel kerestem már unokaöccseim társaságát. Feltétlenül szükségem volt rá, hogy kiönthessem szívemet *valaki* előtt — valaki előtt, ki rokonszenvez, ki ártatlan, tiszta. Vágytam a nővérem, — az anyám után; de beszélnem rögtön kellett. Budge tökéletesen megfelelt a feltételeimnek; pompás hallgató; természetből fogva rokonszenves és válaszában gyors. A világ legtiszteletreméltóbb bölcsének elmékedései kevésbé kedvemre valók lettek volna ezen a gyönyörű reggelen, mint a gyermek csacsogása. Toddie — áldva legyen a megszokás törvényszerűsége — ! — örökösen működésben levő visszhangzó-tehetségével egyebet se hangoztat, mit „Mif Mayton, Mif Mayton!“ s mentől többször mondja, annál édesebben hangzik a név. Budge persze nem feledkezett meg arról, hogy szakadatlanul emlékeztessen az elmúlt este tett ígéreteimre; alkalmilag Toddie is megemlítette a kilátásbahelyezett „sukor-sivar“-t. Még ezek a kizökkentések is csak fokozták a dolog iránti sajátos érdeklődésemet. Budgie kívánságainak teljesítése igénybe vett két-három órát; valamint a kocsi egész üres részét; a kecskefogatot magunk után kellett vonszolniunk. —

A délután programja mindenkiből jóleső meglepődést váltott ki. Mike, a kocsis, egy dollárt kapott tőlem, hogy szerelje fel a kis kocsit és tanítsa ki a gyerekeket a hajtásra; ez aztán megszabadított engem attól, hogy kikocsizásomat két szomorú kis alak és szivrázó bömbölés kíséresse.

Mindig azt tartottam, a lovat áthatja a kocsit hajtó lelke. Drága öreg négylábu harci kísérem mindig kitalálták a kívánságaimat; a mai délután sógorom lovai semmiben se maradtak amazok mögött. Büszkén léptek ki; gyönyörű nyakukat forgatták; a lábuk alig érintette a földet; nem lanyhultak el; nem ijesztette meg őket egy csuf gőz-utihenger, amelyik szembe jött ránk. Mrs Clarkson házához érkezvén, tapasztalhattam, hogy a lakók majdnem valamennyien a verandán gyűltek egybe — itt-ott kitűnő emlékezőtehetsége van a hölgyeknek. Alice rögtön megjelent; a viselkedése tökéletes, mint mindig, de ő ragyogóbb, mint valaha.

— Ejnye! hol vannak a kicsik? — kérdi.

— Féltem, hogy talán zavarják a kedves anyját; — feleltem; — inkább otthon hagytam őket. —

— Óh! anyám pedig aligha kocsizik ki ma velünk; — mond Alice; — bent fekszik a szobában.

— Akkor utközben fölvehetjük a kicsikéket; — feleltem, mely megjegyzésért szép varázslónőm — akkor már lefelé jött a lépcsőkön — olyan pillantást vetett rám, amiért a hölgyek mögötte, ha látták volna, tíz évet adtak volna az életükből.

Olyan ünnepélyességgel hajtattunk el onnan, mintha vasárnap lett volna. A templom felé fordultunk. Utközben nagy igyekezettel mutogattuk meg egymásnak a mutatósabb kerteket, csinosabb hajlékokat; más kocsi-banülökkel találkoztunk és a lovokról csevegtünk velük; majd kocsikról, ruhákról. De mikor a házcsoport végére értünk s a „Boldog Völgy“-be fordultam — hegyesvölgyes, erdős ut, amiben egyetlen egvenes mellékutacska nem torkollik — megfordultam s szépen arcába pillantottam. A tekintete találkozott az enyémmel s bár olyan boldogsággal volt teli, amit

soha azelőtt nem láttam benne, mégis könnyekkel telt meg s drága birtokosuk fejét a vállamra hajtotta.

Hogy mit mondtunk egymásnak a hosszú kocsiút alatt, aligha érdeklí az olvasót. A tapasztalat megtanított rá, hogy a regényből kihagyjak mindenféle szerelmes beszélgetéseket; akármilyen nagyszerű szerelmesekről legyen szó. Ha most úgy eszembe jut az a beszélgetés, nem találok benne semmi különlegeset, csodálatosat. Csak annyit mondhatok, ha boldog voltam előttevaló este, akkor a boldogságomat most szentesítették; ha egyszerű lény szerelmét, bizalmát birjuk, ki alig van túl még a gyermekkoron, nagyobb tisztesség, mint mit királyi udvar, vagy csatamező valaha adhat. De még ezerszer nagyobb tisztesség, férfire nézve, ha rendkívül intelligens, tapintatos, jómodoru, világot, embert ismerő nő az, ki szívét, érzelmeit, reményeit, aggodalmait feltárja előtte s sorsát az ő kezébe teszi le: formálná meg azt szerelme nagysága szerint. A Mayton Alice-féle nők nem adják oda magukat minden fenntartás nélkül, hacsak bizalmuk nem megismerésen, érzelmen alapuló s mindezeknek viszont az én részemről való felismerése azon a délutánon megváltoztatott: abból az emberből, aki voltam, azzá lettem, mivé régóta lenni vágytam. —

De gyorsan röppentek az órák; a lovakat végre is hazafelé kellett irányítanom. Már majdnem az egész „Boldog Völgy” mögöttünk volt; emberlakta vidékre kerültünk.

— No most már illedelmeseknek kell lennünk; — mond Alice.

— Biz azoknak; — felelem; — isten veletek, ma délután boldog csacskságai. —

Feléjehajoltam s gyöngéden fontam nyaka köré egyik karomat; hozzám emelte föl drága arcát, honnan az öröm, a bizalom elsöpört minden elővigyázatot, tartózkodást; az ajkam megkereste az övét — mikor is hirtelen nem e földre való, rettentő hang csendül föl; az a hang hirtelenében kettészakadt s mindkettő a végtelenségbe látszott veszni. A lovak meghököltek s Alice — áldva légyen valamennyi ijedség most, a jövőben és örökkön örökké! szorosán hozzásimult. A hangok közeledtek; valami kopácsoló zaj kísérte őket; fahangu dübörgés. Hirtelen, az ut egy kanyarulatánál, ifjabbik unokaöcsémet pillantottam meg, amint láthatatlan helyről élémbecsöppen; tökéletes kört ir le testével a levegőben; könnyedén süppen bele valami földhányásba, s onnan a csatornába hengeredik. Ugyanakkor kerül előtérbe a kecskefogát; egyik oldalára billenve — végezetül pedig a Budgie fiu, erősen szorongatva a kocsitest hátsó oldalát s irtózatos bömbölést eszközölve. A kocsi közé és közéje kő került; ez megakadályozta, hogy tovább is a kocsiba kapaszkodják. A kecske rövid terepszemléi tartott, aztán terhével kényelmesen továbbcammogott. Egyik olyan mellékúton tűnt el, amelyik régi tulajdonosának házához vezetett.

— Budge! — rivalltam a fiura — hadd abba a bögést és gyere ide! Hol van Mike? —

— E-he - - he-he-helment, hogy pihi-pi-hi-pipájára gyujtson és én rá-há-engettem az usstort a ke-he-hecskére és attu me-heg-bokrosodott.

— Csu-huf, ö-eg kecske megvadút; — mond mintegy igazolásul Toddie.

— Jó; menjetek egyenesen haza és mondjátok meg Maggiének, hogy üsztogasson le, aztán öltöztessen fel benneteket.

— Ó Harry; — könyörög Alice; — mikor olyan veszélyben voltak? Jere ide Alice nénihez, Budgiem — jere ide te is, Toddie — hisz úgy volt, hogy utközben fölszedjük őket, Harry? No no; ne sirjatok; na hadd törülöm le a csuf, öreg sarat; megcsókolom az arcod; — no most majd minden jól lesz. —

— Alice; — ellenkezem — ne engedd a piszkos fickókat magadra telepedni. —

— Csönd, uram; — mond ő tréfás méltósággal — szeretném tudni, ki adott nekem jóbarátot? —

Olyan emberek módján hajtattunk vissza Mrs Clarkson házába, akiknek egész délután volt vesződése elég a két gonosz fickóval. És gyorsan haza is vittem a gyermekeket, nehogy szertefoszlassam az illuziót. Hamarosan találkoztunk a rohanó Mike-al. Alighogy megpillant, felkiált:

— Ó; a gonosz bestiák — — bocsánatot kérek, Mister Harry — no hála annak a szentséges Atyauristennek, hogy a semmirevaló kis csontyaik nem zuzódtak pozdorjává. Ezek aszhitték, hogy ők a Fáraó, a kecske meg a Hípepatámusz. —

De bármily számu hippopotámuszok és hozzátartozó fogatok az én kedvemet meg nem rontják, az én nyugalمامat föl nem borítják ezen a gyönyörű estén. Sőt mintha unokaöcséimen az illendőség valamely halvány árnyalata suhant volna keresztül. Talán szép varázslónöm kezeérintése; — talán csak nagy izgalmak természetes lecsillapodása utáni állapot. Mindegy, akármi; a valóság az, hogy az este hátralevő részén két rendkívül piszkos ruha olyan gyermekeket fogott körül, akik képét mutatták a Paradicsom bennszülötteinek. Megették a vacsorájukat anélkül, hogy a mindenkori vacsorákra vonatkozó trükkjeik dus tárházába nyultak volna; nem hurcoltak el az asztról kenyer, meg sajtmaradékokat, hogy a zongorán helyezték el őket, vagy a kefetartóban, vagy egyéb alkalmatlan helyre dugják. Vacsora után azt akarták, hogy énekeljek valamit, s mikor azt énekeltem nekik: — „Te vagy a szemem fénye“ meg „E keblen te uralkodol“ hallgatva, ragyogó szemmel álltak körül. Mikor ágybaszálltak, különleges kívánságukra odáig kísértem őket; de nem volt kedvük a rendes ágybéli „övülés“-höz. Budge az ágyban lehunyja a szemét; összekulcsolja a kezét. Ugy imádkozik:

„Drága uristenke. Áldd meg a papát, meg a mamát. Toddiet, Harry bácsit és a többieket mindet is megáldhatod. Igenis és áldd meg sokszor azt a kedves, kedves jó nénit, a ki úgy szeretett, mikor a kecske elugrott és hadd szeressen nagyon sokszor Isten nevében ámen.“ —

Toddie küzködik, nyög, líheg, hátrahajtja a fejét, úgy imádkozik:

— Drága istenke ne hadd, hogy a ronda öreg kecske megín a fejemtül dobgyon a satornába és hadd gyűjön Arry bácsi me' a sép néni megín mikó fejemre pottyanak.“ —

Aztán jóéjt kívántunk egymásnak. Otthagytam a drága kicsikéket és a saját gondolataim társaságát élveztem, mik olyan békességeseek, elra-

gadtatottak voltak, mint ha ebben a világban nem is volna már áru nagykereskedés. Nem volna gyanakodó vásárló, üzleti verseny; — nem több politika, arannyal teli banktermek, értékpapírok, veszedelmes pénz-spekuláció, személyi aggodalmak — nincs semmi, a mi visszatartsa a rövid vakációt attól, hogy egész életen át tartson.

A másnapra virradó reggel jéghidegre dermedtette volna a szivét akárkinek, kivéve a frissen meghallgatott szerelme. Csapkodott az eső; olyan szolid, erős, határozott formában csapkodott, a mi arra engedett következtetni, hogy ragaszkodni fog a szándékához egész nap. Az eget áthatlan ólmos felhődarab fogta be; a víz térdig állott az utcákon, miket pár órával előbb még ugyanolyan magas porréteg borított. A virágok úgy lógatták a fejüket, mint a csirkefogók. A kik átvirrasztották az éjjelt s most szégyelik magukat; nem mernek a napba tekinteni. Még a csirkék is kétségbeesett helyzetekben álldogálnak, kapargálnak; más majorokból való vándor szárnyasok Tom óla alá menekültek, anélkül, hogy Tom harci kakasa erőre, vitézségre kipróbálni vágyna őket.

De nincs ember, a kit hasonló kedélyhangulatban az időjárás befolyásolhatja. Szívesen kilovagoltam volna; szívesen ábrándozok a fák alatt; szívesen megyek át délután a postahivatalba is, a melyik majdnem szemben van a Mrs Clarkson házával. De hát nem szabad elfelejteni, hogy nem vagyunk egyedül a világon. A mellettem levő szobában két gyöngye kis népség szunnyad, a kiknek sokkal tartozom. Azokat is nagyon fájdalmasan fogja érinteni az ég s a föld jelenlegi állapota. Olyan boldoggá kell őket tennem, hogy elfelejtsék a napsugarat, mezőt, virágot — a szabadban való életet — ágyuk mellé ülök s szép történetet mondok el, mihelyt fölébrednek. Olyan jókedvűek lesznek tőle, hogy akárcsak én, kacagják az esőt, ködöt. Rögtön gondolkodni kezdtem lelkiállapotukhoz alkalmas történeten. A hely: falusi lak lesz esős napon. A szereplők két kis fiú, a kiknek a csunya idő dacára kacagósan jókedvűvé kell válnia. Mint a legtöbb mesecsínálásban nem jártas egyénnek, nem működött hamar a képzelőtehetségem. Nem is jutottam messzebbre, csak a fenti vázlatig; a gyerekek szobája felől máris hallom a haragos kurrogást:

— No mi baj, Budge? — rivallok át, s olyan gyorsan öltözködöm, a hogy csak bírok.

— Ó-ó-jó ó-ó b-b-b — a kicsit zavaros felelet.

— Mit mondtál, Budge? —

— Nem montam semmitsenem. —

— Ugy; mindjárt gondoltam. —

— Semmi gondótam. —

— Budge; — legyél illedelmes. —

— Nem akka-rok-a-a-A — —

— No Budge; kicsit jobb kedvvel. Nem akartok „örülni?”

— Nem; nem is szép a örülés. —

— Nem kéne kis cukor, Budge? —

— Nem kö — — nincs is cukrod, tudom. —

— Hát bizony nem is kapsz, ha ilyen morc maradsz. —

Egyetlen felelet tulerős fészkelődés hangja a gyerekek szobájából; aztán olyan hang követi, a mi nagyon hasonlít hátbaveréshez; aztán olyan, a milyen olajozatlan vasuti kocsi kerekéé lehet.

— No mi baj, Toddie? —

— Budge be-e-vágot a 'átamba! —

— Minek vágsz a testvéred hátába, Budge? —

— Nem is igaz! —

— *Igaz!* — rikolt Toddie.

— Montam nem igaz; utálatos, gonosz fiyu vagy, hogy ieneket hazuc, Toddie. —

— Hát mit csináltál, Budge? — kérdem.

— Nohát — — semmit — — mekfordultam az ágyba és kiállt a kezem és véletlenül belement a Toddieba — — azt csinátam. —

'Felöltözve, benyitok a gyerekszobába. Mindkét unokaöccs ott ül az ágyban; Budge olyan morózus, mint öreg börtönlakó; Toddienak végigszántanak az arcán a könnyek.

— Fiuk, — mondok — ne veszekedjete egymással; nem szép. Mit gondoltok, mit érez a jó istenke, mikor látja, hogy így marakodtok? —

— Semmitse érez; — felel Budge; — nem is lát keresztül ien fekete égen. —

— Biz keresztüllát az mindenén és szomorú, mikor látja, hogy testvérek acsarkodnak. —

— Jóvan; — én is szomorú vagyok és bár ne vóna soha csunya öreg esső; soha, semmi. —

— Hát akkor mit inna a sok fa, bokor, virág és miből lennének a folyók, a melyiken hajózol? —

— Mibü csinyá-nánk sárlepént? — — teszi hozzá Toddie. — Rossz csunya fiyu vagy, Budge; — s Toddie könnyei újból patakanak.

— Nem vagyok rossz fiyu és nem kő nekem csunya öreg esső sehogysé és nem mondok többet. Nem is kelek fő és a Maggie hozza a reggelimet az ágyba. —

— Ó-bu-bu-bu; — zokog tovább Toddie — én is ágyba a-ka-om 'geli evesemet. —

— Fiuk; — mondok — ide figyeljetek. — Semmiféle reggelit nem kaptok addig, míg föl nem vagytok öltözve. Készen kell lenni, míg a csöngettyü megszólal. A harang már régen elütötte az órát. Öltözzete föl, mint jó kis fiuk; akkor aztán reggelizünk. Akkor jobban érzite majd magatok; Harry bácsi majd szép történetet mond és egész nap játszik veletek. —

Budge szánom-bánom képpel kimászik az ágyból és egyik harisnyáért nyul; hanem Toddie újra sirásba kap.

— Toddie! — rivallok rá; — hadd abba' azt a borzasztó nyöszörgést. Öltözködj! Minek bögsz úgy? —

— Oan jossul érzsem magam! —

— Öltözz csak; akkor majd jobban érzed magad. —

— *Te öltöztessél!* —

— No hát eredj — hozd el hamar a ruhád! —

Ujra könnyzáró. — Nem aka-om elhozni! —

— Nohát csak gyere ide! — kiáltok. — Keresztülhuzom a szobán, utközben fölszedvén apró öltönydarabkáit. Nem öltöttem kicsi gyereket azóta, hogy magam is kis fiu voltam; Toddie öltözéke kicsit összezavart. Végre valamit ráakasztottam. Budge megvető kacaja félbeszakította munkámat.

— Hogy adod maj akkor alá az inget, mikor má mindent rávett? — kérdezősködik idősebbik öcsém.

— Budge; — felelek; — hogyan reggelizel, ha semmi egyéb sincs rajtad, mint harisnya? —

Az ifju ember az orrát lógatja; épp akkor szólal meg a reggelire hívó jelző-csöngettyü. Budge fölemeli a fejét; a lépcsőházba siet:

— Maggie! —

— No mi az, Budge? —

— Evvót a reggelihez hívó csöngetés, vagy a fölkeltő-csöngetés? —

— Reggeli-csöngetés. —

Pillanatig halálos csönd; akkor Budge kirobban:

— Nohát: akkó e'lesz a fölkeltő csöngettyü. Maj csöngessen másik csöngetőt nemsokára mikor kész leszek. — Aztán a házirendek önkényes javítója nyugodtan visszatér és öltözéshez fog, míg én Toddie ruhatárával vesződöm.

— Budge; hol a cipőgomboló? — kérdem.

— A — — izé — — hogyishivjákon — nem — odatettem. — Todd; mit csinýátál tennap a cipőgombolóval? —

— 'Em láttam csipő-ombolót; — biztosítja Toddie.

— Láttad; igenis; nem emlékszől? jácottunk és a doktor kutyájának a foga fájt és én husztam ki a fogát a gombolóval és te vótál a kis inas és oda'ttam neket a gombolót, hoy foggyad? Hová raktad?

— Nem tom'; — felel Toddie; a zsebébe nyul és beteges külsejü békát von ki.

— Nézd csak meg ujra; mondom és kihajitom az ablakon a békát, Toddie borzalmas visongatása mellett. Ujra tapogat; kutatásának ez alkalomból való eredménye Helén varrógépének orsója. Aztán személyesen végeztem valamelyes kutatást; az ujjaim valami kemény, ellentálló tárgyra akadnak. Gyorsan visszahuzom a kezem:

— Micsoda csuf piszok van ott a zsebedben, Toddie?

— Nem suf pisok, kenyé, meg salonna; sép inkább és Budge meg én sokszor teázunk a ólba és akkó megessük és aranyos. — —

Vizenyős, undok dolgok, és cipőgomboló sehol. Közben kihül a reggeli. Sikerül Toddie cipőjét az ujjammal begombolni, valamennyi körmőmet bevágva munkaközben. Tulságosan el voltam foglalva Toddievel, semhogy Budge-re ügyelhettem volna; azt félig öltözöten találom, a mint

legyeket próbál agyoncsapkodni az ablaküvegen. Megkapom Toddie kezét és az ebédlő felé indulok, mikor Budge szemrehányóan figyelmeztet:

— Harry bácsi; *te* se vótál felöltözve, mikor a csengő szót a reggeli-höz és mos neked szabad kapni reggelit?! —

Biz igaz: egy gallérral, nyakkendővel és kabáttal kevesebb van rajtam. Ezeket gyorsan fölkapom; újra megindulok; újra megállitanak:

— Harry bácsi; kell máma a fogamat mosni? —

— Nem; — siess; — gyere most már; ne csinálj több semmit, gyere, hisz ebéidő lesz, mire a reggelihez érünk! —

A kis istentelent ezen a reggelen most látom először jobb hangulatban; kuncogva mondja:

— Istenem! Milyen nagy lesz a hasunk, ha má' mindent megettünk, nem igaz? —

Asztalnál Toddie újra sirásba kap, mert én belekezdtem a reggelizésbe, mielőtt Budge leérkezett. Aztán egyik fiu se tudja, hogy mit akar tulajdonképen. Budgenek sikerül a tányérja tartalmát az ölébe ejteni s míg azon segédkezem, hogy a nyomokat eltüntessem, Toddie az alkalmat arra használja föl, hogy a tejét ráöntse a halra és pár kanál zablisztet a kávémba. Sietősen fölkelek a reggeliző-asztaltól és átszarmaztatom a gyermekeket Maggie kezeihez. Olyan fáradtnak érzem magam, mintha egész napi sulyos munkát végeztem volna s kicsit meglepett, mikor rájöttem, hogy alig kezdődött még a nap. Szivarra gyujtottam és leültem Helén zongorája elé. Nem vagyok muzsikus-ember, de még a harmónika is örömet okozott volna nekem ezen a reggelen. A hozzám legközelebb fekvő kóta templomi ének. Az első szó, a mire a szemem esik, „Greenville“. Valamikor egy városkában éltem, a hol egy kalmár harmincnyolc harmónikát kínált megvételre. Valamennyi mellett utasítás és kóta; mindeniken ugyanaz a nóta és a harmónikák csak erre az egyre jártak. Még évekkal azután is a melódia felelevenítése buskomorságba ejtett. De most megbocsátottam valamennyi muzsikus kinzómnak, mikor az ismert dallam hangzott fel a billentyűk alól. Hirtelen kísérni kezdett valaki — fuvolahangon — s megfordulva, újból Toddie könnyázott arcába pillantok. Gyorsan abba-hagyom:

— No mi az megint, Toddie? —

— Nem kő a öreg nóta; ujj nótát aka-ok akire táncsolhatok. —

Hamarosan belekaptam a — Yankee Doodle-be s Toddie köröskörül topogta a szobát olyan ember arckifejezésével, a ki mindenben eleget akar tenni a kötelességének. Aztán Budge jelenik meg; hatalmas „Mikulás“ könyvet cipel. Mihelyt Toddie ezt megpillantja, abbahagyja a táncot; újra a bógés feladatának szenteli magát.

— Te Toddie; — rivallok rá s felugrok a zongoraszékről — mi bajod, hogy ma minden megrikat? Ujra ágyba fektetlek, ha siró kisbaba akarsz lenni. —

— *Mindig* így tesz, ha esik az eső; — magyarázza Budge.

— Aka-om játni a csethalt, ki medette H-jónásst!

— Nem kívánnál esetleg olyast, mi a lehetőség határán belül mozog?
— kérdem szeliden.

— Az a a cethal, akit Toddie akar, ebbe a nagy piros könyvbe van maj mekkeresem neked; — mond Budge a lapokat forgatva.

Hirtelen megváltó sikoly jelzi Toddie részéről, hogy megtalálták a Leviathánt; gyorsan odapillantok. Igazán borzalmas állat. Hatalmas szája van; Toddie gyöngéden simogatja kövér kis kezével; majd csókolgatni kezdi:

— É-é-é-des öeg cset-hal; ugy seet-lek. A jónáska má kiment a'asad-bul, csethal? Jótetted, hogy megetted a Jónást mikó semmi semmi enniva-lód nem vót *segén* öeg csethal.—

— Hát persze, hogy kiment belüle a Jónás; — mond Budge; — má réegen égbe szállt. Nemsokára asztán, hogy Ninivébe vót és megmonta, hogy mit üzent a jóistenke. Lóbálj, Harry bácsi; most megyük hintázni. —

A hinta a verandán van; esőtől védett helyen; engedelmeskedem. Mindkét fiu küzd az első jogáért. Mikor Budge érdekében határoztam, Toddie keserves sirásra fakad. Kijelenti, hogy majd utánnané, mit csinál az az „é-é-des csethal.“ Pillanattal később velőtrázó sikoly; segítségére sietek; egyik ujját fájósan fogja; darazsat tapos.

— Mi az megint, Toddie? —

— Ó-ó-ó rátettem azs ujjam a bogárra és a csuf öe-g bogá' mehaapott. Nem is see-etem a bogá-tot söppet senem; én mindik sak a csetha-at see-etem. —

Jó gondolat cikkázott át a fejemen. — Gyerekek; mért nem csináltok abból a nagy ládából, a mi a gyerekszobába van, cethalat?

Szavaimat öröm, diadal-ujjongás követte. Mindkét fiu fölmászott az emeletre; magam újra szabad ember maradtam. Bűnbánattal tekintetem a halom könyvre, mit olvasás irányában hoztam le magammal s egy hete kezembe se vettem belőlük egyet se. De még a bűnbánatom se volt elég erős ahhoz, hogy legalább most nyissam fel valamelyiket. Inkább a sógorom könyvtárát vettem szemügyre; átnéztem a regények, költemények cimeit. A szememet megragadta valami új regény „Kezdetük“ a címe. Mindig kerültem; azt hallottam róla, hogy értelmes ifju hölgyek rajognak érte. Most fölkaptam; karosszékre vettem magam vele. Hirtelen Mike-t a kocsist hallom kiáltozni:

— Jó lesz onnan elkerülni! én mondom! Kis vadállatok; jó, hogy az apátok nem lát odaföl! Eriggyetek onnat, vagy hívom a nagybácsit! —

— Nem bánom a csuf ö-eg 'csit; — szipog Toddie.

Sóhajtva teszem le a könyvet; a kertbe indulok. Mike meglát; oda-kiált:

— Mishter Burthon: amoda pillantson! Látott már életébe valaha ijesmit? —

Föltekintek a gyerekszoba ablakába — gót tetőben keskeny lörés — ott áll az ifjabbik öcs az ablakpárkányon!

— Toddie — bemész! rögtön! — ordítok rá. Az ablak alá rohanok, hogy felfogjam, ha ki talál esni.

— Nem bii-ok! — szífog Toddie.

— Mike; siessen föl és kapja el onnan! Toddie bemenj! rögtön menj be. —

— Há nemmondom, hogy nem to'k; — ismétli Toddie. — A na' láda a csethal émmeg va-ok a J-hónás és a csethal megett engem és azzé mos itt á-á-lok mer ha bemék megin ecsere bekap. —

— Majd megtiltom, hogy bekapjon! kiáltok föl. — Most aztán rögtön befelé! —

— Accs neki e' pennyt ha nem kap be újra? — érdeklődik Toddie.

— Adok no — — sok pennyket. —

— Jóvan. Csethal; mos má ne kapgy be mej a Arry bácsim ad neked sok-sok pennyket. Mos má legyé jó-ó-ó kis csethal, akkoj astán vesek neked a sok pennydér' csukrot is meg — —

Épp akkor kapja meg két markos tenyér hátulról; üvöltve tűnik el az ablakpárkányról. Én olyan gyöngére, szinte halálra válva, a milyen eddig soha nem voltam, kalapácsot keresgélek elő, meg erős kötelet, hogy az ablak külső tábláját beszögezzem. Deszkát nem találtam; fölmentem hát a gyerekszobába és darabokra kezdtem vágni a ládát, a mely cethali kötelességeket teljesített. Abba kellett hagynom; Toddie keserves vonítása kényszerít.

— Bántod a é-é-des ö-eg csethalamat; — eggész kiö-öd a 'asát — — oss, oss embe vagy; ne báncsd a csethalamat; i-i-i visit.

— Nem bántom én, Toddie; — felelek; — inkább kitégítom a száját; úgy jobban tud fölfalni téged. —

Vig gondolat képe suhan keresztül Toddie arcán; átcsillámlik a könynyein. — Akkó fő-fajja Budge-t is ám és akkó kettő Jónások lesnek — o-ho-ho! Csinyád oan nagyra a sáját, hogy Mike-t is bekapgya és akkó csinyád kicsi-e megin és akkó Mike nem gyühet ki soha többet; csuf, ö-eg Mike! —

Kijelentettem, hogy Mike nem jön föl többet. Miután az ablakot megerősítettem, újra lejttem.

Könyvvvel a kezemben, a szivarral a szájamban helyet foglalok újra; meg volt még az a külön élvezetem is, a mit becsületes munka után érez az ember. Hamarosan Budge lép a szobába. Úgy tettem, mintha észre se venném; de ez őt nem látszott zavarni csöppet se.

— Harry bácsi? — mond és az ölembe veti magát közém és a könyv közé; — nem érzem ám magam csöppet se jól. —

— Mi baj, öregem? — kérdem. Míg meg nem szólalt nagy gyönyörűséggel rángattam volna meg a fülét; de mikor beszél, abba annyi nagyszerű érzés szokott nyilvánulni, hogy tiszteletet parancsol.

— Óh; belefáradtam má a játszásba Toddieval; olyan magánosan érzem magam. Nem mondanál szép történetet? —

— Budge akkor mit csinál szegény Toddie?

— Óh ő nem bánja; van mos neki egy döglött egere a ki a Jónás; má nem is törődik velem. Nem mondanál szép történetet? —

— Melyiket? —

— Olyat mongyál, a kit nem hallottam még eddig soha. —

— No várj; lássuk csak; talán — —

— E-ö-ö-ö- hallik messziről; távoli, de ijesztő hang. A hang közeledik; jön lefelé a lépcsőn; be a könyvtárszobába; a hangot Toddie kíséri. Körülkémlel; meglát; abbahagyja az értelmetlen vonítást; feltartja mindkét kezét:

— J-hónás — e-törte a fa-ha-harkát! —

Csakugyan; egyik kezében eger, a másikban hozzávaló fark. Nem annyira a látóérvék, mint inkább a szaglószervecnek feltűnő erős illat kísért a jelenést.

— Toddie; — mondok; — eredj, vágd Jónást a tyukólba, akkor adok cukrot. —

— Nekem is! — ordit Budge; — mer én tanátam az egeret neki! —

Mindkét gyereket boldoggá tettem valamelyes cukorral; szavukat vettem, hogy nem mennek ki az esőre; a verandára küldtem s én visszatértem a könyvemhez. Olvashattam úgy féltucat oldalt, mikor a Toddie sikolását, sőt dagályossá váló ordítását vélem hallani. Örült elhatározás kél bennem, hogy mindkét fiut megfogom és hozzákötöm valami székhez; tapadó flastromot ragasztok a szájukra, — s kisietek a verandára.

— Budge meg akargya enni a csukromat! — sikolt Toddie.

— Nem is igaz; — mond Budge.

— Hát mi igaz? — kérdem.

— Nem haraptam bele — csak asztat akartam tudni, hogy érződik, mikor a fogam köszt van. —

Éreztem, hogy a szájam széle mint biggyen fölfelé; viszasiettem a könyvtárszobába s mintegy negyedóráig azon tünődtem, hogy minő romboló, erkölcstelen hatása van a nevetségesnek, mulatságosnak minden erős elvre. Darabig aztán a gyerekek megváltak békességben azon kívül, hogy rettenetes lármát csaptak. Ez arra indított, hogy kitaláljak valami szerkezetet veranda-folyosók hangtalanítására — arra az esetre, ha valaha én falusi lakba költözködöm. Viszonylagos csönd alkalmi szüneteiben nagyon különös társalgás foszlányait kapta meg a fülem. A gyerekeknek egész szótára volt olyan szavakból, aminek az értelme nyilvánvaló; de erősen csodálkoztam azon, vajjon Tom és Helén mért nem tanították őket a megfelelő kifejezésekre.

Többek közt a szó: „hótt.” Nem tudtam elképzelni, mit értenek alatta. Budge fölrivall:

— Ó Tod; ehun gyün egy hótt. Né, hogy hajolnak a sok nagy farkások! Igen bizony; hótt is van kösztük. —

— Na-on fura! — jegyzi meg Toddie. —

— Asztán nézd csak, mennyi emberek gyön utánna! — folytatta Budge; — ezek tuggyák a hóttat; mos mennek, hogy lássák, mikor elteszik. Itt gyün ni! Halló; hótt!

— H-hh-ó-ótt! — visszhangzik Toddie.

Mi az ördög lehet az, hogy „hótt“?

— Juj; mos itt mennek épp előttünk — kiált Budge — hát ien sok ember! És kettő lók huzzák a hóttat; némej hóttnak csakcsupán egy van!

Hiába fáradság; nagyon kíváncsi leszek. Odamegyek az utcára nyiló ablakhoz — kikémelek: uristen! temetési menet. Pillanat alatt a verandán termek; kezem a gyerekek nyakán; egy perccel később a két fiu ott áll a hallban; az ajtó csukva — két határozott kéz fog le a két ellenkező kis ajkat.

Mikor a menet elhaladt a ház előtt, kiengedem a fiukat; kiszabadul belőlük az üvöltés is. Megkérdem Budge-t, nem szégyelli-e magát, hogy ilyenformán fecseg, mikor temetés halad el a ház előtt.

— Nem is vót temetés; — mond. — Csak egy hótt vót; — aztán meg a hótt uccse hall meg semmitse! —

— De hát a népek, akik kocsin utánnajöttek?! —

— Asse baj; — mond; — azok oan nagyon örülnek, hogy a lelke belement a menyországba, hogy a nagy örömtül usse tuggyák, hogy én mit mondok. Mindenki örül, ha a hótt másik fele a menyországba mén. Papa aszmonta, hogy örüjtek, hogy a drága kis Phillie az égbe ment, és én *örültem* is; pedig borzasztóan szerettem vóna ötet látni. —

— Borzasztóan see-etném látni medin Philliet; — mond Toddie, mikor megcsókolom Budget és visszasietek a könyvtárszobába. Nem voltam képes a pillanatban leinteni. Hanem egy dolog biztos — szerettem volna, ha megszűnik az eső és a gyerekek kimehetnek; ha kicsit több nyugalmat hagynak és fölszabadulok valamelyest a felelősség alól. De a mennybolt nem nyujt vigaszt; a gyerekek a lépcsőfokon ülnek; morognak; magam kezdek dühössé válni.

Hirtelen eszembejut a saját gyermekkorom egyik nagy öröme — saját magam csináltam magamnak képeskönyvet. Tom könyvespolcainak egyik fiókja teli van Hölgyek Lapjával, Helén persze be akarja köttetni; de hisz könnyen újra megvásárolhatom neki ugyanezeket a számokat. Két-három dollár; elég olcsó áron vásárolt békesség lenne. A zongoraszoba valamelyik magas polcán az „Üzletvilág“ néhány száma. Az nemsokára ugysis szemétre kerül. Az íróasztalon ragasztó-folyadék — a gyerekeknek van régi ollójuk. Két perc mulva két boldog gyerek ül a fürdőszoba pallóján. Megtanítottam őket, hogyan kell képeket kivágni (ezt meg is tanulták csakolyan hamar, amilyen hamar gyermekkoromban én tanultam meg.) Aztán azt is megmutattam, hogy kell a képeket újra beragasztani. Arra otthagytam őket; s míg kériem, Newmann Hall művén töprengtem „A munka méltósága.“ Ugyan mért nem gondoltam már előbb arra, hogy a kis rokonok elméjét, kezeit ilyképen foglalkoztassam? Hisz ki is kárhoztatta volna a kis tehetetleneket, hogy ragaszkodjanak minden rögeszméjükhöz, mikosenki komoly foglalatosságra nem birta őket soha? Nem megmondták-e nekem magamnak is ezerszer, mikor legifjabb napjaimban renyhén andalogtam a kert bokra, a patak mohája mellett

„Rak Sátán kárt, bajt eleget
A dologtalan kézbe“

Soha többé nem vádolnám gonoszsággal a gyereket, mikor a lelkét, eszét munkanélküliséggel hanyagolták el.

Békességes, kellemes órácskát töltöttem a regényem fölött. Hirtelenében úgy éreztem, hogy jó volna új szivarra gyujtani. Fölmentem, hogy keressek egyet. Budgetelítőttele vízzel a fürdőkádat. Hajókat menesztett rajta; a hajók hajkefék. Ez se olyan nagy bűn, a mi tulszigoru rend-reutasítást vonna maga után. Folytattam az utamat, anélkül, hogy a dolgában zavartam volna; a saját szobámba indultam. Toddie hangját hallom. Emlékszem, hogy a testvérem azt mondotta volt, hogy érdemes a Toddiet végighallgatni, mikor úgy sajátmagához beszél. Megállok az ajtó előtt. Hallom, amint Toddie halkán morog odabe:

— Ehum ni, szép nénike; itt vannak. No látot látot kisfiju; ideteslek a mamádhó. A mamák see-etik, ha kisfijuk otand van mellettük. És idetesem a kis testvé-eedet is hozzsád — idetesem astotat is. Mostan te vagy a kisfiju és kisjány mamája — — övüls? — — hát nem övüls naon-naon, hogy oda'ttam a kisgyee-kejidet? Mostan ast köll mondani: — Kössönöm, kössönöm Toddie; — a-anyos, édes fijatal ur va'tte. —

Óvatosan körültekintettem; — gyorsan benyitottam. Hirtelenében nem szóltam semmit; lehetetlen is lett volna egyszerre szólni a tárgyhöz. Toddie haladó szellem — ha a kép-ékitmény disziti a régi könyveket, mért ne diszitené az olyan tárgyakat is, amire nagyobb öröm pillantani? Lehet, hogy Toddie nem egészen így gondolkodott, de jelenlegi működése mégis pontosan ilyesmire engedett következtetni. Kivá-gott jó csomó képet és fölragasztotta a szobám falára — a testvérem kedvenc szobája, amit olyan gyöngéd rózsaszinüre festetett! Mint tárlati bizottsági tag, magasnövésű embereket aligha elégitett volna ki, de azért igen ügyesen rendezte el a képeket olyanformán, hogy azok körülbelül az ő szemével egyenlő magasságba kerültek. Nem részesítette az egyik művészt sem a másik fölött előnyben; részrehajlás nélkül helyezett el tájképet, arcképet, zsánert, csendéletet. Itt-ott megszakad a fal folytonossága; például ott, ahol az ő szobájába nyílik az ajtó. De segített magán; betette az ajtót és képeket ragasztott annak is az alsó felére. Itt-ott leesett ugyan egy-egy kép a falról, de a ragasztóanyag szépen ott maradt azért; odaadással ragyog. Engem azonban minden művészi igyekezet annyira sem hatott meg, hogy mikor végre szóhoz birtam kapni, fel ne kiáltsak: Toddie! S olyan hangon volt ez mondva, mely a műkedvelő-diszítőt hevesen felijesztette. Leejtette a ragasztós üveget. A nyitott végével lefelé, ejtette le és a szőnyegre ejtette.

— Mit szól ehhez anyuska? — kérdem.

Toddie —először sok nyíltsággal, aztán kérdőleg tekint az arcomba. Mikor ott nem lát feleletet, rokonszenvet, könnyekbe tör ki.

— Nem tom'. —

Az ebédre jelző csöngettyűszó Toddie könnyes angyalarcából igen gyakorlati jellemű ifju vonásait váltja ki. Felrikolt: — Gyere má, Budge! — lerchan, mialatt én azzal kinezom magam, hogy hogyan tehetném jóvá leggyorsabban és legsikeresebben a hibát, mit Toddie elkövetett.

Meg kell adni, hogy ebédek alatt unokaöcséim ésszerű nyugalmat tanusitanak. A nyelvük kétségtelenül szeretne mindkét tulajdonságban tündökölni, mire e fontos szerv hivatott; de az is kétségtelen, hogy vagy hallgatni kell, vagy koplalni. — Eredmény: aránylag elég csöndes félóra. Épp amikor egy dinnyébe vágtam belé, Budge megtöri a csöndet:

— Ó Harry bácsi! ma nem mentünk ki megnézni a kecskét! —

— Budge; — mondok; — majd elkísérlek ebéd után esernyővel; ha akarod, játszhatsz a kecskével egész délután. —

— Ó de pompás lesz! — visit Budge. — Szegény kecske; biztosan hiszi, hogy má nem szeretem egy csöppet se. A kecskék is a menyországba mennek, ha meghalnak, Harry bácsi? —

— Ugyhiszem nem; összezavarnák az arany utakat. —

— Ó; hm; akkor Phillie nem láthatja majd a kecskémet. Ugy sajnálom; — mond Budge.

— Én látom a kecskédet, Budge — véli Toddie.

— Bhhh! — mond nagy megvetéssel Budge. — Te nem haltál meg. —

— Na — — én is mekhalok maj és akkó a suu-nya öe-g keskéd nem fog látni engem — maj meg-átod, hogy fog azs teccseni neki! — S Toddie vad rohammal indul neki egy szelet dinnyének, amelyik majdnem akkora, mint ő maga.

Ebéd után Toddiet a szobájába küldik — délutáni alvásra. Budget a vállamra veszem; úgy tekintünk be az istállóba. A kecske megkerült. Mike egy dollárt kapott tőlem és azt az utasítást, hogy tartsa szemmel Budget; ne kinezza az állatot; a fiura is vigyázzon, hogy meg ne sebesüljön, meg ne karcolja. Én heverőn nyultam végig és azon töprengtem, hogy csakugyan félnap mulott-e el azóta, hogy én és a világ legimádandóbb nője azt a feledhetetlen délutánt töltöttük el. S mennyivel boldogabb leszek még, ha legközelebb találkozom vele! Ennek az esős napnak minden kinja csak bensőbbé, meghittebbé, édesebbé teszi majd az örömet. Pár percig boldogan, nyitott szemmel álmodoztam; aztán, tudtomon kívül, valahogy lecsukódott a szemem. Nem tudom, mi juttatta eszembe Copperfield Dávid történetéből a hajótörés-jelenetét. De megjelent az előttem; álmomban ott ülök Boothék erkélyén. Érdeklődéssel kísérek minden dolgot; akkor észreveszem, hogy a mennydörgés moraja kevésbé éles és fahangubb, mint ahogy jó szinpadí mennydörgéstől elvárja az ember. A tárgy fölötti megéröltetésem akkora, hogy még a szundikálásomat is megzavarja. De mire éberségem urrá lesz fölöttem, a rosszul utánzott mennydörgés akkor se megy ki a fülemből. Sőt; csak olyan erős marad; reménytelenebbül rossz mint valaha. Mi a csoda lehet ez a hang? az ablakon át a verandára lép-

tem; a hang egyenesen a fejem fölül jön. Kiugrom a ház előtti térségre; fölpillantok és szemembeötlik ifjabbik unokaöcsém; ide-oda csuszik a veranda tetején; csuf, elnyütt öreg ernyőt tart a feje fölött.

— Toddie! beméssz — — rögtön! — —

Hangom annyira megijesztette az ifju gentlemant, hogy elvesztette a lába alól a talajt; megcsuszott; elesett, gördülni kezdett a tető vége felé; aztán ordított s mindkét dolgot egyidőben és igen gyorsan végezte. Odaugrottam, hogy fölfogjam, ha leesik; de a vízcsatorna külső széle elég magas volt ahoz, hogy haladásában megállítsa, bár arra nem volt képes, hogy üvöltését is beszüntesse egyidejűleg.

— Toddie; — rivallok rá, — maradj egész csöndben, míg a bácsi odaér hozzád. Hallod?

Ha a-lom, de nem aka-ok söndbe ma-adni — hangzik az eresz fölötti felelet. — Nem átok ittend semmitsenem csak essőt meg égt. —

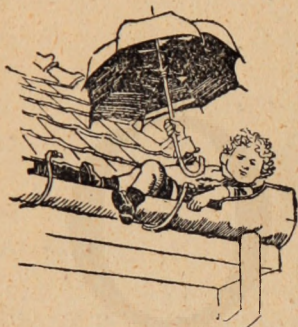
— Maradj veszteg; — ismétlem — vagy borzasztóan megverlek. Aztán fölsiettem; levetttem a cipőm; kimásztam és megmentettem Toddiet; előbb őt, aztán magamat jól meg ráztam.

— Sak mamát jácsottam és kísétáram a n-a-agy ennyővel; — magyaráz Toddie.

Odadobtam az ágyára; otthagytam. Világos: se értelmes beszéd, se fenyegetés, se veszély jelenvalósága vissza nem rettentik ezt a gyereket attól, hogy azt tegye, amit akar — mi-

lyen eszközzel éljen az ember? Bár nem vagyok annyira vallásos, mint ahogyan jó anyám szeretné, mégis azon gondolkodtam, vajjon az ima, mint utolsó menedék, nem volna-e jóhatással? Az ő javára, a saját békességemért, szívesen átolvastam volna az egész imakönyvet. De nem maradt rá időm. Mike jelent meg az ajtóban és előadta, hogy Budge a kocsimosó spongyát a kecskével etette meg, a szivattyucsőbe marékkal szórta a zabkását, a fekete mén farkából marékkal tépi ki a szőrt; hegyes szöggel képeket rajzolt a fogat fekete lakkfestésére. Budge nem is tagad; nagyon kimerültnek látszik; kijelenti, hogy ő ugylátszik már sohse lehet boldog anélkül, hogy valaki mást meg ne zavarna s az a végső kívánsága, már ne is volna senki más az egész világon, mint kintornáseember, meg cukorke-reskedő. Követett a házba; székbe vetette magát; olyan arcot vág, aminőt Byron vághatott véleményem szerint, mikor olyan öreg lett, hogy gunyorrossá vált; aztán kijelenti:

— Igazán nem tudom, mi a csodának vannak kifijuk a világon; nem én; hisz ugysis mindenki haragszik rájuk; sose haggyák, hogy azt csinyájják, amit ők akarnak. Fogaggyunk ha a menyországba megyek a jó istenke sose lesz oan gonosz hozzám mint ez a Mike ittend; — meg mások is — igen. Szeretnék meghalni és ha mos mingyá el is temetnének — engemet, meg a kecskét is — és akkor fölmennénk a menyországba, ahol senkisenem veszekedne úgy velünk. —

Szegényke! Előbb befelé nevettem azon, hogy a menyországot képzeled; aztán azon gondolkodtam, vajjon az enyém olyan nagyon különbözik-e az övétől; valószínűbb-e? De nem volt időm; nem elmélkedhettem tovább ezen a jámbor vonalon. Budge csupa nedvesség; a cipője csöpög; máris köhög. A szobájába vittem, átöltöztettem; s azon tűnődtem, hogy a saját apámnak mennyi hasonló dolga lehetett velem s hogy mindez mennyire megrövidítette az életét; csodálkoztam, hogy lehet, hogy mégis olyan soká élt. Az a gondolat, hogy néminemüképen ifjui büneimért vezekelek, annyira eltöltött, hogy eleinte fel se tűnt előttem Toddie hiánya. Mikor pedig feltűnt, akkor észrevettem azt is, hogy ifjabbik öcsém nincsen abban az ágyban, ahová helyeztem volt; keresésére indultam hát. Nincs egyik szobában se. Valamelyik kis zárt mellékfolyosóról gyanus mormogást hallok. Betegekintek: ott ül Toddie a földön; egérfogóból eszi ki a sajtot. A cipőm kopogása elárult; Toddie, hogy kellőképp fogadja a zavaró jelenést, talpraeszkökik:

— 'Em bántottam se-gén kis egeret hozsa se nyu-u-ltam; inkább kieresztettem naon hamar, hogy saladjon segén.

*

És esik; még mindig esik. Oh csak órányi napsugarat, hogy az a vastag sár kicsit fölszikkadna; hogy a gyerekek játszhatnának odakinn és ne kineznek az embert! De nem lett szép idő. Nóták, dalok, improvizált állatsereglet segítségével lassan hajlott alkonyatba a délután. Nincs állat az égvilágon, amit meg nem játszottam volna; osztriga voltam és orrszarvu. Sok-sok emésztő baj után esteledett és a szívem megkönnyebbült. Egy-két óra még és a gyerekek lefeküsznek; kimondhatatlanul fogom én akkor élvezni azokat a békességes órákat, mik végre enyémekek lesznek. Máris kezdik magukat tisztességesebben viselni; fáradtak, éhesek; elnyulnak a padlón úgy várják a vacsorát. Felhasználtam az alkalmat, hogy a könyvemhez térjek vissza. Alig fordítottam egy lapot, mikor recsegéssel egybekötött sikoltás az ebédlőbe kényszerített. A pallón Todde; igen sok tányér-cserép; fél sült borjulás; a fűszeres doboz; a vajtartó vajjal meg sok egyéb nem-odaváló háztartási cikk. Egy dolog teljes bizonyossággal megállapítható: a mártás ott párolog Toddie karján és hogy mennyire égette vele magát össze szegény gyerek, azt meg nem birtam állapítani. Gyorsan fölszakítottam a ruhaujját a válláig; a bőre nagyon piros. Eszembe jutott anyám kedvenc szere égések ellen. Burgonyapépet kentem szét tiszta asztalkendőn; az egészséget orvosságképp Toddie karjára kötöttem. Akkor magyarázatot kértem.

— Sak éppen sak e'da-ab kenyeet aka-tam lesenni; — zokog Toddie — és akkó a suf öe-g ass-tal mozgott és énrám dobá't mindent aki rajta vót és ő is rám akart esni.

Kétségtelenül a valóságot mondta, amennyire ő ítélhette meg a helyzetet. De rossz szokása a nagyon alacsony ifju embernek az asztalra fölfelé való nyulkozás, különösen, ha az anya ragaszkodik a régi, örökölt. fiókos asztalokhoz, mikbe olyan könnyü kapaszkodni. Toddiet vacsora nélkül a szobájába küldtem; hadd gondolkodjék azon, amit csinált. Budge-e!

kettesben jól megvacsoráltunk a maradékokból, miket Toddie hagyott nekünk; aztán fölmentem, megnézendő, vajjon a bűnös megbánta-e bűnét. Ugy látásra nagyon nehéz lett volna megítélni, hogy igen-e, vagy nem; mert a hogyan laposan nyomta az orrát az ablak üvegére, csak hátulról láthatam. Azt azonban rögtön észrevehettem, hogy a borogatásom eltűnt.

— Hol van az, amit a bácsi a karodra tett, Toddie — kérdem.

— Megettem; — így az igazságot kedvelő ifju.

— Az asztalkendőt is megetted? —

— Nem ettem meg; suf, öe-g kendőt kidobátam asz ablakon; — nem kö nekem suf, öe-g kendő a sép kis sobámba. —

Annyira örültem rajt, hogy égése nem sulyos, hogy elfelejtkeztem az asztalkendőről s Budge-t szólítottam, hogy egyszerre fektessem le mindkét fiut s szabaduljak a kényszer alól, miben az egész napot töltöttem. De nem volt könnyű a feladat. Sógorom, Tom Lawrence biztosan minden más haldónál jobban tudja, hogy mire van szüksége a gyermekeinek; de soha az én gyermekeimnek, ha lesznek, nem lesz annyi eszköze arra, hogy apai jóindulatom uralkodjék, mint ennek a kettőnek. Az ő programjukban mesék, történetek, dalok; erkölcsi tanulmányok, örömök, pennyk, kis gyűjtő-perselyek; a gyűjtőperselyek tartalmának süketítő időközönként. fölrázogatása; majd ima fordul elő és a közönséges, egyszerű imát nem fogadják el. Aztán elköszönnek, s megengedik nekem is, hogy távozzam a „Jó éjszakát” váltásának néhány módozata után. Ahogy aznap este ott hagytam a szobát a jámbor jókívánságokkal, a nap sok-sok eseménye valami elgyöngülést váltott ki belőlem; arra készítetett, hogy buzgó „Amen“-t is küldjek fohászkep az ég urához.

Anyák — amerikai fiuk anyái — fogadjátok hódolatomat. Nincs szó, mivel igaz kifejezését tudnám adni érzéseimnek. Jobban bámullak, mint a mennyire valaha elbámultam a világ nagyszerű dolgai fölött. Imádatom olyan mély, olyan tökéletes, milyennel katolikus adózik az ő Szüzanyjának. És, az erős férfi egyetlenegy napon, melyiken pedig semmi egyéb nem foglalkoztatta az agyamat, testileg, lelkileg össze vagyok törve; összetört két kicsiny fiu szükségleteinek kielégítése, kik nem is tulságosan rosszak, pajkosak. Ti meg — az Isten a tudója, hogyan viselitek el — megszakítatlan heteket, hónapokat, éveket — egész életeket töltötök ilyen foglaltság mellett. Pedig rajtatok a háztartás gondja; testi bajok, betegségek; — lelki gyötrelmek vigasztalása — aggodalmaitok oly számosak; szíveteket annyi szomorúság tördeli, mint a Szent Anyáét. A ti erőtokhöz képest gyöngeség az ifju férfi, az atléta duzzadó ereje — titokzatosság maga az idegeitek; még gyöngeségetekben is csodálatosak vagytok; olyan hatalmasak, mint a szélvész ereje. Neked anya több alkalmad nyilik ítélkezésre, döntésre, mint a legnagyobb államférfinak — hősiességed jelentéktelenné halványítja, nevetségessé teszi a harcterek, bátyák győzelmeit; olyan diplomácia iskoláját csináltad keresztül, aminővel a legszakavatottabb udvar se láthat el. Gunyosan mondják rólad, hogy nem bírnád erősen megragadni az uralkodás gyeplőjét? Könnyebb elkormányozni a vadak csoportját, mint a te kis királyságodban sikerrel oldani meg az uralkodás

kérdését. A férfiak dolgához hasonlítva, még a hibáid is csupa dicsőség. Az ő ezer tulajdonságaik, hibáik fölé emel téged egyetlen, megközelíthetetlen erényed — anyaságod. Magasabbra harcosnál, uralkodónál, papnál! . . .

Mindez akkor suhant keresztül a fejemben, mikor az ágyra dőltem, miután elhagytam a gyerekek szobáját. Akármicsoda környékezte is meg az agyamat másnap reggelig, nem igen találhatott utat, mert arra ébredtem, hogy az egész éjjelt ott töltöttem el egyhuzamba, a hová ruhástul eszem; nagyon kényelmetlen helyzetben, fáradtan, összetörve. A legközelebbi észrevételem az volt, hogy jókora levelet csusztattak be az ajtó hasadékán keresztül. Tán csak nem kedvesem — gyorsan kinyitottam a borítékot; a testvérem írása; és pedig tartalmasabb, hosszabb levél, mint a minővel e hölgy valaha is megtisztelt. A levél mellől összehajtogatott papírlap csusztott ki; valószínűleg olyan dolgok listája, a melyeket sziveskednék ott beszerezni és elküldeni. Maga a levél:

„Kedves, jó öreg bátyám; — Szeretnék legmelegebb testvéri öleléssel megölelni. Alig merem hinni; mégis, tulságosan szépnek találok. Ha az ember elgondolja, hogy épp a *tiéd* legyen az a pompás, tökéletes leány, ki annyi kitünő ajánlatot utasított már vissza. Im *te*, az én józan, üzletemberforma, minden regényesség nélkül való bátyámuram — nohát; nem birom én ezt elhinni. De aztán, ha úgy utánnagondolok, rájövök, hogy ezt szerettem, így szerettem volna mindig; hogy azért hivtalak meg Hillcrestbe, hogy létrejőjön az ügy; hanemhát ha ezt állitanám, az volna a dolog bibéje, hogy nem volna igaz. Hisz mindig megvolt benned az a tulajdonság, hogy azt tedd, a mit épp jónak találtál; a mit soha senki nem gondolt volna. Most aztán tultettél saját-magadon. —

— S ha elgondolom, hogy drága kicsikéim olyan fontos szerepet játszottak benne, hogy mindez így legyen! Biz ezt már a *magam* javára könyvelem, mert ha *én* nem, akkor ugyan ki segített volna benne, uram? Elvárom, hogy karácsonykor méltóképp gondolj mindkettőre.

— Nem hinném, hogy a bizalom pecsétjét töröm meg veled, ha elküldöm neked az itt mellékelt levelet, a melyet e percben kaptam reménybeli sógornőmtől. Majd megmagyarázza némileg gyors sikered titkát; férfiúi önteltségedben arra bizonnal egy percig sem gondoltál. Beszél majd hozzád e pár sor a leány első, aggodalmas félenkségéről, ki hirtelenében ilyen körülmények közt találja magát — olyan félelem, miről tudom, hogy becsületes, nagylelkű sziveddel sietni fogsz majd azt elosztatni. Miután férfi vagy, egész biztos vagyok benne, nem fogod tudni elolvasni azt, a mi a sorok között áll — hát inkább megmondom. Alice attól fél, hogy amiért olyan gyorsan, hamar engedett, úgy talál festeni a dolog, mintha hiányozna belőle a természetes tartózkodás, önbecsülés. Szükségtelen, hogy figyelmeztesselek rá, hogy nincs a világon nő, ki-ben több volna ezekből a tulajdonságokból, mint benne.

Az isten áldja meg az öreg szived, Harry — a lelket kellene ki-

rázni belőled, ha nem volnál a világon a legboldogabb ember. Haza kell sietnem, hogy saját testi szememmel láthassalak mindkettőtöket; hogy rájőjjenek, hogy mind ez a sok csodás, dicső dolog tényleg valóra válik. Csókold meg Alice-t testvériesen az én nevemben (ha egyféle csóknál többféléit is tudsz adni); aztán csókold meg angyalkáimat az anyjuk nevében, a ki már annyira kívánczozik hozzájuk.

Szeretetteljesen üdvözöl ez alkalomból

Helén.

A másik levél, mit tiszteletteljes tartózkodással bontottam föl, sokkal nagyobb élvezettel, így hangzott:

Hillcrest, 1875. június 29.

Kedves Helénem: — Valami történt, a min nagyon boldog vagyok, de a mi aggaszt is valamelyest s miután te azok közé tartozol, kiket a dolog közéről érdekel, úgy gondoltam, legjobban, ha mindent bevallok neked a lehető leggyorsabban. Harry — úgy értem, a bátyád — bizonyosan hamarosan értesít téged a történetekről, ha már nem tette eddig is. Én pedig a lehető legnagyobb sietséggel akarom tudtadra adni, bevallani, hogy leghalványabb sejtelmem se volt arról, hogy ilyesmi történhessék; én magam nem is tettem a világon semmit arranézve, hogy történjék.

Mindig úgy tartottam, hogy a bátyád pompás legény; nem is hallgattam el soha a róla való jó véleményemet olyankor, mikor csak lányok voltak a hallgatóim. De ittkinn — Isten tudja — valahogy jobban tetszett nekem, jobban csodáltam, mint valaha. Örömmel oldom fel *őt* minden olynemű vád alól, mintha igyekezett volna azon, hogy ilyen jó véleménnyel legyenek fölé. Ha különböző formákban való hirtelen felbukkanásait *csakugyan* betanulta volna, akkor ő határozottan a legeredetibb lény, kit a világon valaha ismertem. A te gyerekeid angyalok — hisz ezt mondtad magad is jónéhányszor — nekem pedig megvan a magam határozott nézete a dologról; — dehát *ők* igazán nem tanulták be, hogy minő alakban jelentessék meg a nagybátyjukat előttem. Hogy a szerencsétlen itt-ott milyen alakot öltött magára — no; azt meg sem kísérlem leírni; félek, valamikor megleli a papirost; még megsértődik. De mindig türelmes volt a gyerekekhez; mindig szolgálatrakész — s lehetetlen dolog lett volna meg nem látnom, hogy a férfi, ki olyan elragadó tud lenni értelmetlen, gondolat nélkül való kicsiny emberi lényekhez, egyenesen imádandó lehet az asszonnyal szemben, kit szeret. Ha az az asszony egyáltalán asszony. Nekem pillanatra se jutott eszembe, hogy én lehetnék az a szerencsés. Végre elérkezett az a nap; de én teljes tudattalanságban voltam afelől, a mi történni fog. A te kis Charlied megvágta magát és azt kívánta Har-tól — a bátyádtól — hogy valami bolondos nótát fujjon el neki; — és épp abban a percben, mikor az elegáns fiú valami féltucat hölgynek tette a szépet! Istenem, ha *láttad* volna az arcát! — Hallatlanul furcsa volt! Végre győzött a bosszúságán; igazában sajnálni kezdte a kicsi teremtményt — s egyszerre csupa gyöngédség, csupa szív lett. Egy pillanatra bizony akkor azt ki-

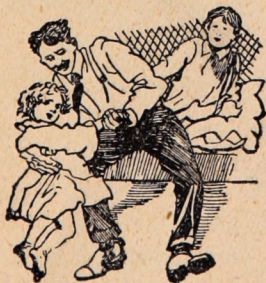
vántam, bár ne létezne annyi formaiság; bár megmondhatnán neki, micsoda pompásan fest. Aztán ifjabbik csemetéd roppant ügyességgel öntött végig a ruhámon egy tányér eledelt (ne félj; — közönséges muszlin; könnyen kijön). Persze, váltanom kellett a ruhát s úgy véltem, ha nagyon sokáig vesződöm az öltözéssel, nem készülök el s nem tarthatok a hölgyekkel szokott esti sétájukban — ennek pedig az lesz a következménye, hogy egy ifju urat a magam részére foglalhatok le vagy egy félórára — s olyan esély ez, melyben az ifju uraknak csöppet se dicséretére — a hillcresti hölgyek egyike se sütkérezhetett még ezidén. Én tehát sokáig vesződtem az öltözködéssel és valahányszor kikukkantottam az ablakon, hogy lássam, vajjon eltávoztak-e már a hölgyek, *őt* láttam olyan szomorú, lehangolt volt; úgy ült ott, vigyázva a két gyerekre, mintha az anyjuk volna; tudod és *olyan* kedvesnek, jónak láttam. Ugy látszik, tetszettem neki, mikor végre megjelentem s ilyen férfitől az igazán átértzett bók nagyon kedves dolog előttem. Akármit mondott, valahogy úgy tetszett az, többet ér, mint ha olyan ember mondaná, a ki nem olyan jó. Aztán idősebbik fiad egy párbeszéd töredékét kezdte elmondani, mi közte és nagybácsija közt folyhatott. És ebből pattant ki a dolog; Harry nyilatkozott. Csöppet se volt regényes; magamon kívül voltam, hogy egyetlen szót nem birtam volna kimondani. Aztán a gyalázatos megcsókolt; én pedig az iméntinél is jobban elvesztettem a beszélőképességemet. Ha előbb tudtam volna már az érzelmeiről, akkor tudtam volna tisztességesen, illedelmesen viselkedni. De — ó Helénem! annyira örülök, hogy nem tudtam előre! Én volnék a világon a legboldogabb lény, ha nem tartanék attól, hogy te, meg a férjed azon a véleményen vagytok, hogy tulságos gyorsan engedtem. A mi a többieket illeti, majd teszünk róla, hogy még hosszú hónapokig ne tudjanak semmit a dologról.

Kérlek ird meg, hogy nem cselekedtem helytelenül; hited el velem, hogy szívesen fogadnál testvéredül, mert én nem bírnám Harryt átengedni senki másnak, a kinek esetleg szántad őt.

Igaz barátnőd

Alice Mayton.

Álmodott-e valaha valaki ilyen szépet? Minden, a mi bennem gyerekes, hirtelen felszínre törekszik, s ahelyett, hogy azokat a pompás dolgokat mondanám, vagy vinném végbe, miket a regények hősei szoktak hasonló alkalmakkor, csak annyit rikoltottam: „Hurrá!” és a gyerekek szobájába táncoltam, még pedig annyi valósággal,

hogy Budge felült az ágyában s szemrehányó pillantással mért végig, míg Toddie boldog kacajra fakadt s társul ajánlkozott a tánchoz. Akkor vettem tudomásul, hogy az eső elállt; hogy süt a nap — kikocsizhatom Alice-al újból; addig pedig a gyerekek majd vigyáznak sajátmagukra. Hirtelen az is kivilágosodott bennem — belesajgott a szívem — hogy a vakációm vége felé hajlik s

rajtakaptam magam, hogy türelmetlenül töprengék azon, meddig marad Alice Hillcresten. Kegyetlenség volna, ha azt kívánnám tőle, hogy augusztus vége előtt a városba jöjjön; — hanem biz én...

— Harry bácsi; — mond Budge; — papám mindig azt mondja, hogy asse szép dolog, ha az ember leül reggel korán oszt mind gondózkodik; pedig a haja meg sincs fésülve. Bizony; mindig eztet mongya. —

— Bocsánat, Budge — ugrom fel kicsit zavarodottan; — valami nagyon fontos dolog volt, a min így elgondolkodtam. —

— Ugyan micsoda — — a kecském? —

— Nem; — bizony nem az, Ne légy csacsi, Budge. —

— Nohát tudod; én sokat gondolok rá; és az nem csasiság csöppet se. Én azt hiszem, ha meghal, a mennybe kerül. Van az angyaloknak kecskefogatuk, Harry bácsi? —

— Nem, öregem — szállnak, járdogálnak azok fogat nélkül is. —

— Hotyha én metyek fő a mennybe; — kél fel vánkosaiból Toddie — énnekem azéris lesz boz'zasztó sok 'ecskefogatom és mindet az angyalokat evviszem rajt 'ocsikászni. —

Míg az öltözködésemet befejeztem, még sok jámbor, vallásos és prófétai leírásban volt részem. Kisiettem a házból; alkalmat kerestem, hogy zavartalanul gondolkodhassam. A tyukólón keresztülhaladtomban teknőcöt pillantottam meg. Felszedtem; felkiáltottam az öcsökhöz; megmutattam. Az ablakszárnyak felpattantak; egyhangu, bár nem harmónikus „Ó!” kiáltással üdvözölték zsákmányomat.

— Hol vetted, Harry bácsi? — kérdi Budge.

— Ottlen a tyukólban. —

Budge elmereszi a szemét; egy percet mélységes gondolkodásnak szán. Aztán felkiált:

— Nohát: nem értem, *hogyan* birnak a tyukok ekkorát tojni? Kérlek, tedd a kalapodba, míg lejövök; jó? —

Beletettem zsákmányomat Budge talicskájába s a virágoskert felé tartottam. Mintha a virágok — eddig is csupa bájos gondolat — most ezer uj színben virulnának ki. Határozottan arra ingereltek, hogy láttukon rimeket faragjak — én; a józan, értelmes nagykereskedő! Mégis; nem birtam ellentállani a vágynak. Bár meg kell adni, hogy az eredmény nyomoruságosan sovány lett:

Páratlan báju, drága rózsaszál,
Amelyről művészlélek álmodott
Ragyogó vagy, mint hószin lilium
S mint ibolyáé, szerény mosolyod.
Oly úszta vagy, mint virág kelyhén harmat
Auróra kertjében te vagy a disz
Gyöngéd a lelked, mint a nőszírom
Mindez, s még sokkal több, te vagy, Alice....

Mikor e zöngét az olvasó elé tálalom, arról vagyok meggyőződve, hogy a legcsekélyebb költői érdemet se fedezi fel bennem; talán, ha gyakorolnám a versírást, többrevinném. Mikor eme nyomoruságos sorokat összeeskábáltam, rájöttem, hogy se papirom, se írónom, a mivel megrögzithetném. Elveszítsem? az első magamcsinálta verset? Soha! Neem az első alkalom, hogy szükségességét látom: nem elég, ha pusztán emlékembe vésem a szavakat. Kénytelen voltam bolondos soraimat újra, meg újra elmondani; végre is a heves megindultság, melynek e sorok voltak báj nélküli kifejezői, arra készítetett, hogy a szavakat mozdulatokkal kísérjem. Hatszor, hétszer, nyolcszor — egy tucatszor — huszszor elismételgettem a sorokat. Mindig hozzávaló lelkesedéssel, mozdulatokkal kísértem az ügyet, mikoris vékony, hozzám közel levő hangocska megjegyezte:

— Arry bácsi; úgy tesz; minha usz-ká-ná'. —

Megfordulok; ez unokaöcsém Toddie. Hogy meddig állt ott mögöttem arról fogalmam sincs. Komolyan pillant a szemem közé; aztán megjegyzi:

— Arry bácsi; csuppa vizes a' arcsod; oan, min' a vi-ág. —

— Menjünk csak reggelizni, Toddie; — mondom, míg a megfigyelő képesség élességén tünődöm, mivel Tom gyermekei fel vannak ruházva.

Reggeli után rögtön pár sorral Alice-hoz küldöm Mike-t. Arról értesitem, hogy boldog lennék, ha délután a vizeséshez kocsikáztathatnám; két órakor eljövök érte. Aztán minden fenntartás nélkül a gyerekek szolgálatába szegődtem délelőttre, kikötvén, hogy ne várjanak délutánra. Először a kecskét kellett felkantároznom; alig készültem el vele, azt kellett megcsodálnom, mint huzza, vonja a szigorú állat az öcsöket fel s alá az országuton; az arca csupa kötelesség-érzet. Mintha távol állna tőle minden olyas gondolat, hogy rögtön otthagyja a szinteret, mihelyt hátat fordítottam. A kecskefogat kerekei a legszívfasztóbb dübörgést vitték véghez, minőt valaha kenetlen kerekek okoztak. Rábirtam a gyerekeket, hogy szálljanak le és egyezzenek bele a kecske időleges leszerelésébe; majd én az alatt megolajozom a kerekeket. Félórai piszkos munka megtette; unokaöcsém ifjúi tanácsai segítettek. Aztán újra megindult a jármű; Budge megpattogtatta az ostort; a fogat nesztelenül fordult meg; Toddie keservesen bőgni kezd.

— S-é-p kocsí mind csupa eltört; — mond; — *ke-e-kek nem da-nolnak má e' picsikét se nem*; — Budge pedig megjegyzi:

— Mos olyan magányosan hangzik a kocsí; nem igaz, Harry bácsi? —

— Harry bácsi; — kérdi valamivel később, a délelőtt folyamán, Budge, — tudod, mitől van a mennydörgés? —

— Tudom Budge — ha két felhő nekimegy egymásnak, jókora lármát csinál; azt hívják mennydörgésnek. —

— Nohát nem az; — felel Budge. — Mikor tegnap mennydörgött, az

azér vót, mer a jóistenke keresztülhajtott a mennyországon; az ő fogatának a kerekei csináltak olyan borzasztó lármát; az vót a mennydörgés.

— Nem see-tem suf, öe-g mentörkést; — mond Toddie — belesalad a pincsébe ost mind savanyu les a tej tüle — a — Maggie monta. Akkó asztán nins sép fehér téám a 'eggeli vacsoá-hó. —

— No hallod; biztosan szeretnéd látni a jóistenkét, a mint lovagol, és mögötte mind a sok angyalok. Még akkor is, ha savanyu lesz töle a tej Toddie. — Olyan nagyszerű, mikor úgy látja az ember a mennydörgést kopogni. —

— Hát azt hogy látod, Budge? — kérdem én.

— Nohát nem tudod, mikor a mennydörgés dobog és akkor nagy nagy darab világos csikot látsz a mennybe? — azér van, mer a jóisten kocsija nehéz, osztán mély csikokat ás bele a mennyországba; aztán azon keresztüllácik a menyország belülről. De mér nem látunk soha senkit se abban a repedésekben, Harry bácsi? —

— Nem tudom, öregem, — talán azért, mert nem repedések azok, a mik úgy világítanak. Az valami tűz, mit a jó istenke ott csinál a felhőkben. Majd többet tudsz róla, ha nagyobb leszel. —

— Ó; nagyon sajnálnám, ha nem volna semmise, csak tűz. Ismered aztat a tréfás nótát, a mit a papám szok énekelni?

Égbolt; mennydörgésid, villámid ha szólnak
Dicsőségét zenged tán nagy Alkotódnak?

Nem tom' bisztossan, mit jelent, de azér' igen szép; nem igaz? —

Én jól ismertem a szöveget; alig lehettem idősebb Budgenél, mikor tábori gyülekezésben hallottam; úgy látszik, ugyanolyan hatással volt az én kedélyemre, mint az övére. Áldottam kis, érző szívét; a karomba fogtam. Rögtön kisfiuvá vedlett ujra.

— Harry bácsi! — kiált; — lépj a kezedre, meg a lábadra és játszd, hogy ló vagy; én meg majd lovagolok rajtad.

— Nem, Budge; köszönöm; — kicsit piszkos ahoz a föld.

— Akkor játsszunk állatkertet, osztán te legyél minden állatok. —

Ebbe belementem és miután a ház egyik félreeső sarkába bujtunk, — ne tudja senki, ki töri meg a csöndet ilyen irtózatossá zsvajjal — az előadás megkezdődött. Hol medve, hol tigris, hol zebra voltam, — hol elefánt, különböző kutya, vagy macska. Mikor utóbbi állatot adtam, Toddie visszhangommá szegődött.

— Miau! Miau! — mond — u' ccsinyál kis csicsa, mikor beledobgyák a kutba! —

— Szavamra; ő csak tuggya, hogyan; — mond erre Mike, a ki meghívatta magát ingyenes látogatónak a menaszériába s minden egyes szám után segít tapsolni. — El nem hinné, Mishter Harry; ez a fia-ördög kimászik ám e' szép nap még hajnalhasadtakor a bejárati kapun; csak úgy, a kicsi ingibe. Átmén a doktorékhoz; fölvesz egy macskát, a ki ott fekött a konyhaajtóba; beledobja a kutba. A doktor ur nem volt odahaza; de látták a kisasszonyok; a fiatalabbiknak pedig oan gyöngé a szive, hogy

mingyán kiszaladt és kosarat kötött kótélre, osztán leeresztette, hogy szegény állatnak legyen mibe kapaszkodni; mikor kiszette szegény állatot, úgy elgyöngült bele, hogy elvesztette az eszméletét oszt úgy terült el a fűvön. Aztán belegyűtt Mr Lawrence-nek harminc dollárjába, mikor ki kellett tisztíttatni a doktor ur kutját. —

— Öhö; — mond Toddie, ki figyelmesen hallgatta Mike idézetét; — és a csicsuska-micsuska mind aszmonta „Miau!Miau!” mikor lement a kutba. És a dokto-kisasszon monta: — Ross, ross fiyu — menny hazsa hamar — — soha, soha többet ne gyere azs én házsamba — — estet monta. *Legyél* még más állat is mostan, Arry bácsi. Nem lehecs csethal? —

— Cethal nem lármáz, Toddie; csak csapkodja a vizet. —

— Akkó menny a nagy ájokba és csapkott a vizset! —

Villásreggeli; utánna itt az ideje a Toddie mindennapi szunyókálásának. Szegény Budge-nek nem maradt játszópajtása; a doktor kislánya beteg; nyugodtan járkált hát utánam. Az arca gondterhes; — majdnem arra késztetett, hogy magammal vigyem kocsikázni — a mi kocsikázásunkhoz. Ha panaszkodik, sóhajtozik, akkor talán nem érzem magam olyan kényelmetlenül; de nincs ember, isten előtt olyan megható, megkapó dolog a világon, mint a néma lemondás. Végre, nagy megkönnyebbülésemre, kinyitotta a száját.

— Harry bácsi; — mond; — gondolod, hogy az ember a menyországbán unatkozik? —

— Alig hinném, Budge. —

— Sokszor mennek látogatóba a kisfiyu-angyalok papája meg mamája, oszt soká elmarannak? —

— Tudod, határozottan nem tudom, Budge; de ha úgy is van, a kisfiu-angyaloknak van ott más sok kisfiu-angyal játszópajtásuk; nem igen érnek rá unatkozni. —

— Nohát; tudod, azoknak én nem nagyon örülnék, mikor a papámat, meg a mamámat szeretném látni. Ha nincs senkim, a kivel játszhaszak, akkor oan nagyon szeretném papát és mamát — de oan nagyon, hogy asz' hiszem, meghalok, ha nem látom mingyá.

Éppen borotválkoztam; de csak félig készültem még el a munkámmal. Gyorsan letűrültem az arcomat; karosszékbe vettem magam, a szegény elárvultat a karomba vettem, megcsókoltam, becéztem, cirógattam — egész ráadtam magam, hogy megvigasztaljam, felvidítsam. Józanná vált arcocskájára nemsokára vigabb kifejezés telepedett; az ajka úgy nyilik meg, a hogy soha mester angyalt még meg nem festett; fátyolozott, reménytelen szemének pillantása átmelegszik, ragyog, izzik. Végre pedig megszólal:

— Mos oan boldog vagyok, Harry bácsi. És nem járkálhatna Mike velem, meg a kecskével addig, a míg te kikocsizol? Aztán hozzáál cukrot meg süteményt — meg igaz; hozzáál uj kutyát.

Bármennyire igyekeztem, hogy gyorsan ott legyek a kijelölt helyen, mégis szinte megutáltam Budge-t, mikor visszatértem a borotvámhoz. Mig magára volt hagyatva s én voltam az egyedüli reménye, szó ki se fejez.

hette odaadását, de abban a pillanatban, ahogy — az én segítségemmel — visszanyerte jókedvét, fűrgeségét, pusztán arra használt föl, hogy újabb előnyöket csikarjon ki belőlem. Pedig ha jog, igazság szerint vesszük a dolgot, szegény gyerek! A dolog nyilvánvalósága sokkal veszedelmesebb magára az egész emberiségre, mint Budgere nézve; erős fényt vet a saját külön vallási, teológiai meggyőződéseimre, kételyeimre s annak a szükségességéről győz meg, hogy valami új tan prédikálása lesz a kötelességem.

Ahogy fölfelé haladok Mrs Clarkson házának lépcsőin, úgy rémlik, egy hónap telt el azóta, hogy utoljára itt voltam. Az időnek ez a különös fordulata volt, a mi megakadályozott, hogy földöntuli hatalmak rovására irjam azt a csodálatos, elragadó változást, a min Alice arckifejezése ment át két rövid nap alatt. Tartás, gyors felfogás, magáravigyázás mind nagyon is helyén való a jótársaságbeli ifju hölgy arcán, kifejezésében. De mikor anélkül, hogy mindezt elveszitené, újabb varázs kerül e vonások közé; a szerelem, bizalom kifejezésének varázsa, a hatás leirhatatlanul bájos — különösen a férfi szemében, ki a változás előidézője. Hillcrest és a vizesések közt hosszabb, járatlanabb utakat, merem állítani, sohse tetek még, mint a minőket én jártam be lovaimmal aznap délután — boldog utitársam pedig nem kérdezte egyszer sem, hogy helyes uton járok-e. Csak egyetlen könnyű felhő borongott homlokán: annak is hamarosan megtudtam az okát.

— Harry; — mond s szorosabban hozzámsimul, hízalgő, kérő hangon szól: — szeretsz-e annyira, hogy miattam valami kellemetlenséget is eltűrj? —

A felelet ezuttal nem szóban következett, de úgy látszik, az értelmét mégis felfogták és elfogadták, mert Alice folytatta:

— Nem tenném meg-nem történté azt, a mi történt — hisz a legboldogabb, legbüszkébb nő vagyok a világon. De nagyon gyorsan csináltuk; igazán; hisz csak egyszerű ismerősök voltunk. Anyám borzasztóan ellene van az ilyen ügyeknek — — olyan régidivatu asszony, tudod. —

— Pusztán az én hibám; — felelek. — Majd szépen ügyesen bocsánatot fogok kérni tőle. Azt az időt, mikor nem igyekszem, nem fáradozom a szíved megnyerése körül, arra használom majd, hogy anyád kegyét nyerjem meg. —

Olyan pillantást kaptam cserébe a szavamért, a mi megvigasztalt volna akkor is, ha Bringham-Young anyósát kellett volna megpuhitanom. De Alice mosolya elhalványodott, mikor folytatta:

— Nem tudod, milyen feladat vár rád. Anyámnak nagyon jó szive van; de ő maga elöitélettel teli. Az ő idejében, az ő osztályában, az udvarlás lassu, méltóságos, hosszadalmas ügy volt; anyám úgy véli, most is úgy helyes, rendjénvaló; én is így gondolkodom, de megengedem, hogy a szabály alól lehet kivétel. Attól tartok, haragudni fog, ha megtudja a tiszta igazságot; pedig nem titkolhatom el előle. Az egyetlen lánya vagyok.

— Hát ne titkold előle; — mondok; — ha nincs rá valami különös okod. Hadd mondok én el neki az egész történetet; hadd vegyek magamra

minden felelősséget; hadd bűnhődjem én, ha szükség lesz rá. Anyádnak elvben igaza van, ha lehet is bizonyos drága kivétel, mint a mi esetünkben.

— Csak miattad félek; — mondja drágám, közelebb simulva. — Anyám olyan családból származik, melyben alkalom s ok esetén sok volt a vita, nézeteltérés, s melynek ősei sokat harcoltak valamikor az elsőbbségért. Nem bírnám elviselni, ha te lennél az oka újabb vitának. —

— Szembeszálltam én a legrettenetesebb ágyuval a szerelem másik formájának a hazaszeretetnek kedvéért, kislányom, — felelek — s még többre vagyok képes azért az érzelemért, a melynek te vagy az okozója. A mi magamat illet, akármit inkább képes vagyok tűrni, mint az érzést, hogy megcsaltam valakit; különösen ilyen leány anyját. Különben a legdrágább kincse vagy; joga van hozzá, hogy mindenről tudjon, a mi veled összefüggésben áll.

— Drága fiu vagy; nemesszívü ... és a szó, mi hiányzott, ékesszólón fénylett a szemében.

Pedig Uristen! — micsoda gyáva szivre fektetted egy perccel később drága arcodat, szép Alice! Nem első eset életemben, hogy remegtem attól, a mit a kötelesség előírt — nem először mentem keresztül olyan harcon, mi keményebb, mint a mit karddal, ágyuval valaha is vívtanak! S a veszély esélyei itt sokkal nagyobbak, mint valamennyi csatamezőn. Megnyertem a küzdelmet, mint a hogyan a férfinak nyerni kell ily küzdelmekben; de nem tehettem róla; a hogy hazafelé hajtottunk, valahogy kijózanodtam.

Közeledtünk; az az egészségtelen érzésem volt, mintha ahelyett, hogy két lovat hajtának; az egyiket lovaolom; kard az oldalamon; sarkantyú a lábamon.

— Hadd szóljak tán most vele, Alice, hm? Kár az ilyesmit elhalasztani; gyávaság. —

Oldalamnál megremegett valaki — — egy percig csönd volt; mintha egy óráig tartott volna. Mégis; a patáknak csak hat dobbanását számoltam az alatt. Alice végre felel:

— Jó; ha a szalon üres, akkor majd megkérem őt, hogy pár percre álljon rendelkezésedre. — Aztán a pillantása: csupa gyöngédség, aggodalmas tanácsstalanság; két szép szem könnyel teli.

— Már majdnem otthon vagyunk, drágám; — s bátoritólág átölelem.

— Igen; s majd meglátod; nem te leszel az egyedüli hős; — mond ő, büszkén kiegyenesedve s pompás mintaképe valamely Zenobiának.

Ahogy egy csomó örökzöld mellett haladunk el, a melyik eltakarja szem elől a házat, akaratlanul felkiáltok: „Uristen!” Kint a verandán Mrs Mayton. Oldalán az én két unokaöcsém; olyan piszkos az ábrázatuk, a ruhájuk, a milyennek még magam se láttam. Isten tudja; egy pillanatra megbocsátottam nekik; jelenlétük pusztá haladék; s kötelességérzetem egyébként nem engedett volna olyat.

— Idegyüttünk, hoty ve-ed hava-ocsikásszunk — jelenti ki Toddie, mikor Mrs Mayton az udvariasságnak, csodálkozásnak és derütségnek furcsa keverékével köszönt. Alice a társalgóba vezet bennünket; az anyjával

suttog s gyorsan el akar tűnni. Mrs Mayton visszahívja és székkal kínálja. Alice és én oldalpillantást váltunk.

— Alice azt mondja, beszélni szeretne velem, Mr Burton; — mond Mrs Mayton. — Kíváncsi vagyok, vajjon ugyanarról az ügyről van-e szó, a miről ma délután már szóbelileg is felvilágosított az idősebb ifju Lawrence ur. —

Alice megdermed — egész biztos vagyok benne, én is. De csak cselekvésben lelhető fel a biztonság. Dadogni kezdek.

— Ha arra céloz netán, Mrs Burton, hogy a családjába való esetleg nem kívánatos beférkőzés. —

— Arra, uram; — felel a hölgy. — A gyerek kijelentései s leányom viseletének, külsejének eddig előttem érthetetlen megváltozása... a dolog két-három napos... most, azt hiszem, nyitjára jöttem a dolognak. Ha bárki más lenne a bűnös, azt hiszem, szigorunak kellene lennem. De mi, egyleányos anyák, erősen biztos ösztönűek vagyunk ifju férfiak megítélésében s épp azért...

Az idős hölgy bólintott; én felugrom; megragadom a kezét s tiszteletteljesen megcsókolom. Mrs Mayton egyetlen fia tizenöt évvel ezelőtt halt meg, felemeli a fejét s olyan módon fogad el, mint szerető anyák, míg Alice könnyekben tör ki s mindkettőnket csókol.

Pár perccel később, midőn mi boldog hárman rendes tartásban ülünk már egymás mellett s igyekszünk olyan arcot ölteni, a min nem akadhat fenn az, a ki véletlenül a társalgóba lép, Mrs Mayton megjegyzi:

— Gyermekeim; köztünk nyílt dolog ez; de intelek: ügyeljetek rá, nehogy minden átmenet nélkül nyilvánosságra kerüljön. —

— Óh; bizzál bennem, anyám; — mond Alice.

— S bennem is; — teszem hozzá.

— Nem kételkedem egyikötök szándékában, diszkréciójában sem; — folytatja Mrs Mayton — de az ember nem lehet soha eléggé óvatos. — Az ablak alól, a gyümölcsből hangos kacagás; Mrs Mayton pillanatra megder

med; aztán folytatja: — Cselédek, gyerekek. Mosolyog; én lehajtom a fejem — — „s épp azért, ha véletlenül találkoztok valakivel...”

Ujra kacagnak az ablak alatt.

— Ugyan min kacaghatnak azok a lányok? — mond Alice, s az ablak felé indul. Anyja meg én követjük.

Félkörben ül a fűvön a Mrs Clarkson penziójának valamennyi hölgye. Előttük Toddie; abban a vérmes izgalomban él, a mibe a dicséret szokta őt hozni.

— No mondjad újra; — így a hölgyek egyike.

Toddie mélységesen bölcs ábrázatot ölt; erősen kalimpál mindkét karjával s elismétli, széles taglejtéssel:

Báatlan báju, dd-ágga ósasál
 Akirül möhő-lékel á-á-modott
 'Agyogó vaty, min ósin lilijom
 S min ibojáé, sehehe mosojot. —
 Ojj tista vaty, min viág kehhén 'armad
 A-rá-rá kertyében te vaty a diss
 Dönklét a lelket, min' a nősiom
 Mindestet s mék sókal töpp te vad, Aliss.

Levegő után kapkodok.

— Ki tanított a szép versre. Toddie? — kérdi a hölgyek egyike.

— Senkisem tanított; én meg-tanultam! —

— Aztán mikor tanultad?

— 'Áma 'eggel. Arry bácsi monta eccser, öccsör, nyóccsor, na-on sok-sor. Ottkin a kerbe. —

A hölgyek pillantásokat váltanak — hölgy olvasóim tudják, milyet; az urakat pedig biztosítom, hogy nem volt nehéz elolvasni, mi állott e tekintetekben. Alice kíváncsian pillant rám; most már elmondja, hogy akkor bűnbánóan elpirultam. Szegény Mrs Mayton székhez támolyog.

— Késő, késő!

Elkövetett tetteiket számbavéve, Toddie és Budge szerény párocska, mikor hazafelé hajatunk. Budge még valami bocsánatkérés-félével is előhozakodik, a miért eljöttek. Azt mondja, nem találták Maggiet és így nem várhattak tovább; de biztosítottam, hogy fölösleges minden bocsánatkérés. Olyan pompás hangulatban voltam, hogy résztvevővé lettem; énekeltünk: történeteket mondtunk el egymásnak és mulatságos játékokat játszottunk egész este; alig vettük tekintetbe a ránk készen váró vacsorát.

— Harry bácsi; — mond Budge; — tudod-e, hogy nem is énekeltük egyszer se azt, hogy:

Igy lön vége Fáraó seregének
 Alleluja.

Soha, mióta csak itt vagy. Énekeljük mostan.

— Jól van, öregem. — Ismertem valahogy a szenténeket, mint a hogyan minden iskolásgyerek ismeri; csak az előkészületeket nem értettem,

a mikkel Budgé fogott hozzá az énekhez. Nagy karosszéket huz a szoba közepére; aztán felkiált:

— No Harry bácsi: oda ülj bele. Jere Tod; te ülsz erre a térdre, én meg majd emerre. Emeld föl mindakét kezed Tod, úgy, mind én. No most már készen vagyunk. Harry bácsi.

Én eléneklem az első sort:

Az Istenhez kiáltott Izraelnek népe
A fogságból az Istenhez kiáltott.

Ezt egymagam; de a veresszak végén a fiuk erőteljesen belevágnak; s ugyanegy időben erőteljesen vernek hozzá taktust négy ököllel bele a mellembé. Rögtön abba hagytam az éneklést; a fiuk azonban cselekedeteimet másféle szempontból ítelték meg. —

— Minek hagyod abba, Harry bácsi? kérdi Budgé.

— Mert csunyan rámütöttetek, fiuk; nem szabad. —

— No hallod; úgy látszik, nem vagy valami erős; éppigy csináljuk papával és úgy látszik, őt nem bántja. —

Szegény Tom! Nem csoda, ha szűkmellű lett!

— Oan vagy min' eggés kisike gyee-k; — véli Toddie.

Alázatosan elviseltem a gyanusítást; ellenben azt a megjegyzést mertem kockáztatni, hogy itt az ideje a lefekvésnek. Néhány percet engedtem a rendes ellenkezési áradatnak, aztán felfelé indultam. Toddieval a karomban, a hátamon Budgé; mindkét fiu a néger-himnusz utolsó sorát üvölti:

„Csuf világ ez, min által-evezek...!” Az az ajánlatom, hogy darab cukrot kap az a fiu, ki előbb vetkezik, gyors igyekezetet váltott ki belőlük ezirányban. Mindkettő megkapta a jutalmat. Budgé nagy darabot harap le; a foga és az arca közt rágicsálja; behunyja a szemét; összeteszi a kezét a mellén, úgy imádkozik:

— Jóistenke; áldd meg papát és mamát; meg Toddiet meg engem. meg azt a teknőcöt, a kít Harry bácsi tanát; aztán áldjad meg a szép nénit, akivel Harry bácsi kocsizni jár és hogy hadd vigyenek engem is aztán áldd meg azt a szép öreg nénit, akinek fehér a haja és a ki sirt és monta, hogy hejes kisfiu vagyok. Ámen. —

Toddie nagyot sóhajt, a mint kihuzza a cukrot a szájából; aztán lehunyja a szemét:

— Dá-ága jóistenke; áldd meg Toddiet oszt csinyájj jófiut belüle és áldd meg a sok néniket, akik monták, hoty mongyam nekik mégeccser... S a „még egyszer”-t jól megértette legalább három felnőtt ismerős.

Budgenek a Mrs Maytonnal való tárgyalását később így beszélte el nekem a hölgy maga:

Benn ült a szobájában (ugyanarra a folyosóra nyílik, mint a társalgó) s derüsen olvasgatta az uj „Szabadjára engedve” című regényt. Hirtelen véletlenül leesik a szemüvege. Ahogy lehajol, hogy fölvegye, észreveszi, hogy nincs egyedül. Kicsiny, nagyon piszkos, de jóarcu gyerek áll előtte. A kezét hátrakulcsolja; a szemében kérdő pillantás.

— Menj csak vissza, kisleány; — mond a hölgy. — Nem tudod, hogy illetlenség idegen szobába benyitni, ha az ember nem kopog előbb? —

A nagybácsimat keresem; — mond Budge dallamos hangon — és a többi hölgyek aszmonták, néni majd tudni fogja, mikor gyön meg. —

— Attól félek, tréfáltak veled, — vagy velem — mond, kicsit szívesen, az öreg hölgy... Én semmit se tudok kisleány nagybácsijáról. Ne menj; ne zavarj tovább. —

— Nohát; — folytatja Budge; — azt mondták, hogy a néni kisleánya vele ment és hogy a néni majd tuggya, mikor térnek meg. —

— Nekem nincs kisleányom; — mond az öreg hölgy s a vélt tréfán már majdnem felháborodik. — Ne menj hát. —

— Nem oán nagyon kicsi; — mond Budge, a ki becsületesen iparkodik azon, hogy kiengesztelje; — sokkal nagyobb, mint én; de nekem aszmonták, hogy a néni a mamája; hát akkor a néninek a kisleánya; nem igaz?

— Miss Maytont keresed? — kérdi a hölgy, vélvén, hogy megtalálta Budge igyekezetének nyitját.

— Persze! az a neve — — nem jutott eszembe. Felel gyorsan Budge. — De *borzasztóan* csinos; nem igaz? Tudom, hogy olyan. —

— Ha az ember ifjúságot tekint, akkor az ítéleted teljesen helytálló; — mond Mrs Mayton s több érdeklődéssel van Budge iránt, mint eddig volt. — De mért gondolod, hogy csinos? Fiatalabb vagy mint általában a hódolói. —

— Nohát mert Harry nagybátyám mondta; — felel Budge. — Az pedig tud ám mindent! —

— Ki az a te Harry bátyád, kisleány? —

— Harry bácsi; hát nem ismered? Sokkal szebb furujákat csinál min' a papám. Talált galambot is. —

— Ki a papád? — szakítja félbe az öreg hölgy.

— A papám a papám; azt csak tudja mindenki. —

— Mi a neve? —

— John Burton Lawrence; — felel gyorsan Budge.

Mrs Mayton pillanatra összeráncolja a szemét. Aztán megkérdi:

— Az a nagybácsi, a kit keresel, Mr Burton? —

— Nem ismerem Mr Burtont; — mond kicsit megzavarodva, Budge, a bácsi a mamának a testvére; asztán nálunk lakik, mióta papa, meg mama elmentek látogatoba. Ő hajtja a mi lovainkat, meg... —

— Ha! — mond annyi nyomatékkal az öreg hölgy, hogy Budge abbahagyja a kérdezősködést. Pillanattal később Mrs Mayton megszólal:

— Nem akarlak zavarni, kisleány; csak folytasd. —

— Aztán a legszebb nénival kocsikázik a világon. Ő úgy gondolja, én meg *tudom*, hogy u'vvan. És „csüli” is ötlet.

— Mit csinál? —

— „Csüli;” — ő azt mondja, „csüli”. — Én aszmondom, hogy csülni annyit tesz, mind szeretni. Mer ha nem az vóna, akkor mé' ölelgetné, csókolgatná? —

Mrs Mayton visszatartja a lélegzetét; darabig nem talál feleletet. Végre:

— Hát azt honnan tudod, hogy — ölelgeti, csókolgatja? —

— Mérmer láttam. Akkor nap, mikor Toddie belevágta a kezét a sarjuba. Aztán úgy örült, hogy másnap kecskefogatot vett énnekem — maj megmutatom, ha a néni legyön az istállónkba; láthattya a kecskét is. Vett még...

Itt Budge elhallgat, mert Mrs Mayton a zsebken-dőjét a szemére nyomja. Két-három perccel később valaki gyöngéden megérinti a térdét. Megtörli a szemét; Budge kedvesen az arcába néz.

— Mér oan szomorú? Azér' fél, mer a kislánya oan nagyon soká kocsikáz? —

— Azér'; felel nagyon határozottan Mrs Mayton.

— Azér nem kéne félni; — mond Budge; — Harry bácsi nagyon vigyáz és nagyon udvarijas.

— Harry bácsi szégyelhetné magát! — mond a hölgy.

— Akkor biztossan szégyelli is, mer mindig megcsinálja, a mit köl-lene. Na-a-gyon udvarijas. Multkor, mikor a kecske elszalatt, és én, meg Toddie belekerültünk a nagy fogatba, nagyon szoroson fogta a néni kislányát; eggész biztosan nem birt kiesni. —

Mrs Mayton nagyot dobbant a lábával.

— A néni is „csülné“ ám ötöt, ha tudná, miyen hejes, — folytatja Budge. Oan bolondos dalokat dalol; meg nacceru történeteket tud.

— Képtelenség! — kiált a haragos anya.

— Nem képtelenség csöppet se, — mond Budge. — Nem is illik ieneket mondani; a történetek mind Ábrahámruól szólnak, meg Mózesruól, mig mikor a Jézuska is kislány volt csak; meg az izraeliták gyermekeiruól és mindenféle népekrüól, a kiket a jóistenke szeretett. És borzasztóan kedves ember; bizony. —

— Ugy; lehet; — mond Mrs Mayton. —

— Mikor az imát mongyuk akkor imádkozunk a szép néniér' is, a kit „csül“; és nem bánja, ha imádkozunk érte is; — folytatja Budge.

— Honnan tudod? — kérdi Mrs Mayton.

— Mer' mindig megcsókol, mikor tesszük és a papa is u'ccsinál, miko nem bánja, hogy mit imádkozunk.

Mrs Mayton kedélye elborul; komoly gondolatokba merül. Pedig Budge még nem mondott el mindent, a mi a szivén feküdt.

— És ha Toddie, vagy én leesünk és gyól megüTTYük magunkat, akko akámit csinyát is Harry bácsi; otthaggya és felállit, megvigasztal, cirógat minket. A mu-utkor eldobta szivargyát; úgy sietett hozzám, mer egy szu-nyog csipett és akko Toddie fel is szette a szivart és megette; rettenetes beteg lett bele.

Ez utóbbi esemény nem volt valami nagyon mély hatással Mrs May-

tonra; talán a hallott, megmásíthatatlan dolgokból kifolyóan. Budge folytatja:

— És hát mien jó vót hozzám máma! Oan magamba vótam; oan szomorú vótam; meg akartam halni és a menyországba akartam menni! és akkó nem borodválta magát tovább, hogy megvigasztalgyon. —

Mrs Mayton gyorsan, komolyan gondolkodik. A szive valahogy meglágyul a főbűnös irányában.

— Mit gondolsz; — mond — hátha nem engedném többé a kislányomat kikocsikázni vele? —

— Nohát akkor; — mond Budge; — biztosan tudom, hogy re-e-tenes, re-e-tenes szerencsétlen vóna és én akkó bór-zasztóan sajnánám; ijjen kedves embernek nem kéne elvenni a kedvit. —

— Hát mondjuk, hogy *engedem* vele; — mond Mrs Mayton.

— Akkó egész teli kosárra való csókot adok neked, hogy oan jó vagy a nagybácsimhó; — felel Budge. S feltételezem, hogy utóbbi felfogása szerint fog eljárni, Budge az ölebe mászik és azonnal adósságának törlesztésébe fog.

— No isten áldja meg a jó kis szived; — mond Mrs Mayton; — hisz ugyanabból a vérből való vagy; és jó vér az, ha heves is kicsit. —

Mikor másnap reggel felkelek, levelet találok az ajtó alatt. Kelletlenül veszem fel; nem Alice írása. Mégis; jó, hogy ir a testvér, különösen mikor ígyhangzik a levél:

1875. július 1.

„Kedves öregem!

Átélttem újból két olyan hetet, a minőt éltünk át valamikor így fürdőhelyen. Most azonban elhatároztam, hogy kicsit megröviditem itteni tartózkodásomat; hazasietek, hogy alkalmat adjak neked és Alice-nak arra, hogy olyan társalgókban cseveghessetek egymással, hol nem valószínű, hogy tizen-tizenketten zavarni fognak, mint a mit most kell át-szenvednetek. Tom egy véleményen van velem; drága, engedelmes öregem marad. Azért kérek, várjon készen az állomásnál a kocszi péntek reggel 11 óra 40 perckor. Hivd meg Alicet és az anyját az én nevemben, hogy vasárnap nálunk ebédeljenek... majd magunkkal hozzuk őket templom után.

Szerető testvéred

Helén.

P. S. Persze magaddal hozod drágáinkat a kocsiba.

P. S. *Bánnád*, ha a legjobb vendégszobánkba kellene átköltöznöd? — Nem bírnék aludni ott, a hol nincsenek közvetlenül mellettem.

Hát pénteken reggel érkeznek — — hogy az isten áldja meg a szívüket, hogy mindenre gondolnak! — hisz ma van péntek? A fiuk szobájába rohanok.

— Toddie! Budge! No mit gondoltok: ki akar meglátogatni ma reggel benneteket? —

— Kicsoda? — kérdi Budge.

— Verklis-bácsi? — kérdi Toddie.

— Nem a'; a papátok, meg a mamátok. —

Budge pillanatra angyali; a Toddie szeme kicsit megrebben; gyászosan mondja: — As' hittem a verklis. —

— Ó Harry bácsi! — Budge boldogan ugrik ki az ágyából. — Istenem; ha papám és mamám még tovább is odamaradtak volna, én akkor m-ekk-haltam volna! Ugy — — úgy kívánczotam utánuk; u-ugy nem is tudtam, mit csinájjak má' — — egész mindig telesirtam a vánkosom — csak este, mikor má' sötét lett. —

— Ejnye, szegény gyermekem. Fölveszem és megcsókolom. Mért nem jöttél hozzám; mért nem mondtad Harry bácsinak; hogy megvigasztaljon?

— Nem birtam; — mond Budge; — ha o-an nagyon egyedül, magánosnak érzem magam, akkó oan, mintha a szájam gyó be vóna kötve, meg nínha na-agy, na-agy kő fekünnék ittend. — Budge a mellére mutat.

— Minha na-aty, na-aty kő vóna bennem; — mond Toddie. — Kiuz-nám onnand és sédobálnám a — sirkékre! —

— Toddie; — kérdem; nem örülsz, hogy papa, meg mama hazajönnek?

— De övülök; — mond Toddie; — ashisem, naon jó les. Mama min-ti hoz sukrot, akárhová mén.

— Toddie: közönséges, aljas kalmárlélek vagy.

— 'Em vaok — malmár-kélek; én va-ok Toddie La-arens. —

Mégis; Toddie csakugy siet az öltözködéssel, mint bátyja. Cukor annyit az előtte, mint némely vallás-rendszer a hivei előtt — nem valami kiválóan serkentő, cselekedetre-hajszoló, de legalább édes; olyasmi, a mit teljesen megért az ember. Bámulatos volt az erély, a mivel ruháiba bujni igyekezett.

— Megálljatok, fiuk; — mondok; — ma tiszta ruhát kell ám felvenni! Csak nem akarjátok, hogy apa, anya mind csupa piszkos ruhába lásson benneteket; hm?

— Persze, hogy nem; — véli Budge.

— Engemet sé-épen fe-öltöztetnek? — kérdi Toddie. — Jaj de jó! Jajaj de jó!

Mindig azt tartottam, hogy Helénben kelleténél több a hiuság; im, itt van csökevénye az uj nemzedékben. —

— És a sipöm — supa nége' legyen a sipöm; — kívánja Toddie.

— Micsoda? —

— Supa nége' legyen a sipöm, na-agy skatuából — mond Toddie.

Kérdőleg tekintek Budgere.

— Azt akarja, hogy avval kenjék be a cipőjét, amelyik üvegbe van; kefével kell fényesre kefélni. —

— És aka-om a sóke kaa-pom és a pios kestyüm; — folytatja Toddie.

— A szörmekalapja, meg a piros keztyüje; magyaráz Budge.

— Toddie, olyan forró napon, mint a mai, nem hordhatsz keztyüt! —

Kérdő tekintet; aztán olyan előkészületek, amik Toddienél mindig a sirás félreismerhetetlen kísérő-jelenségei. Nem szerettem volna, ha ködös a szeme, mikor az anyja belepillant; gyorsan kijelentettem:

— Vedd fel hát — vegyél föl szibériai medvebörkabátot, ha úgy tetszik, csak ne bőgj. —

— Emke' énekiem sibári kedvemőr; — jelenti ki Toddie, fonetikusan idézvén engem — énekiem sak a magam sép kis dógai kellenek semmisenem ke' több. —

— Ó, Harry bácsi! — mond Budge; — mamát a kis kecskefogatomon hozom haza? —

— Nem elég erős a kecske ahoz, Budge, hogy elvigyen téged, meg anyádat.

— Jó van; akkorhát legalább engedd meg, hogy u'immennyek le az állomáshó a kecskefogatban — tudom biztosan, mama borzasztóan sajnálná, ha tudná, hogy kecskefogatom van, oszt ő nem látta. —

— No jó; hát utánnam jöhetsz a kecskefogaton, Budge; de nagyon óvatosan kell ám hajtani! —

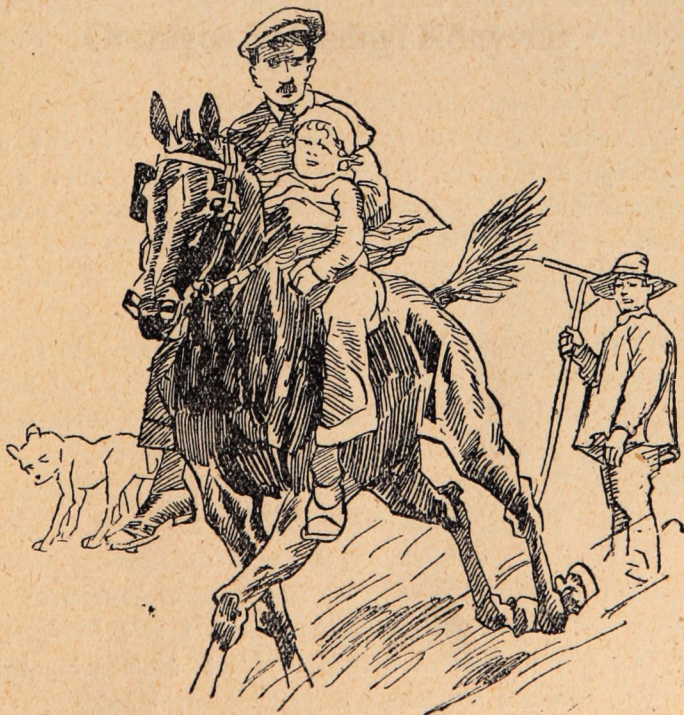
— Ó, persze; nagyon vigyázok; nem csinállok semmi bajt, mikor mama jön haza! —

— Nohát fiuk; — mondom; — most maradjatok benn a házba és játsszatok valamit. Ha kimentek; csupa pizsok lesztek ujra.

— Aszhiszem, a nap megharagszik, ha nem lát meg ottkinn bennünket; — vélekedik Budge.

— Nem baj; — felelek; — a nap már jó öreg; már megtanulta, hogyan kell türelmesnek lenni. —

Reggeli után a fiuk lemondó arccal a szobájukba vonultak. Én a háztájját vettem alaposan szemügyre; vezetésem alatt nem történt-e olyasmi,

amit hibámul lehetne felróni. Egy-egy dollár Maggienek, Mikenek; csupa segítség a munkámban. Azt is kötelességemnek tartottam, hogy a nappalít, meg Helén szobáját virágokkal ékitsem. Ahogy az utóbbi szobába nyitok, hallom, hogy valaki a mosdóasztalon kotorász, amelyik az „alkovba” van állítva. Ahogy bepillantok, látom, mint issza ki Toddie egy üvegből valami piros keverék maradványát.

— Fetete ovossákt sedek; — mond Toddie; — u-ugy see-tem mindet, aki fetete ovosság.

— Miből csináltad? — kérdem Toddiet némi roknszenyvel. Eszembe jut, hogy mikor Helén, meg jómagam gyerekek voltunk, órákat töltötünk vele, hogy likörös cukrot vízben feloldottunk s orvosság gyanánt vettük be.

— Sóda-everékbő; — felel Toddie.

Lám; gyermek-napjaink legkitünőbb orvossága. Orvosi előírás szerint készült; de nem jó, ha tulsokat használja az ember. Elvettem az üvegsét tőle; lehetett ugy kétdecis.

— Mennyit ittál ebből, Toddie? —

— Medittam a eggés üveggel; gyó vót; — mond.

Hirtelen a felírás ragad meg. „Külső használatra”. Pillanat alatt sált csavarok Toddie köré; a hónom alá vágom; az istállóba rohanok. Egy perccel később *lovon ülök már; örült iramban vágatok le a faluba*; egyik karom alatt Toddie; sárga fürtjei lebegnek a szélben. Az emberek kijöttek a házakból; ugy meredtek rám. Valamelyik öreg farmer, akivel utközben találkoztam, megfordította a kantárszárat; utánam suhogtatta az ostorát, rámrikoltott: „Állj, tolvaj!” Később megtudtam, hogy az elveszett Charley Ross rablójának vélt, karom alatt lopott gyermek — a 20.000 dollár jutalom lebeghetett a szeme előtt. A gyógyszer-tár előtt megállítottam a gözölgő lovat; belerohanok:

— Gyorsan hánytatót a gyereknek — — — gyorsan! Mérget nyelt! —

A gyógyszerész rohan az asztalhoz; elkészíti a kívánt gyógyszert; egy anyás külsejű ir asszony, aki szintén orvosságra várt ott, felkiált: „Szentséges szüz Mária! Megyek, elhozom az O'Kelley-t” azzal elrohan. Toddie azalatt — a méreg még nem kezdett hatni benne — a gyógyszerész macskáját megfogja a farkánál fogva, mely művelet az állatból tekintélyes hangbéli ellenvetést vált ki.

A rákövetkező események kifejezőbbek s forrongóbbak, semhogy részletesebben ismertetni lehetne őket. Elég, hogy Toddie sulyban átmenet nélkül sokat veszít; hogy az arca időlegesen belesápad a dologba. O'Kelley papa is megérkezett időközben és becsületesen örült rajta, hogy nincs szükség a szolgálataira, bár biztosítottam róla, hogyha a katolikus vallás dogmái és a szenteltvíz javító hatással volnának Toddiera, rögtön igénybevenném szívességét. Szép lassan visszaügettünk; s mig Maggiet arra kértem, kísérelné meg Toddiet álombaringatni, hallom, amint a páciens megjegyzi bátyjának:

— Budgie; odale a faluba cset-hal vótam ám! Nem okáttam ki a Jónást; de ki-ántam eggés somó mindenféle suf dolgokat. —

Az egy óra alatt, mi hátravolt addig, míg az állomáshoz mehetünk, egész figyelmemmel azon voltam, hogy a gyerekeket visszatartsam a ruhájuk elpiszkításától. Hanem olyan csekély az eredmény, hogy tökéletesen elvesztettem a kedvemet. Először is kinn a ház előtti tisztáson akartak játszani és pedig csakis olyan helyen, ahová a nap még el nem ért. Mikor aztán bementem a házba, hogy rágyujtsak. Toddie a nedves cipőivel kiment az ut sarába; térdigérő iszapjába. Majd négykézláb álltak fel a verandán; medvét játszottak. Mindkettő bokrétát akart kötni a mamának s Toddie olyan elővigyázatos volt, hogy minden virágot jól megszagolt előbb — e művelet sárga virághimporral vonta be az orrát, arcát. Olyan lett, mint jól megkergetett dijbirkózó. Tétlenségünknek egy pillanatában Budge megkérdi:

— Némely embereknek a templomba mér nincs hajuk a fejük tetején, Harry bácsi? —

— Azér; — felelek és elég hosszú szünetet tartok arra, hogy jól megárazzam Toddiet, aki elő akarja ráncigálni az órámat a zsebemből; — mer otthon csupa rossz kis fiaik vannak, akik folyton nyaggatják őket; attul aztán lemegey a fejükről a haj. —

— Akkó azs én hajam is kigyün maj; — mond Toddie szemrehányóan.

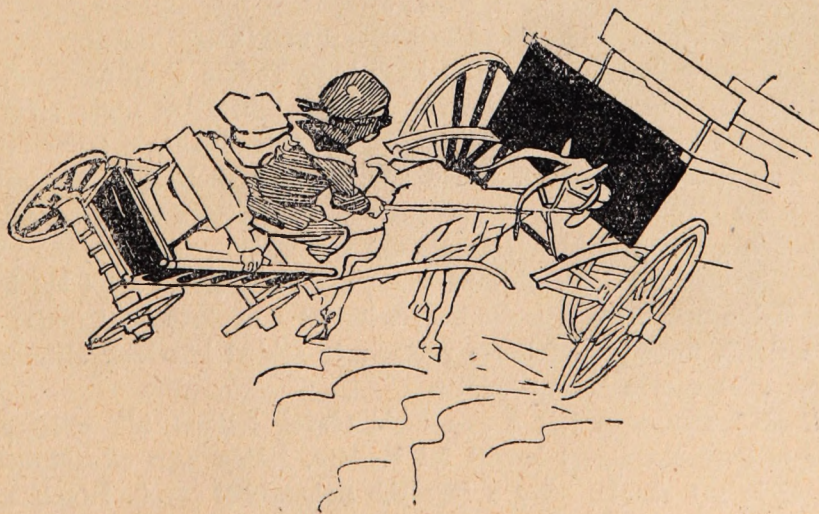
— Fogja be a lovakat, Mike! — kiáltok.

— Meg a kecskét is! — teszi hozzá Budge.

Öt perccel később ott ülök már a kocsiban; ezuttal Tom kétüléses nyitott fogatában. — Mike; — mondom; — elfelejtettem megmondani Maggiennek, hogy készítsen villásreggelit a hazaérkezőknek — — ugyan szaladjon csak gyorsan vissza; szóljon be hozzá; igen? —

— Menek, menek; — mond Mike. Már el is tűnik.

— Készen vagytok, fiuk? — kérdem.

— Rögtön; — válaszol Budge; — csak esztet kell még ideszoritanom.

— No most igen; folytatja és felkap az ülésre; megsuhogtatja az ustort. — Mehetünk.

— Várj csak, Budge; — tedd csak le az ostort és utközben egyetlenegyszer hozzá ne nyulj avval a kecskéhez. Én nagyon lassan hajtok; marad időd elég; neked csak a gyeplőt kell megszoritanod. —

— Jó; — mond Budge; — de szeretek oan lenni, min' a felnőttek, ha fogatot hajtok.—

— Olyan majd akkor lehetsz, ha valaki melletted ül. No! —

A lovak lassu ügetésbe kapnak; a *kecske szorosan mögöttük*. De egy perccel, mielőtt az állomáshoz értünk volna, a vonat berobogott. A perronon akartam köszönteni Tomot és Helént; de úgy látszik, az óram késett. Megostorozom a lovat; hátrapillantok; a fiuk szorosan mögöttem vannak; s ahogy a fejem visszafordítom, olyan közel vagyok a perronhoz, hogy élesszögü fordulat mentett csak meg komoly veszedelemtől. A nemes állatok éppolyan gyorsan felismerték a veszélyt, mint jómagam; hihetetlenül kicsiny helyen megfordultak. Rögtön rá, két kemény koppanást hallok a fa-szint fölött; két rettenetes üvöltés s látom, mint hempereg két unokaöcsém összevissza a perronon; a Bloom Park színház kocsisa pedig a fülembé ordít:

— Mi a mennydörgős mennykőnek engedte, hogy a kecskét hozzánk kössék a tengelyhő? —

Széttekintek; az embernek igaza van. Hogy minő csoda folytán maradt a kecske nyaka, válla természetes állapotában és fordulatában a hajtás utolsó perce alatt, azt a természettudósokra bízom. Különbén se volt időm, hogy ezen töprengjem; a vonat épp megállt. Szerencsére a gyerekek a fejüket verték csak be és Lawrence-Burton koponya a tartósság, keménység csodája. Talpraállítottam őket; letisztítottam a kezemmel; annyi cukrot ígertem nekik, hogy álló héten keresztül mind azt rághatják; letörültem a szemüket és az állomás oldalára vezettem őket. Budge odarohan Tomhoz:

— Nézd meg a kecskémet, papa! —

Helén kitarja a karját; Toddie beléveti magát, úgy zokog:

— Ma-ma-mám! Énekelt astat hogy Toddie e'sép napon gye-ek!

Hogy az ember szeretett testvér és hasonlíthatatlan sógor társaságában mennyire kelletlenül érezheti magát, azt volt alkalmam tapasztalhatni rövid kocsiutunk alkalmával. Helén ugyan a gyerekekkel volt elfoglalva, mégis talált időt arra, hogy rámpillantson; a pillantása csupa rokonszenv, humor, érzés, leereszkedő nyájasság; egész megkönnyebbültem, mire haz értünk. Gyorsan a saját szobámba siettem, de mielőtt az ajtót betehettem volna, Helén már ott volt mellettem; a karját a nyakam köré fonja; s mielőtt a derék teremtés lefejtette volna, már sokkal közelebb álltunk egymáshoz, mint valaha is annakelőtte.

S minő pompásan telt a nap többi része! Kitünő kis villásreggeli; Tom egy üveg Roederert hozott fel melléje. Helén nem ellenkezett, mikor a férje azt akarta, hogy a legszebb poharakból igyuk. Ittunk az „ő” és az „ő anyja” egészségére s minden eljövendő boldogságra. Aztán

Helén inni akart a „közvetítők“ Toddie és Budge egészségére. Vigan csendültek össze a poharak. A megtösztozott gentlemének nem feleltek de olyan furcsán meredtek közénk, hogy fel kellett ugornom a székről, hogy alaposan összecsókolhassam őket, ami fölött Tom és Helén jelentőségteljes pillantásokat váltottak. —

Helén aztán lesétált Mrs Clarkson villájába és pedig avval a célzattal, hogy egy ottlakó hölgynek megmagyarázza, milyen ügyesen átalakított szoknyát látott. Alice lesétált vele a kapuig, hogy elbucsuzzék tőle; aztán annyi közölnivalójuk akadt, hogy Alice majdnem a mi házunkig kísérte Helént; az meg arra kérte, jöjjön akkor már be, hogy kocsin meheszen haza. Mike Mrs Maytonhoz küldetett az üzenettel, hogy a leánya nem vehet részt az estebéden. de majd biztos fedezet mellett küldik haza. S estebéd után, mikor a gyerekeket lefektették, Tom mormogni kezd, hogy neki *muszáj* résztvenni egy értekezleten, Helén pedig megkért bennünket, hogy bocsássunk meg neki; csak átszalad az orvosékhoz, hogy megkérdezze, mit csinál szegény Mrs Brown. Három órát és huszonöt percet töltött csupa kérdezősködésben; hogy az isten áldja meg a jószívét!

*

Vakációm rettegett vége nem okozott akkora veszedelmet, mint ahogy hittem. Helén tudni szerette volna egy este, hogy ha az ő jó öreg Tomja minden ég-áldotta napon be tud menni a városba és ki is jön onnan az üzlet kedvéért, mért ne tudna az ő nagy, lomha bátyja hasonlóképen cselekedni, ha egyszer vendégül akarja látni az évad végéig. Bár éveken keresztül örületnek minősítettem azt, ha az intelligens ember városon kívül üti föl a tanyáját, Helén érvei előtt valahogy kapitulálnom kellett. Sőt többet tettem: bájos kis földdarabot vásároltam (Tom által) s Tom jónéhány falusi ház tervezetet adott elő. A tervek minden este az ebédlő asztalára kerültek. Körülöttük négy ember; köztük egy egyszerű nagykereskedő; egy csillogószemű ifju hölgy; az arca csupa rózsa, meg liliom. Ez utóbbi jelenlevőnek saját érdembeli véleménye van; azt állítja, hogy akár milyen legyen is a ház, abban *muszáj* egy külön kis szobának lenni, mely csakis és pusztán Helén kicsikéi részére legyen szentelve. Bár fiatalok még ez urak, gyakran féltékenykedni kényszerülök miattuk. De nem hat rájuk se a haragos pillanás, se meggyőző okok — egyedül csellel lehet rávenni őket arra, hogy ne foglalják le tulságosan az idejét egy imádandó lénynek, akinek a társaságát sohssem élvezhetem elég soká. Ő azt is kijelenti, hogy decemberben, a lakodalom alkalmával vőfélye lesz a két kicsi; csöppet se kételkedem benne, hogy keresztül is viszi, amit akar. De igazán: magam is erős rokonszenvvel viseltetem irántuk; ha anélkül térek nyugovóra, hogy nem pillantottam be hozzájuk előbb s nem nyomtam csókot öntudatlan kis ajkukra, úgy érzem, csunya hálátlanságot követtem el. Uristen; ha elgondolja az ember; reménytelen agglegény lennék ma is nélkülük! — Ilyenkor tulárad a szivem hálától, szeretettől irántuk s *Helén kicsikéinek* igaz köszönetet mondok. —

